

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

146387

SEKİZ YILLIK ZORUNLU EĞİTİMİN SOSYAL SONUÇLARI
(SİVRİCE İLÇESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

146387

TEZ DANIŞMANI
YRD.DÇ.DR.BAHADIR KÖKSALAN

HAZIRLAYAN
SERHAT YABANCI

ELAZIĞ-2004

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

SEKİZ YILLIK ZORUNLU EĞİTİMİN SOSYAL SONUÇLARI
(SIVRICE İLÇESİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez, / / 2004 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman
Yrd.Dç.Dr.
Bahadır KÖKSALAN

Üye
Dç.Dr.
Er AYTAÇ

Üye
Yrd.Dç.Dr.
Burhan AKPINAR

Yukarıdaki jüri üyelerinin imzaları tasdik olunur.

Enstitü Müdürü

Doç. Dr.
Ahmet AKSİN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin Sosyal Sonuçları (Sivrice İlçesi Örneği)

Serhat YABANCI

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

2004, Sayfa: X + 100

Bu araştırmanın amacı; sekiz yıllık zorunlu eğitimin yürürlüğe girmesinden itibaren toplum üzerinde oluşturduğu etkileri tespit etmektir. Bu bağlamda, öğretmen, muhtar ve imamların görüşlerine dayalı veriler elde edilip, amaca uygun tespitler yapılmıştır.

Sekiz yıllık zorunlu eğitim sisteminin, toplum üzerindeki etkileri konusunda bazı değerlere ulaşılmış ve çerçevede sosyolojik bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Genel olarak araştırma dört bölümden oluşmuştur. Bu çalışmada aşağıdaki konular ele alınmıştır:

Birinci bölümde; sekiz yıllık eğitimin sosyal sonuçlarının ele alındığı araştırma hakkında bilgiler yer almaktadır. Problemin durumu ve araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölüm; araştırmanın teorik kısmından oluşmaktadır. Araştırmanın kuramsal çerçevesi çizilip, çalışmayla ilgili teorik bilgilerden bahsedilmiştir.

Üçüncü bölüm; araştırma sonucunda elde edilen bulgular verilmiş ve bunların analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler daha sonra yorumlanmıştır.

Son bölümde ise; araştırma sonucunda elde edilen verilere bağlı olarak, sonuçlar verilip, önerilerde bulunulmuştur.

IV

SUMMARY

Master Thesis

Social Results Of Eight Yearly Necessary Education (For Survey In The Sivrice)

Serhat YABANCI

The University Of Firat

Social Sciences Institute

Sociology Science Branch

2004, Page: X+100

The aim of this research; after eight yearly necessary education is came into force, it is to demonstrate the formed of impacts over the society. In this situation has been produced occur ding to the ideas of teacher, headman and religious leaders and it has been demonstrated in appropriate for aim.

Eight yearly necessary education systems have been reached some values about the impacts of society and in this case the evaluation of education was made sociologically.

Generally the research consisted of four parts. In this research the following subject was discussed.

In first part; findings are included about the research which discusses the result of eight yearly necessary educations. Finding was given about the method of research and the condition of problem.

Second part; was consisted of the piece of theoretic of research. The institutional frame of research was drawn and it was talked about theoretical findings of research.

In the third part; at the result of research where findings were gave and their analysis was made. Then findings were interpreted.

In the last part; depending on finding the results of research where gave and then some offers were gave.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

İÇ KAPAK.....	I
ONAY.....	II
ÖZET.....	III
SUMMARY.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V-VII
TABLolar LİSTESİ.....	VIII
ÖNSÖZ.....	IX
1.BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Konusu.....	2
1.2.Araştırmanın Amacı.....	4
1.3.Araştırmanın Önemi.....	5
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5.Tanımlar.....	6
1.6.Araştırmanın Alt Problemleri.....	8
1.7.Araştırmanın Hipotezleri.....	9
1.8.Araştırmanın Metodolojisi.....	10
1.8.1.Araştırmanın Evreni.....	13
1.8.2.Araştırmanın Örnekleme.....	13
1.8.3.Araştırmada Bilgi Toplama Araçları.....	14
1.8.4. Verilerin Çözümlemesi, İşlenmesi Ve Yorumlanması.....	15
II.BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE.....	16
2.1.Zorunlu Eğitimin Tanımı, Amacı, Gerekçeleri.....	18
2.2.Zorunlu Eğitimin Toplumsal Önemi.....	21
2.2.1.Zorunlu Eğitimin Sağlık Açısından Önemi.....	25
2.2.2.Zorunlu Eğitimin Ekonomik Önemi.....	26
2.2.3.Zorunlu Eğitimin Türk Dili Kullanımına Etkisi.....	26
2.2.4.Zorunlu Eğitimin Sosyal Değişmeye Etkisi.....	27
2.3.Türkiye’de Zorunlu Eğitimin Tarihçesi.....	27
2.4.Türkiye’de Zorunlu Eğitim.....	29
2.5.Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitim.....	31
2.5.1. A.B.D.(Amerika Birleşik devletleri).....	33
2.5.2.Hollanda.....	33
2.5.3. Fransa.....	33
2.5.4. İngiltere.....	34
2.5.5. Japonya.....	34
2.6.Zorunlu Eğitimin Yasal Temelleri.....	34
2.7.Sivrice İlçesi’nde Zorunlu Eğitimin Uygulanışı.....	39

III.BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	45
3.1.Sekiz Yıllık Eğitime Geçiş, Evlenme Yaşını Yükseltmekte Midir?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	45
3.1.1.İmam Görüşleri.....	45
3.1.2.Muhtar Görüşleri.....	46
3.1.3.Öğretmen Görüşleri.....	47
3.2.Sekiz Yıllık Eğitim İle Suç İşleme Yaşı Yükselmekte Midir?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	49
3.2.1.İmam Görüşleri.....	49
3.2.2.Muhtar Görüşleri.....	50
3.2.3.Öğretmen Görüşleri.....	51
3.3.Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim İle, Kız Çocuklarının Okula Gönderilmesi, Kadına Verilen Değeri Arttırmış Mıdır?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	53
3.3.1.İmam Görüşleri.....	53
3.3.2.Muhtar Görüşleri.....	54
3.3.3.Öğretmen Görüşleri.....	54
3.4.Sekiz Yıllık Eğitim,Çocuğun Sosyalleşmesini Etkilemiş Midir?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	56
3.4.1.İmam Görüşleri.....	56
3.4.2.Muhtar Görüşleri.....	57
3.4.3.Öğretmen Görüşleri.....	57
3.5.Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim, Devlete Olan Bağlılığa Ve Devletin Hizmet Anlayışına Bakışı Etkilemiş Midir?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	60
3.5.1.İmam Görüşleri.....	60
3.5.2.Muhtar Görüşleri.....	61
3.5.3.Öğretmen Görüşleri.....	61
3.6. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin, Birey Sağlığına Ve Toplum Sağlığına Etkisi Olmuş Mudur?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	63
3.6.1.İmam Görüşleri.....	63
3.6.2.Muhtar Görüşleri.....	64
3.6.3.Öğretmen Görüşleri.....	64
3.7. Sekiz Yıllık Eğitim İle Türkçe Yi Kullanma Oranı Artmış Mıdır?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	66
3.7.1.İmam Görüşleri.....	66
3.7.2.Muhtar Görüşleri.....	67
3.7.3.Öğretmen Görüşleri.....	68
3.8. Zorunlu Eğitimin,,İstihdam Sağlamaya Ve Meslek Edinmeye Etkisi Olmuş Mudur?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	69
3.8.1.İmam Görüşleri.....	69
3.8.2.Muhtar Görüşleri.....	70
3.8.3.Öğretmen Görüşleri.....	71
3.9. Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim Okullarında Okuyan Çocuklarda Psikolojik Gelişmeler Olmuş Mudur?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	72
3.9.1.İmam Görüşleri.....	73
3.9.2.Muhtar Görüşleri.....	74
3.9.3.Öğretmen Görüşleri.....	74

3.10. Zorunlu Eğitimin Fırsat Ve İmkan Eşitliği Sağlamaya Etkisi Olmuş Mudur?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	76
3.10.1.İmam Görüşleri.....	76
3.10.2.Muhtar Görüşleri.....	77
3.10.3.Öğretmen Görüşleri.....	77
3.11. Sekiz Yıllık Eğitimin Toplumsal Beklenti Ve Toplumsal Sonuçları Açısından Öğretmen,Muhtar Ve İmam Görüşleri Nelerdir?, Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	79
3.11.1.Beklentiler.....	79
3.11.2.Eğitim Açısından.....	80
3.11.3. Ekonomik Açıdan.....	80
3.11.4.Aile Açısından.....	81
3.11.5.Sosyal Hareketlilik Açısından.....	82
IV.BÖLÜM: SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	83
Sonuçlar.....	83
Öneriler.....	87
KAYNAKÇA.....	89
EKLER.....	92
ÖZGEÇMİŞ.....	100

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo-1: Araştırmanın evreni (Sivrice ilçesinde; imam, muhtar ve öğretmen sayıları).....	9
Tablo-2: Araştırmanın Örneklemi. (Görüşme yapılan imam, muhtar ve öğretmen sayısı).....	10
Tablo-3: İlköğretim Okullarının Son Yıllardaki Durumu(1996-1997,2000-2001)	20
Tablo-4: Sivrice ilçesi,2003-2004 Eğitim-Öğretim Yılında; Öğretmen, Öğrenci, Derslik Ve Okul sayıları	28

ÖNSÖZ

Toplumsal gelişme için eğitim, en güçlü öğedir. Özellikle küçük yaştan itibaren verilen eğitimin önemi her geçen zaman daha da artmaktadır. Eğitimin toplumun her alanına, olaylara ve olgulara temas etmesi onun sosyal özelliğinin göstergesidir. 21. yüzyılda insan yetiştirmenin önemi, eğitimin kalitesinin de artışını zorunlu kılmıştır.

1997 yılında bakanlar kurulu kararı ile yürürlüğe giren sekiz yıllık, kesintisiz ve zorunlu eğitim, toplumda ileride ortaya çıkacak olan çok önemli sonuçlara neden olmuştur. Özellikle köy ve kırsal kesimdeki demografik yapının okullaşmasına, okur-yazar oranının artırılması, bölgeler arası eşitsizliği gidermek, ekonomik imkanı olmayana okumak imkanı sağlamak, kırsalda ulaşım sorunu yaşayan nüfusa eğitim götürmek amacıyla uygulamaya konulmuştur.

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçişin kendisiyle beraber yeni durumlar ortaya çıkmıştır. Bu durumların tespit araştırılması, tespit edilip, ortaya konulması gereği doğmuştur. Bu amaçla, özellikle sosyal sonuçlarının tespiti konusunda gerekli araştırmanın yapılmadığı kanısı olduğundan bu çalışmanın yapılması zorunlu olmuştur.

Bu araştırma, sekiz yıllık zorunlu eğitimin sosyal sonuçlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle, toplumsal kurumların temsilcileri ile muhtarlar, imamlar ve öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde kişi, kurum ve kuruluşların emeği olmuştur. Araştırmanın her safhasını sabır ve samimiyetle yönlendiren değerli danışman hocam; Yrd.Doç. Dr. Bahadır Köksalan'a, verdiği destekle her zaman ulaşabildiğim Yrd.Doç. Dr. Burhan Akpınar ve Yrd. Doç. Dr. Ömer Aytaç'a, bölüm başkanımız; Prof. Dr. Halil Narman'a, Arşgör. Hasan Uzun'a, değerli hocam; Prof Dr. Ahmet Buran'a, araştırmanın yapılması için gereken izini ve her türlü desteği sağlayan; Sivrice Kaymakamı; Suat İlhan'a , Kaymakamlık Yazı İşleri Müdürü; Zekeriya Genç'e, İlçe Milli Eğitim Müdürü Mehmet Ay'a, 75.Yıl İMKB.İ.Ö.Okulu Müdürü Behçet Erdem'e, Milli

Eğitim M¼d¼rl¼đ¼ Personel Őefi Z¼lf¼ Şimşek'e, m¼ft¼l¼k çalıŐanlarına, g¼r¼Őmelerde titizlikle ve yardımsever olan t¼m ¼đretmen, muhtar ve imamlara,

Ve varolduğum g¼nden beri, hep ve yine yanımda olan sevgili anne ve babama, yardımlarını esirgemeyen ismini anmadığım b¼t¼n dostlara, yardım ve katkılarından dolayı ayrı ayrı sonsuz teŐekk¼rlerimi sunuyorum.

SERHAT YABANCI
2004/ Elazığ

İ.BÖLÜM:

GİRİŞ

Gelişen dünya düzenine bağlı olarak yapılan en büyük yatırım insana ve insana yönelik yapılan yatırımdır. Zaman ilerledikçe fiziksel güç yerine zihinsel gücün önemi artmış, kaliteli ve eğitilmiş bireyin önemi daha fazla fark edilmiştir.

Zorunlu eğitimin sosyal sonuçlarının ele alındığı bu çalışmada daha çok hedeflenen davranışların gerçekleşme oranının tespiti ve ileriye dönük öneriler verilmeye çalışılmıştır. 1997 yılında yürürlüğe giren kapsamlı ve sistemli bu program, Taşınabilir İlköğretim Okulları (TİO), Yatılı İlköğretim Okulları (YİBO) ve Pansiyonlu İlköğretim Okulları (PİO) ile topluma hizmet vermeye başlamıştır. Zorunlu eğitim ile eğitimin tüm Türkiye’de yaygınlaştırılması, okulların eğitim ve öğretimin merkezi haline getirilmesi, fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması ve eğitimin etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Eğitimin ilk basamağı okul öncesi eğitimidir. Zorunlu eğitim daha sonra gelmektedir. Ülkemizde eğitim sistemi, eğitim yatırımları nitel ve nicel unsurlar bakımından batıya göre daha geri durmaktadır. Gerek uygulama ve gerekse eğitimin süresi açısından ülkemizde çalışmalar ve yatırımlar her yıl artarak devam etmektedir. Sekiz yıllık zorunlu eğitimin 1997 yılında resmen uygulamaya geçmesiyle temel eğitimde kalite için ilk adım atılmıştır.

Zorunlu eğitim; bireye yaşamı boyunca karşılaşacağı gerek bireyin kendi sorunlarını ve gerekse içinde bulunduğu toplumun sorunlarını çözmeye yardımcı olacak eğitimi veren, bireye toplumsal rol ve görevlerini öğreten ve davranışlarını ilk andan itibaren şekillendiren sosyal nitelikli projedir. Bu nedenle eğitimin bir alt dalı ve sistemi olan zorunlu eğitimin sosyal yönünün incelenmesi büyük önem taşır.

İlköğretimin ülkemizin geneline yayılması ancak devletin sistematik bir çalışma planıyla olur. Ülkemizde bölgeler arası sosyo-ekonomik gelişim farkından dolayı nüfusun dağılımı da dengesizdir. Bu durum eğitim sistemini olumsuz yönde

etkilemektedir. Bazı bölgelerde eğitim hizmetinden herkes faydalanırken, bazı bölgelerde ise eğitimde faydalanma oranı daha azdır.

1.1. Araştırmanın Konusu:

Ülkemizde 1997 yılında 4306 sayılı yasa ile resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren zorunlu eğitim, yeni bir sistem olduğundan; her açıdan eğitimle ilgili olan bilim dallarının ilgi alanına girmektedir.

Bu araştırmanın konusu: Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen sekiz yıllık zorunlu, kesintisiz eğitimin, toplumsal açıdan ne gibi sonuçlar doğurduğunu tespit etmektir. Eğitimin sadece pedagojik özelliği yoktur. Aynı zamanda toplumun temel dinamiklerindedir. Gerek bireysel ve gerekse toplumsal etkilerinden dolayı toplum bilimlerinin ilgi alanına girmektedir. Eğitim; toplumsal olaylarda kendini hissettiren bir güçtür.

Araştırmada, toplum kanaat önderleri olarak kabul edilen kesimlerden görüşler alınmış, bu çerçevede sekiz yıllık zorunlu eğitimin toplumsal yapıya etkileri incelenmiştir.

Araştırmanın konusu olan sekiz yıllık zorunlu eğitimin sosyal sonuçları, aşağıda belirtilen alanlarda ele alınmıştır. Bunlar;

A- Sosyolojik Açıdan:

1. Toplumsal Değişme Açısından;

Zorunlu eğitimin uygulamasından itibaren toplumsal yapıda ortaya çıkan değişimler, farklılıklar yeni sosyal hareketler tespit edilmeye çalışılmıştır. Demografik değişimler, değerlerdeki değişimler gibi. Bu çalışmada daha çok zorunlu eğitimin Sivrice ilçesi ve köylerinde meydana getirdiği sosyal değişimler ele alınmıştır.

2. Kriminolojik Açıdan;

Zorunlu eğitime bağılı olarak, köyde ve merkezde olmak üzere çocuk suçluluğundaki değişmeler ve etkilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Zorunlu eğitimin, toplumdaki sonuçları açısından suç oranındaki ve suçun niteliğindeki değişmelerin tespiti amaçlanmıştır.

3. Sosyalleşme Açısından;

Toplumsal yapıda eğitimin süre ve nitelik olarak farklılaşmasıyla, bireydeki bilinçlenme, uyum sağlama, çocuğun köye hapsedilmesi, arkadaşlık ilişkileri kurma, uyum sürecinin niteliği gibi sosyal alanlara etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

B- Toplumsal yapı unsurları Açısından;

1. Ekonomik Açıdan;

Zorunlu eğitimin, bireyin iş bulabilme şansına, istediği işi yapmasına etkileri ele alınmıştır. Tarım ile uğraşan kesimlerde çocukların okumasından dolayı iş gücü kaybının sonuçları ele alınmıştır. Zorunlu eğitimin, çocuk işçiliğine olumlu ve olumsuz etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda, yatılı ve pansiyonlu okulların köy ekonomisine etkisi tespit edilerek, zorunlu eğitimden dolayı işgücü kaybının miktarı ve önemi tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. Değerler Açısından;

Öğrencilerin toplumsal ve ahlaki değerleri benimseyip benimsememe oranı tespit edilerek, kızların okumasının toplumsal açıdan ve değerler açısından önemini tespitine çalışılmıştır. Zorunlu eğitimin bireysel ve toplumsal değerler boyutu ele alınmıştır.

3. Sağlık Açısından;

Zorunlu eğitim okullarına devam eden öğrencilerin sağlıklarındaki değişmelerin tespitine çalışılmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin özbakım becerisi açısından, ruhsal

yapıları açısından, ailelerinden uzak kalmalarından dolayı oluşan sağlık sorunları tespiti ve bunun sosyal boyutunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Yani zorunlu eğitimin sağlık bakımından toplumsal yapıya etkileri tespit edilmek istenmiştir.

4. Siyasal Açıdan;

Zorunlu eğitim politikasının, halkın devlete olan bakış açısında ne gibi değişiklikler yaptığını tespit etmek. Halkın devlete karşı bağlılık ve güven duygularına etkilerini ortaya koymak. Yani zorunlu eğitimin, halkın devlete bakış açısına etkisini ortaya konulması amaçlanmıştır. Özellikle PİO ve YİBO' ların kurulması ile kırsalda devlete bakışın tespiti, araştırmanın konusuna girmiştir.

Yukarıda görüldüğü gibi, zorunlu eğitimin araştırmanın konusu açısından, toplumsal yapıya etkisinin bir çok açıdan ele alındığı görülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı:

Eğitim, toplumun kültürel sürekliliğın sağlanması, istikrarlı bir demokratik toplumun oluşturulmasının, halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesinin, yaşam boyu sürecek bir öğrenmenin ve insan gelişiminin temelidir (Balci,2002:1). Bu nedenle eğitimin sosyal etkilerinin de tespit edilmesi gerekmektedir. Eğitimin: toplumsal ve kültürel etkileri (düşünce tarzı, yaşam tarzı, giyiniş, çevre ilişkileri, evlenme, boşanma, suç işleme, kişisel gelişim vb.), ailesel, ekonomik etkileri gibi sonuçları tartışılmaz gerçeklerdir.

Bu araştırmanın temel amacı; Elazığ ili Sivrice ilçesinde; sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin sosyal sonuçlarını tespit etmek, 1997 yılından itibaren yürürlüğe giren zorunlu eğitimin; toplumsal yapıda yaptığı değişiklikleri, olumlu ve olumsuz sonuçları ortaya çıkarmak ve önerilerde bulunmaktır.

Bu çerçevede Şu alt amaçlar verilmiştir;

1.Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yurütölen zorunlu,kesintisiz eğitim uygulamasının toplum beklentilerinin ne kadarını baŐarıyla gerçekteŐtirdiđini belirlemek.

2.Zorunlu eğitim uygulamasıyla ilgili olan imamlar,öğretmenler ve muhtarların beklentilerini ve bakış açılarını belirlemek.

3.Zorunlu eğitimin toplumda ortaya çıkardığı deđiŐimleri belirlemek.

4.Sivrice merkezinde ve köylerindeki okullarda zorunlu ilköğretime devam eden öğrencilerde oluşan davranışlar, sosyal yaŐantı değişiklikleri, bakış açılarındaki deđiŐimlerin tespitini sağlamak.

1.3. Araştırmanın Önemini;

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin sosyal sonuçlarını tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırma: zorunlu eğitim uygulamasına geçilmesiyle beklentilerin gerçekteŐme derecesi, toplumda yarattığı etkiyi, aksaklıkları ortaya koyması, beklenmedik sonuçların ortaya konması ve öneriler ile buna uygun çözümlerinin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Gereken aksaklıkların ve önlemlerin alınmasına katkıda bulunması umulmaktadır.

Günümüzde okulda geçirilen süre ile bir ülkenin gelişmişlik düzeyi arasında paralellik kurulmaktadır. Buradan bakıldığında, Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin zorunlu eğitim sürelerinin bizim ülkemizden daha uzun olduğu görölmektedir. Avrupa Birliği'ne üye olmak açısından da zorunlu eğitim büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın sonuçları önem arz etmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları;

Bu araştırma yapılırken örnekleme alanı bakımından ve araştırmanın konusu açısından bazı sınırlılıklara sahiptir. Bunlar:

1. Bu araştırma; sekiz yıllık eğitimin. Sivrice ilçesindeki sosyal (siyasal, sağlık, değerler, ekonomik, sosyalleşme, kriminolojik ve toplumsal değişme) sonuçları ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma, örneklem alanı olarak kabul edilen Sivrice ilçesi ve köylerinde görev yapan kanaat önderleri, 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmenin görüşleri ile sınırlıdır.

3. Bu araştırma, bu alanda yayınlanan bilgi ve belgelerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar:

Sosyalleşme: Karşılıklı etkileşim içerisinde toplum kültürünü meydana getiren değer ve normların öğrenilmesi, bunların genç insanlara kazandırılması anlamına gelir (Öztürk, 2001:212).

Sosyalleşme, bireyin normlara uygun olarak sosyal ilişki kurması, kültürel, sosyal, dini ve diğer toplumsal yapı unsurlarını tanıyıp ona göre davranışdır.

Sosyal Yapı: Toplumu oluşturan temel grupların ve kurumların kompleks bir üründür. Sosyal yapı; bir toplumdaki çeşitli zümre, grup, tabaka, kurum ve organizasyonların tarihi bir zaman içerisinde ve kültürel-coğrafi zemin üzerinde yoğunluklarıyla ortaya çıkan bir ilişkiler kompleksidir (Öztürk, 2001:163).

Sosyal Değişme: Sosyal yapı unsurlarının ve sosyal davranışların işlevlerinde ve niteliklerinde oluşan farklılaşmadır. Sosyal yapıdaki maddi,manevi ve karışık haldeki unsur ve güçlerle müşahede edilen her türlü farklılaşmadır (Öztürk, 2001:268).

Toplum: Toplum, toplumsal eğilimleri ve kendi içindeki durumları itibariyle birbirine bağlanan fertlerin teşkil ettiği zümrelerin birliği veya insanlar arası münasebetler ağına dahil olan insanların topluluğudur (Akyüz, 2001:32).

Sosyal Etki Değerlendirmesi: Temel eğitim projesinin, YİBO/TİO-PIO' ların öğrencileri, öğretmenleri, yöneticileri ve velileri ile toplum liderlerinin; beklentilerini gerçekleştirme derecesi ile projeden etkilenme derecesini saptamaktır (Balcı, 2002:5).

Eğitim:Eğitim, toplumu sahip olduğu maşeri vicdanın çağdaş değerlerle gözden geçirilmesini ve şekillenmesini temin etmeye yarayan bütün düşünce ve çabaların bir organizasyon halidir (Akyüz, 2001:13). Eğitim sosyal bir süreçtir (Akyüz, 2001:13).

Zorunlu Eğitim: Vatandaşın belli bir yaştan başlayıp; yine belli bir yaşa gelinceye kadar gösterilen, eğitim kurumlarında belli bir süre öğrenim görmesini zorunlu kılan yasal bir deyimdir (Öztürk, 2001:90).

Temel Eğitim;Temel eğitim, her yurttaşa yaşamında karşılaştığı kişisel ve toplumsal sorunlarını çözmede; toplumun değerlerine ve düzgünlerine uyum sağlamada; üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilikleri, alışkanlıkları kazandıran eğitimidir (Başaran,1982:40).

İlköğretim Kurumları: Resmi ve özel ilk okullar, ortaokul, ilköğretim okulu ve yatılı ilköğretim bölge okulları.

İlköğretim Okulları: Temel eğitim okulu da denilen Türkiye'de zorunlu eğitim çağındaki öğrencilerin eğitim-öğretim gördükleri ve öğrenim süresi sekiz yıl olan ilköğretim kurumudur (Balcı, 2002:5).

Yatılı İlköğretim Bölge Okulu (YİBO) : Türkiye'de nüfusun az ve dağınık olduğu yerleşim yerlerinde (köy, mezra, kom. oba), zorunlu eğitim çağına gelmiş yoksul veli çocuklarının sekiz yıllık eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan yatılı ve gündüzlü okullardır. Bu okullarda öğrencilere eğitim-öğretimin yanı sıra aynı zamanda eğitimleri boyunca barınma, yeme, içme, vb. olanaklar da sağlanmaktadır (Balcı,2002:5).

Taşınmalı ilköğretim Okulu (TİO): Türkiye’de ilköğretim çağındaki çocuklar ile birleştirilmiş sınıflar programı uygulayan öğrencilerin, az nüfuslu dağınık yerleşim birimlerinde bulunan okullardaki öğrencilerin merkez olarak seçilen ilköğretim kurumlarına günü birlik taşınıp eğitim öğretimlerinin sağlanması için yapılan uygulamadır (Balcı, 2002:5). Taşımanın daha çok kara ulaşımıyla ve devlet imkanlarıyla uygulanan sistemdir.

Pansiyonlu İlköğretim Okulu (PİO): Pansiyonlu ilköğretim okulu. Türkiye’de merkezi durumda olan yerleşim birimlerinde, öğrencilerin parasız yatılı ve gündüzlü olarak eğitim-öğretim görmeleri için açılan ilköğretim kurumudur (Balcı, 2002:5).

Birleştirilmiş Sınıf: Az sayıda öğrencisi olan ilkokullarda birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup oluşturan ve tek öğretmen tarafından okutulan sınıftır (Baş,2001:7).

Kesintisiz Zorunlu Eğitim: Zorunlu eğitimin ilk kademesi ile ikinci kademesinin ara verilmeden ilköğretim diploması verilerek yapılan eğitim şeklidir.Daha çok 5+3 eğitim modeli olarak bilinir.

Kesintili Zorunlu Eğitim:Eğitimin ilk basamağı olan ilköğretimin ilk beş yılı ile diğer üç yılının ayrı olduğu eğitim şeklidir.

İlköğretim 1. Kademe: İlköğretim okullarının, 1-2-3-4-5. sınıflardan oluşan ilkokul kısmıdır.

İlköğretim 2. Kademe: İlköğretim okullarının,6-7-8. sınıflarından oluşan ortaokul kısmıdır.

1.6. Araştırmanın Problemi Ve Alt Problemi:

Bu araştırmada ana problem, sekiz yıllık zorunlu eğitimin sosyal sonuçlarını tespit etmektir. Ana probleme bağlı olarak alt problemler ise:

- 1.Sekiz yıllık eğitime geçiş ile evlenme yaşı yükselmekte midir?
2. Sekiz yıllık eğitim ile suç işleme yaşı yükselmekte midir?
- 3.Kız çocuklarının okula gönderilmesi,kadına verilen değeri arttırmış mıdır?
- 4.Sekiz yıllık eğitim, çocuğun sosyalleşmesini etkilemiş midir?
- 5.Devlete olan bağlılığa ve devletin hizmet anlayışına bakışı etkilemiş midir?
- 6.Sekiz yıllık zorunlu eğitimin, birey sağlığına ve toplum sağlığına etkisi olmuş mudur?
- 7.Sekiz yıllık eğitim ile Türkçe'yi kullanma oranı artmış mıdır?
- 8.Zorunlu eğitimin, istihdam sağlamaya ve meslek edinmeye etkisi olmuş mudur?
- 9.Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim okullarında okuyan çocuklarda psikolojik gelişmeler olmuş mudur?
- 10.Zorunlu eğitimin fırsat ve imkan eşitliği sağlamaya etkisi olmuş mudur?
- 11.Sekiz yıllık eğitimin toplumsal beklentileri ve toplumsal sonuçları açısından öğretmen, muhtar ve imam görüşleri nelerdir?

1.7. Araştırmanın Hipotezleri :

Araştırmanın alt problemlerine bağlı olarak varsayımlar oluşturulmuştur. Her alt problem bir varsayımı test etmiştir.

- 1.Sekiz yıllık eğitim, evlenme yaşını etkilemektedir.
2. Sekiz yıllık eğitim, suç işleme yaşını etkilemektedir.

3.Sekiz yıllık eğitim ile, kız çocuklarının okula gönderilmesi,kadına verilen değeri etkilemektedir.

4.Sekiz yıllık eğitim, çocuğun sosyalleşmesini etkilemiştir.

5.. Sekiz yıllık eğitim. halkın devlete olan bağlılığını ve devletin hizmet anlayışına bakışını etkilemiştir.

6.Sekiz yıllık zorunlu eğitim, birey sağlığını ve toplum sağlığını etkilemiştir.

7.Sekiz yıllık eğitim. Türkçe yi kullanma oranını etkilemiştir.

8.Zorunlu eğitimin, çocuğa istihdam sağlamaya ve çocuğun meslek edinmesine etkisi olmuştur.

9.Sekiz yıllık zorunlu eğitim, çocukların psikolojik yapısını etkilemiştir.

10.Sekiz yıllık eğitim, fırsat ve imkan eşitliği sağlamayı etkilemiştir.

11.Sekiz yıllık eğitimin toplumsal beklentileri karşılamaktadır. Toplumsal sonuçlarının tespiti açısından öğretmen, muhtar ve imam görüşleri yeterlidir.

1.8. Araştırmanın Metodolojisi:

Bu çalışmada, verilere ulaşmak ve araştırmaya uygun tespitler yapmak için uygun yöntem seçmek gerekir. Bu çalışma, sosyal nitelikli bir alan araştırmasıdır. Sayısal verilerden çok, teorik ve derinlemesine betimleme gerektiren bir çalışmadır.

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin sosyal sonuçlarının tespiti alan araştırması olduğundan, nitel araştırma planının alan araştırılması, bu çalışmanın araştırma planı olarak seçilmiştir.

Alan Araştırması ; Olguların daha çok doğal ortamlarında araştırmak amacıyla uygulanan bir yoldur. Bu yol ile araştırma esnasında olguya yanlış bir müdahalede bulunmaktan ve olgudan uzak bir dışsal perspektiften kaçınılmaktadır. Sorun doğal ortamı içinde ele alınır. En büyük zorluğu, toplanan materyallerin yorumlanmasıdır.

Alan araştırmasının dört basamağı vardır:

Sorunun belirlenmesi, alanla temasa geçilmesi, materyal toplanması ve materyalin yorumlanmasıdır.

Bu tez çalışmasında kullanılan yöntem alan araştırması yöntemidir. Gerek konuya uygunluğu ve gerekse doğru verilere ulaşmak açısından izlenmesi gereken yöntem olarak kabul edilmiştir. Sekiz yıllık zorunlu, kesintisiz eğitimin sosyal sonuçlarının ele alındığı bu çalışma; doğal ortamında incelenmesi gereken bir çalışma olduğundan, alan araştırması yöntemi en uygun yöntem olarak seçilmiştir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin sosyal sonuçlarının tespiti için, nitel çalışma yoluna gidilmiş ve alan araştırması yöntemi seçilmiştir.

Kullanılacak Tekniğin Seçimi:

Veri toplamak için nitel araştırmada dört teknik kullanılır. Bunlar; sorun-merkezli görüşme, anlatı, grup tartışması ve katımlı gözlemdir.

Bu çalışma, alan araştırması olup yukarıdaki dört teknik içerisinde sorun-merkezli görüşme tekniği seçilmiştir.

Sorun-Merkezli Görüşme Tekniği;

Karşılıklı görüşme ile gerçekleşen, görüşmeci ile görüşülen arasında güven ortamının olduğu, toplumsal bir sorunun belirlendiği (sekiz yıllık eğitimin sosyal sonuçları), hazırlanan sorulara serbestçe cevap verebilme imkanının olduğu veri toplama tekniğidir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin sosyal sonuçlarının tespit edilmesi amacıyla yapılan bu araştırma, alan araştırması olup sorun merkezli görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın tekniği: sorunun belirlenmesi, soru cetvelinin oluşturulması, pilot uygulamanın yapılması, görüşmenin yapılması ve kayıt olmak üzere beş aşamadan oluşmuştur.

Görüşme tekniği, sosyal bilimlerde ve sosyolojide en fazla kullanılan bir yöntemdir. Görüşmenin temelinde, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı etkileşimli bir iletişim sürecidir (Yıldırım-Şimşek, 2000:92). Araştırmamızın konusuna uygun olarak görüşme formu hazırlanmış, kurallarına uygun şekilde uygulanmıştır. Görüşme formu yarı yapılandırılmıştır. Sorulan sorular anlaşılmadığında konuyla ilgili kısa açıklama yapılmıştır.

Bu araştırmadaki uygulamanın temel amacı; üç temel grubun bakış açılarının belirlenmesidir. Bu gruplar;

- Öğretmenler
- Muhtarlar
- İmamlardan oluşmuştur.

Araştırma, bu grupların bakış açılarına ulaşmayı hedeflediğinden, çok aşamalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Görüşme formu görüşülecek kişiye uygun şekilde hazırlanmıştır. Bu nedenle öğretmenlere, muhtarlara ve imamlara ayrı birer görüşme formu hazırlanıp uygulanmıştır.

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin sosyal sonuçlarının tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışma, nitel bir çalışma olup, alan araştırması planından hareket ederek, sorun merkezli görüşme tekniği kullanılarak sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. (Bu araştırmanın modeli; Philipp Mayring' in "Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş" kitabından derlenmiştir.)

1.8.1. Araştırmanın Evreni:

Bu araştırmanın evrenini, Elazığ ili, Sivrice İlçesi' ne bağlı köylerde görev yapan imam, muhtar ve öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo.1: Araştırmanın Evreni (Sivrice İlçesindeki İmam, Muhtar Ve Öğretmen Sayıları).

Evren	Köy	Merkez	Toplam
Öğretmen	13	60	73
İmam	50	5	55
Muhtar	50	7	57
Toplam	113	72	185

Görüldüğü gibi araştırmanın evrenini; köyde 113 kanaat önderi, merkezde ise, 72 kanaat önderi olmak üzere toplam 185 kanaat önderi oluşturmaktadır. Yani araştırmanın evreni; Sivrice İlçesinde görev yapan; 73 öğretmen, 55 imam ve 57 muhtardan oluşmaktadır.

1.8.2. Araştırmanın Örnekleme:

Araştırmanın örnekleme, Sivrice ilçesinde merkez ve köylerde görev yapan İlköğretim öğretmenleri, muhtarlar ve imamların ortalama %30 u alınarak oluşturulmuştur. Örneklem aynı zamanda evrenin alt kümesi sayılmaktadır Yapılan çalışma nitel olduğundan ve görüşme tekniği kullanıldığından kısmi örnekleme alma gereği duyulmuştur.

Araştırmanın uygulandığı tarihlerde izinli, raporlu ve asker olanlar örnekleme dahil edilmemiştir. İmamların, muhtarların ve öğretmenlerin toplam evreninin ortalama % 30 'u görüşme için alınmıştır. Böylece toplam; 56 kanaat önderi ile görüşülmüştür.

Kısmi örnekleme yapıldığından aşağıdaki örnekleme sayısı verilmiştir.

Tablo.2 : Araştırmanın Örnekleme (Görüşme Yapılan İmam, Muhtar Ve Öğretmen Sayıları)

Kanaat Önderleri	Köy	Merkez	Toplam
Öğretmen	10	10	20
İmam	9	9	18
Muhtar	9	9	18
Toplam	28	28	56

Örneklemede yer alan bireylerin bulunduğu kategorilere göre ayrı ayrı görüşme formları hazırlanmıştır. Öğretmenler, imamlar ve muhtarlar için ayrı ayrı formlar geliştirilip, görüşme yapılmıştır.

1.8.3. Araştırmada Bilgi Toplama Araçları;

Araştırmada, belirlenen teknikler ve kaynaklar ile veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Kaynak tarama aşamasında; zorunlu eğitim ve sosyoloji ile ilgili çalışmalar, kitaplar, tezler, eğitim sosyolojisiyle ilgili kaynaklar ve nitel araştırmayla ilgili kaynaklardan faydalanılmıştır.

Kaynak taraması ve mülakat yöntemi, kullanılan temel bilgi toplama araçları olup elde edilen verilerin betimlenmesi için içerik analizi kullanılmıştır.

İçerik analizi için;

- 1.Verilen cevapların üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan olduğu gibi alınmıştır.
- 2.Sorulara verilen cevaplarda benzer ifadeler kategorilere ayrılarak bağımsız cümleler haline getirilmiştir.
- 3.Birbirine benzeyen ve birbirine yakın plan kategoriler birleştirilmiştir.
- 4.Öğretmen, muhtar ve imam formu olmak üzere üç ayrı görüşme formu oluşturulmuştur.

1.8.4. Verilerin Çözümlemesi, İşlenmesi ve Yorumlanması;

Görüşmeler sonucu elde edilen veriler, görüşme formuna olduğu gibi, değişiklik yapılmadan aktarılmıştır. Bu nedenle verilerin işlenmesinde yazıya dökme tekniği kullanılmıştır. Sözel olarak toplanan tüm veriler metne geçirilip yorumlamaya ve çözümlmeye hazır hale getirilmiştir. Yorumlanırken, cevapların frekans sayısı temel alınıp, tüm görüşlere yer verilmiştir.

II.BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE:

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin sosyal sonuçlarının kuramsal temelleri.gerek toplumsal gerekse yasal açıdan büyük önem taşımakta ve çalışmaya destek olmasından dolayı büyük önem taşımaktadır.

Kavramsal çerçeve, konunun bütünlüğüyle alakalı olmalı, konunun dışına çıkmadan, betimleme ve açıklama özelliği taşınmalıdır. Zorunlu eğitim, bireyin belli bir yaşa geldiğinde eğitime başlamasını zorunlu kılan bir kavramdır. Zorunlu eğitim devletin vatandaşı yükümlü kıldığı, vatandaşın da bu ödevi yerine getirme yükümlülüğü olduğu bir eğitim sistemidir. Temel eğitimin zorunlu eğitiminden farkı, zamanının ve sabit bir mekanının olmamasıdır. Yani,temel eğitim kavramı zorunlu eğitimden daha kapsamlı bir niteliğe sahiptir (Öztürk, 2001:89).

Kuramsal çerçevenin daha sosyolojik boyutu ele alınmıştır. Yani zorunlu eğitimin, toplumsal yapıyla ilgili olan ve toplumsal yapıya tesir eden noktaları ele alınıp.diğer kuramsal açıklamalardan kaçınılmıştır.

Ekonomik ve toplumsal kalkınmanın en önemli amaçlarından birisi yeterli nitelik ve sayıda insan gücü yetiştirmektir. Bu eğitimin temel hedefidir (Adem, 1997:12).

Zorunlu eğitim, temel eğitim, ilköğretim, 8 yıllık okul adı verilen 7-14 yaş grubu çocukların devam etmeleri gereken ilköğretim okullarında yapılan eğitimi ifade eder(Taymaz, 1993:59).

Eğitim,sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın önemli bir faktörüdür.Ülkenin ekonomik,teknik ve sosyal yönden ilerlemesi o ülkenin nitelikli insan gücü kaynağına bağlıdır.İnsan gücünün oluşturulması da eğitimin işidir.Bir toplumun gelişmişliği o toplumdaki bireylere sunulan hizmet ile ölçülmektedir.Devletin sunduğu hizmetlerden en önemlisi de eğitim hizmetidir (Kılıç, 2001:1).

Zorunlu eğitimin temel amacı; meslek becerisi kazandırmak, mesleki bilgi ve beceri öğretmek değil, mesleki yatkınlığı ortaya çıkarmak olmalı, seçimlilik dersler ve ders dış etkinlikler bu anlayışa düzenlenmelidir (Baş, 2001:20). Sekiz yıllık zorunlu eğitim, beş yıllık eğitimin yetersiz kalması ve beklentilere cevap verememesinden dolayı ortaya çıkan yeni bir eğitim sistemidir.

Eğitimin amaçları toplumsal beklentileri karşılayacak şekilde düzenlenir. Beş yıllık bir süreci ifade eden temel eğitim, zamanla toplumsal beklentileri karşılayamadığı için sekiz yıllık zorunlu, kesintisiz eğitime geçmeyi zorunlu kılmıştır. Zorunlu eğitimin temelinde; eğitimi yaygınlaştırmak, eğitimin niteliğini yükseltmek, maliyeti azaltmak gibi nedenler etkili olmuştur (Baş, 2001:3).

Anayasanın 42.maddesinde “ kimse eğitim ve öğretim haklarından mahrum bırakılamaz. ” denilmektedir. Böylece eğitim hakkı devlet ve yasa güvencesine kavuşmuştur. Zorunlu eğitim ile, beş yıl olan zorunlu eğitim süresi, sekiz yıla çıkmış; aynı zamanda, taşınmalı ,pansiyonlu ve yatılı ilköğretim olmak üzere üç türlü eğitim verilmeye başlanmıştır.

Zorunlu eğitim, bazı ülkelerde sadece ilköğretimi kapsarken, bazı ülkelerde ise ilköğretim ile sınırlı kalmayıp, orta öğretimi ve daha uzun bir zaman dilimini kapsamıştır. Türkiye’de zorunlu kesintisiz eğitim, ortalama sekiz yıl iken, gelişmiş ülkelerde bu süre 10-12 yılı bulmaktadır (Öztürk, 2001:17).

Zorunlu eğitim, ilköğretimin gerek süresi gerekse niteliği bakımından ortaya koyduğu değişiklikler ile toplumsal beklentilere uygun olarak uyarlanmış bir eğitim sistemi olarak yürürlüğe girmiştir.

İlköğretim kademesinde de 1997 yılında yürürlüğe giren sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim kanunu ile, zorunlu temel eğitimin süresi sekiz yıla çıkarılmış ve bu kademedeki okullaşma oranında önemli iyileşmeler sağlanmıştır. Türkiye için önemli bir diğer nokta ise okullaşma oranlarının düşüklüğüne rağmen öğrenci sayısının toplam nüfusa oranının yüksek olmasıdır. Bu sonuç eğitim hizmeti götürülmesi gereken nüfusun büyüklüğünü göstermektedir (Türkmen, 2002:25).

Sekiz yıllık zorunlu eğitim, Türkiye’de büyük bir umutla yürürlüğe girmiştir. Ülkemizde bölgeler arası ekonomik ve sosyal dengesizliklerden dolayı, zorunlu eğitimin uygulanışı ve fırsat imkan eşitliğinin sağlanmasını da etkilemiştir. Eğitimin tüm kesimlere yayılmasını ve bu hizmetten faydalanması amaçlanmıştır. Zorunlu eğitim genel amaçları bakımından da; suçun niceliğini ve niteliğini, ekonomik yapıyı, kültürel aktarımı, bireyin psiko-sosyal fiziksel gelişimini v.b. gibi alanlarda bir iyileştirme amacıyla uygulamaya konulmuştur.

2.1. Zorunlu Eğitimin Amacı, Beklentileri Ve Gerekçeleri

Zorunlu eğitimin amacı genel olarak; toplumsal refahı yükseltmek, eğitimde kaliteyi sağlamak, bireylerin zihinsel, psikolojik sosyal ve ekonomik yönden ileri seviyeye yükseltmektir.

Zorunlu eğitimi sosyal açıdan şu gerekçelere dayandırabiliriz:

- *Bireyin meslek kazanımını daha erken sürede sağlayıp kalifiyeli eleman yetiştirmek.
- *Bireyin sosyal uyumunu kolaylaştırmak ve toplum bilincini sağlamak.
- *İlköğretim çağındaki çocuklara toplumsal rol ve görevlerin öğretilmesini sağlamak. Bu sayede farklı ortamlara giren çocukların uyum sorunu ortadan kaldırılması ve sosyalleşmesi amaçlanmıştır.
- *Zorunlu eğitimin ülke genelinde uygulanmasıyla devletin fırsat ve imkan eşitliği sağlamasına bağlı olarak devlete olan güvenin artmasını sağlamak. Bu sayede devletin itibarı arttırmak, devlete karşı işlenen suçları engellemek ve azaltmak.
- *Türkiye’nin fiziki ve coğrafi şartlarından kaynaklanan gelir düzeyi ve eğitim düzeyleri arasındaki farkı minimize etmek. Toplumdaki eşitsizliği kaldırıp toplumsal barışı sağlamak.
- *Küçük yaşta evlenmelerin önüne geçmek ve erken yaşta doğuma bağlı olarak oluşan, bebek ve anne ölümlerini en az seviyeye indirmek. Nüfusun kontrol altına alınmasını sağlamak.
- *Küçük yaşta çocuk işçiliğinin önüne geçmek. Çocuklara gereğinden fazla sorumluluk vermeyi engellemek.

*Çocuk suçluluğunu en az seviyeye indirmek. Töre suçlarında çocukların suç işlemesini engellemek. Çocukların işlediği suçların önüne geçmek. Çocuk işçiliğinin ve zorla yaptırılan, dilencilik,mendil satma gibi kabul edilmeyen davranışların önünü kesmek.

Görüldüğü gibi zorunlu eğitimin sadece ekonomik sonuçları yoktur.Eğitimin sosyal sonuçları toplumsal önemini daha da arttırmaktadır.Zorunlu eğitimin devlet tarafından takipli olması ve yasal zorunluluk getirmesinden dolayı, ailelerin çocukları dilendirmesi, hırsızlığa yönlendirmesi vb. gibi suçların işlenmesinin engellemesi amaçlamıştır.

Genel olarak bakıldığında sekiz yıllık zorunlu eğitim, Türk toplumu için sosyo-ekonomik açıdan ileriye doğru atılmış en büyük adımlardan biridir. Yukarıda da görüldüğü gibi sekiz yıllık zorunlu kesintisiz eğitimin gerekçeleri ve amaçları daha çok çalışmamızın amacına uygun olarak sosyal boyutuyla ele alınmıştır.

Bunun yanında ilköğretim kurumlarını detaylı inceleyen yönetmelik: “İlköğretim Kurumları Yönetmeliği”dir. Bu yönetmeliğe göre, ilköğretimin amaçları, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda:

1. Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri istikametinde yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak.
2. Öğrenciye Atatürk ilkelerine ve inkılaplarına, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine uygun olarak haklarını kullanabilme, görevlerini yapabilme ve sorumluluklarını yüklenbilme bilincini kazandırmak.
3. Öğrencinin milli kültür değerlerini tanımasını, takdir etmesini. çevrede benimsemesini ve kazanmasını sağlamak.
4. Öğrenciyi toplum içindeki rollerini yapan, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen iyi ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmek.

5. Buldukları çevrede yapacakları eğitim, kültür ve sosyal etkinliklerde milli kültürün benimsenmesine ve yayılmasına yardımcı olmak.

6.Öğrenciye fert ve toplum meselelerini tanıma, çözüm arama alışkanlığı kazandırma.

7. Öğrenciye sağlıklı yaşamak, ailesinin ve toplumun sağlığı ile çevreyi korumak için gereken bilgi ve alışkanlıkları kazandırmak.

8. Öğrencinin el becerisi ile zihni çalışmasını birleştirerek çok yönlü gelişmesini sağlamak.

9. Öğrencinin araç ve gereç kullanmasını sağlama yoluyla sistemli düşünmesini, çalışma alışkanlığı kazanmasını, estetik duygularının gelişmesini, hayal ve yaratıcılık gücünün artmasını sağlamak.

10. Öğrencinin mesleki ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkmasını sağlayarak gelecekteki mesleğini seçmesini kolaylaştırmak.

11. Öğrenciye üretici olarak geçimini sağlaması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunması için bir mesleğin ön hazırlığını yaptıracak, mesleğe girişini kolaylaştıracak ve uyumunu sağlayacak davranışları kazandırmak.

Görüldüğü gibi ilköğretimin temel amacı; bireyin sosyal hayatında başarılı olması, kültürel gelişimini tamamlaması, sosyal ve psikolojik olarak gelişimin temellerini atıp, bireyin sağlıklı olmasını sağlamaktır.

Okulun sadece ders veren bir eğitim mekanının ötesinde, topluma adım atılan ilk mekan olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle okulun sosyalleşmenin ilk basamağı olduğu söylenebilir.

2.2. Sekiz Yıllık Temel Eğitimin Toplumsal Önemi

Okul, belli amaçları gerçekleştirmek üzere meydana getirilmiş sosyal teşekküldür (Akyüz, 2001:247).

Toplum düzeni meydana getiren unsurlar ve kurallar, değişik şekiller içerisinde okulda yer almaktadırlar.

Durkheim, okul ile toplumu mukayese ederken, okuldaki mükafat ve cezalarla toplumdaki mükafat ve cezalar arasında benzerlik olduğunu söylemektedir. Durkheim'e göre okul hayatı, sosyal hayatın tohumu, nüvesi ve çekirdeği; sosyal hayat da okul hayatının çiçeklenmiş, olgunlaşmış şeklidir. Birinde yaşayan, işgören yollara ve usullere diğesinde de rastlanır. Bunun için okulu veya toplumdaki herhangi birisini ne kadar iyi tanırsak diğeri hakkında da sağlam bilgilere sahip oluruz (Akyüz., 2001 : 246).

Günümüzde hızla değişen toplumsal ihtiyaçların karşılanması için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması görevi, okullara verilmiştir (Kılıç, 2001:5). Özellikle ilköğretimin sosyalleşmenin ilk basamağı olması ve toplumsal kuralların ve kültürel değerlerin burada öğretilmesi, ilköğretim okullarının önemini daha da arttırmıştır. Mümtaz Turhan'ın ifade ettiğı gibi "iyi bir okula sahip olmayan bir ülkenin eğitim sisteminin doğru ve düzgün bir şekilde işlemesi mümkün değildir (Kılıç, 2001:5).

İlköğretim okulları; Türk milli eğitiminin genel amaç ve ilkelerine göre hizmet vermektedir. Milli eğitimin temel amaçları da Türk toplumunun beklentilerine göre şekillendiğinden, bu okullar toplumsal beklentileri karşılamak amacıyla kurulup bu amaçlara uygun şekilde hizmet vermektedir.

İlköğretim Okulları'nın Sosyal Etkileri ;

1. Çocuğa, okuma yazmayı öğretir ve eğitimin temelini verir.
2. Öğrenciyi bir üst öğrenime hazırlar.

3. Öğrenciye kültürel, sosyal, dini vb. gibi temel değerleri kazandıran bir toplumsal teşkilattır.
4. Okulun sosyal ortamı sayesinde öğrenci, yeni arkadaş grupları içine girerek yeni sosyal ilişkiler kurar.
5. Okulun sosyal dinamiği sayesinde öğrenci; değişimlerden ve yeniliklerden haberdar olur. Toplumsal değişimin bir parçası olduğunu algılar.
6. Okulun bir diğer sosyal önemi ise; öğrenci, çevreye (okul kuralları ve arkadaşlık kurallarına)uyum sağlar. Sosyalleşmesi hızlanır.
7. Öğrenciler yaşamın temel kurallarını öğrenince, rol ve görevlerinin farkına varıp. davranışlarını o şekilde sergilerler.
8. Okul. öğrencinin vatandaşlık bilincini geliştirir. Öğrencinin ailesine, arkadaşlarına, devletine karşı olan görevlerini öğretip davranışlarını şekillendirir.
9. İlköğretim okulları sayesinde, kentlere olan göçler engellenmektedir. İç göçü etkiler.Fakat okulu olmayan köylerde oturan veliler çocukların okutulması için merkeze taşınıp. demografik harekete neden olmaktadır.

Aslında, okulun sosyal niteliği, aynı zamanda eğitimin sosyal sonuçlarıdır. Yani eğitim, okul sayesinde amaçlarına ulaşır. Okul burada aracı ve aynı zamanda aktif bir eleman görevi üstlenmektedir.

İlköğretim okulları,sadece arkadaşlık veya oyun grubu değil, formel bir yapıya sahip resmi kurumlardır. İlköğretim okulları zorunlu ve zorlayıcı bir topluluktur. Okulun şeklini. kalitesini. işlevini. içinde bulunduğu sosyo-ekonomik yapı belirler.

İlköğretim okulları daha çok yasayla belirlenen sınırlar çerçevesinde sosyal ilişkileri içerir. Öğrenci-öğrenci ilişkisi, öğrenci-öğretmen ilişkisi, öğretmen-öğretmen ilişkisi, öğrenci-yönetici ilişkisi buna örnektir. İlköğretim okulları daha çok belli yaştaki

öğrencilerin aynı eğitimi almak amacıyla oluşturdukları bir birlikteliktir. Bu okullar, ailenin verdiği eğitimin ve terbiyenin tamamlayıcısıdır. Ailelere yardımcı olan bir yasal ve sosyal bir kurumdur.

İlköğretim okulları, bölgelerdeki dile ve şiveye göre değil, resmi dile göre eğitim verir. Ortak iletişimi sağlar. Kültürel aktarımı kolaylaştırır.

Türkiye’de ilköğretimin yaygınlaşmasını engelleyen en önemli olgular göç, gecekondu ve hızlı nüfus artışı ile birlikte nüfusun bölgelere dengesiz dağılımıdır (Erden, 1998:177). İlköğretim okulları sadece ekonomik nedenlere bağlı olmamakta, aynı zamanda sosyal nedenlere de bağlıdır.

1997 yılında yürürlüğe giren sekiz yıllık temel eğitimin en önemli özelliği; zorunlu ve kesintisiz olup toplumsal eşitliği ve fırsat imkanlığını temel almasıdır. Toplumsal yönü ele alındığında, devletin itibarı artmış ve devlete olan güveni olumlu etkilemiştir. Sekiz yıllık zorunlu eğitim ile devletin imkanlarının her kesim tarafından faydalanması için kolaylık sağlanmıştır. Bu sayede toplumsal bütünleşmenin devlete karşı işlenecek olan suçların da önüne geçilmesi sağlanmıştır. Devletin imkanlarından eşit şekilde faydalanamamak, toplumda bir ayırım ve eşitsizlik oluşturur.

Toplumun coğrafi, kültürel ve yaşam tarzına bağlı olarak farklılık arz etmesi, sosyal devlet anlayışının tüm topluma yayılmasına engel olur. Sosyal devlet, halkına tüm imkanları sağlayan ve toplumdaki dengeyi sağlayan bir güç ve adalet mekanizmasıdır. Ülkemizde 1997 yılında resmen yürürlüğe giren zorunlu eğitim ile devlet halkın eğitim ihtiyacını karşılamak için toplumsal bir hareket başlatmıştır. Bu sayede Türk vatandaşlarının eğitim ihtiyacı daha az masrafla ve daha kaliteli bir şekilde hizmet vermeye başlanmıştır.

Okulun en önemli hedefi, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına esas teşkil edecek bilgi ve beceriye sahip, sosyal yeterliliği, sorumluluk duygusu, manevi değerleri, istedik bilgileri, toplumun düşünme duygusunu ve iyi bir yurttaşlık özelliklerinin oluşturulabilecek bir eğitim ortamı gerçekleştirerek, eğitilmiş insan gücünün yetiştirilmesini sağlamaktır. Ayrıca eğitimde fırsat eşitliğine (özellikle kız öğrenciler

açısından) sekiz yıllık eğitim süreci, ilköğretim zorunluluğu ve yaygınlaşmasıyla sağlanabilir (Kılıç, 2001:3).

Zorunlu eğitim, bireye kazandırılması gereken gerek sosyal, gerek kültürel, gerek psikolojik ve gerekse yaşamı boyunca ona yol gösterecek tüm alanlarda gerekli olan tüm bilgileri vererek bireyi topluma hazırlar.

Zorunlu temel eğitim: bireylere dünyayı tanıtmaya, yaşama, hazırlama, temel insanlık değerlerini kavratma, toplumsal değerlere uyum sağlama, bilimsel ve özgür düşünme gibi değerlerin kazandırılması amaçlanan bir öğretim kademesi olarak ifade edilebilir (Baş, 2001:14). Zorunlu eğitim ile çocuğun sosyalleşmesi ve uyum sürecinin çabuklaşması kolaylaşır. Özellikle köy çocuklarının uyumu ve sosyalleşmesi daha geç ve zordur. Çünkü, köyde sosyal ortamın az olması, köy kurallarının uygulanması ve çocukların üzerine düşen görevlerin fazla olması, çocuğun sosyalleşmesinin gecikmesinin nedenidir.

Ayrıca okul bulunduğu köye, gerek sosyal olarak ve gerekse ekonomik olarak bir hareketlilik getirmiştir. Böylece okulun bulunduğu köyün ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimi zorunlu eğitimin bir başka sosyal etkisi olarak görülmektedir.

Zorunlu eğitimin toplumsal gelişimi yanında bireysel gelişim üzerinde de büyük etkisi vardır. Özellikle zihinsel ve davranışsal olarak sekiz yıllık temel eğitim bireye önemli kazanımlar vermektedir.

Eğitimin kesintisiz olmasının en önemli yanı; çocukların zihinsel gelişmesini ve düşünme yeteneğinin geliştiği dönemi,yani;12 13 ve 14 yaşları kapsamaktadır. Bu yaşlarda verilen eğitim ile düşünme, muhakeme etme problem çözme yeteneği gelişmektedir (Baş, 2001:15).

Zorunlu eğitim, ortak kültürün bir ürünü olan ana dilin kullanımının yaygınlaşmasını ve düzgün kullanımını sağlamaktadır. Bu durum gerek ortak kültürün öğrenimi ve aktarımı konusunda ve gerekse sözel gelişimin sağlanması açısından önemli bir sosyo-kültürel etkidir.

Toplumsal gelişimin ve refah düzeyinin artışı iyi ve kaliteli bir eğitim ile mümkün olmaktadır. Endüstrileşmiş ülkelerde mesleki yaşama geçiş hiçbir zaman eğitim almadan olmamaktadır. Bu eğitim ise yine tüm aşamaları ile birlikte okullarda yapılmakta veya iki zamanlı yani d ial yaklaşımla bir kısmı okullarda bir kısmı ise işbaşına götürülmektedir(Baş, 2001:17).

Zorunlu eğitimin bir diğ er önemli etkisi ise bölgesel farklılıkları azaltıp, genel bir kalkınma sağlamasıdır. Bölgelerin fiziksel yapılarından kaynaklanan eğitim sorunları ise, zorunlu eğitimin getirdiği yatılı bölge okulları ve taşınmalı eğitim sistemi ile aşılmaya çalışılmıştır.

Zorunlu eğitim ile okuma ve yazma oranında da önemli derecede bir artış g r lmektedir. Özellikle sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin yasal zorunluluklar ve yaptırımlar getirmesinden dolayı kız çocukların da eğitim ve  ğretim sürecine girmesiyle okullaşma oranı okur-yazar oranında önemli artış olduğu fark edilmektedir. Yasa gereği çocuklarını ilköğretime göndermeyenler hakkında yasal işlem başlatması ve cezai müeyyideler getirilmesi ilköğretim çağındaki çocukların okumasındaki en büyük etkenlerden biri olmaktadır.

2.2.1. Zorunlu Eğitimin Sağlık Açısından  nemi;

Pansiyonlu ilköğretim okulundaki öğrencilere düzenli olarak, sağlık ocakları tarafından sağlık taraması yapılmaktadır. Yapılan sağlık taramaları ile çocukların tedavi giderleri okul tarafından karşılanmaktadır. Aynı zamanda öğrencilere kişisel gelişimleri ve öz bakımlarını yapabilmeleri öğretilmektedir. Pansiyonlu okullarda kalan öğrencilerin ailelerinden uzak olmalarından dolayı; iştahsızlık, halsizlik ve  zlem g r lmektedir. Bu sorunlara  z m bulmak, psikolojik danışmanlara ve rehber öğretmenlere düşmektedir.

2.2.2. Zorunlu Eğitimin Ekonomik Önemi ;

Pansiyonlu okullar, öğrenci ailelerin ekonomik giderine ve gelir seviyesine olumlu katkı sağlamıştır. Pansiyonlu okulların olduğu yerlerde o köyün işsizlerine iş verilmiş, istihdam alanı yaratılmıştır. Gözeli köyündeki pansiyonlu okulun yemekhanesinde köyün işsiz gençleri çalışmaktadır. Zorunlu eğitim sayesinde, istihdam alanı yaratılıp, işsizlik oranı az da olsa çözülmüştür. Köyün gelir seviyesi artmıştır.

İlköğretim okullarının olduğu yerleşim yerlerinde ekonomik canlanma görülmüştür. Özellikle Sivrice ilçesinde pansiyonlu okul sayesinde öğrencilerin günlük ihtiyaçlarını gidermek için yaptıkları alış-veriş ile ekonomide canlanma olmuştur.

Bunun yanında sekiz yıllık zorunlu eğitimin devlete olan maliyeti, yapılan yeni okul ve yatırımlardan dolayı daha fazla olmuştur.

Kırsalda çocuğun okutulması, çocuklarının çalıştırılması açısından iş gücü ve gelir kaybı olarak görülmektedir. Aynı zamanda ticari kesimde, çırak ve kalfa çalıştırmayı etkilemiştir.

2.2.3. Zorunlu Eğitimin Türk Dili Kullanıma Etkisi

Kırsal kesimden gelen ve buldukları yerin konuşma özelliklerini taşıyan öğrenciler yatılı, pansiyonlu ve taşıma merkezli okullarda eğitim ve iletişim dilinin tamamen Türkçe olmasından dolayı lehçe bozukluklarını en aza indirilmekte. Türkçe'yi daha iyi kullanmaları sağlanılmaktadır. Bu sayede iletişim kolaylaşmakta ve süreklilik kazanmaktadır.

Köylerin merkeze olan uzaklığı arttıkça, Türkçe'yi düzgün kullanma ve güzel konuşma oranı düşmektedir. İletişimin sıklığı arttıkça dili kullanma oranı da artmaktadır. Zorunlu eğitim ile köydeki öğrenciler yatılı veya pansiyonlu okullara yerleştiğinden sosyal etkileşim oranı artmakta ve iletişim aracı olan dili kullanma oranı da artmaktadır. Zorunlu eğitim sayesinde şive bozuklukları ve dil sorunları azalmaktadır.

2.2.4. Zorunlu Eğitimin Sosyal Değişmeye Etkisi

Eğitimin amacı, insanın gelişmesine yardımcı olmaktır. İnsan geliştikçe onun kurduğu çeşitli organ ve paylaştığı değerlerde de bir farklılaşma olacaktır (Akyüz, 2001:280). Eğitimin sosyal değişmeye etkisi sadece bir alanla sınırlanabilir. Sosyal değişme kendi içinde birden çok alanda meydana gelen bir hareket ve farklılaşmadır.

Zorunlu eğitim, gerek bireye etkisi ve gerekse topluma etkisi bakımından önemli sosyal değişmelere neden olmaktadır. Evlenme yaşı, suç işleme yaşı, nüfus artışı ve doğurganlık oranlarını etkilemektedir. Sosyal değişme, sadece bir nedene bağlı olarak oluşmaz. Sosyal değişme; iklime, fiziki yapıya, kültürel yapıya, ekonomik şartlara bağlı olarak değişir. İnsan hem coğrafyayı etkileyen, hem de ondan etkiler alan varlık olarak karşımıza çıkıyor (Akyüz, 2001:196). Köydeki sosyal değişme ile kentteki sosyal değişme aynı tarzda ve aynı hızda değildir. Sosyal değişme, zamana, mekana ve olaya göre değişiklik arz eder.

Zorunlu eğitim, imkanı olmayan yerlere, eğitim imkanı kazandırarak kırsal ve geri kalmış yerlerde büyük sosyal değişmelere neden olmuştur. Özellikle, köylerde okullaşma, okuma-yazma, refah düzeyi, sosyalleşme, kültürel aktarım gibi alanlarda büyük artışlar getirmiştir. Eğitim, iktisadi büyümeyi hızlandırır, nicelik ve nitelik yönünden gözle görülen iyileştirmeler yapmıştır.

Sosyal değişme; eğitimden dolayı ortaya çıkan, göç, nüfus hareketleri, sosyal ilişkilerdeki yoğunluk derecesi, tabakalar arası ilişkiler, ekonomik, dini, kültürel alanlara etkileri gibi tüm sosyal olaylar ve hareketler eğitimin sosyal sonuçları çerçevesinde ele alınmaktadır.

2.3. Türkiye’de Zorunlu Eğitimin Tarihçesi

Türkiye’de ilköğretim hakkındaki ilk resmi belge; Osmanlı zamanında II.Mahmut döneminde yayınlanan fermanda yer almaktadır. Bu konudaki ilk uygulama ise; Tanzimat Fermanının yayınlandığı döneme denk gelmektedir (Akyüz, 1999: 131).

II.Mahmut döneminde eğitimin daha kaliteli ve rahat olabilmesi için tüm imkanlar seferber edilmiştir.

Bu dönemde 7 yaşına giren çocukların sübyan mekteplerine devam etmesi zorunlu tutulmuştur. 5 yaşındaki çocuklar ise; aileler isterlerse okula kabul edilirlerdi (Öztürk,2001: 92). Osmanlı döneminde 4 yıllık sübyan mektebini bitirene 2 yıl zorunlu olarak Rüşdiye okullarını okuma zorunluluğu getirilmiştir. Bu durum 6 yıllık zorunlu eğitim şeklinde devam etmiştir. 1869 yılında çıkarılan Maarifi Umumiye Nizamnamesi ile ilköğretim tüm yurttan zorunlu hale getirilmiştir (Okuyucu, 2001: 5).

Osmanlıdan günümüze kadar eğitim sistemimizde çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren ise, eğitim tek elde toplanıp yasa ile güçlendirilmiştir.

1973 yılında Milli Eğitim Bakanlığı' nın 1739 Sayılı Temel Yasası ile temel eğitimin amaç ve görevleri şu şekilde belirlenmiştir:

Temel eğitimin, amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak, onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek.
2. Her Türk çocuğuna ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.

Bu amaçlardan hareketle şu analiz yapılabilir: Temel eğitimin amacı; bireyin sadece eğitim açısından üst kademeye hazırlanması olmayıp, aynı zamanda sosyolojik açıdan toplumsallaştırma ve toplumsal rol ve görevleri kazandırma gibi amaçları da bulunmaktadır.

Beşer yıllık kalkınma planlarında eğitimin önemi hep belirtilmiş ve yenilikler yapılmıştır. 4.,5. ve 6. beş yıllık kalkınma planlarında yapılan hazırlıklar ile 7.beş yıllık kalkınma planında sekiz yıllık zorunlu,kesintisiz ilköğretim uygulamasına geçilmesine karar verilmiştir. 7. beş yıllık kalkınma planında belirtildiği gibi ilkokullarda okullaşma oranı %100 iken ortaokullarda bu oran, %66 düzeyinde kalmaktadır.

Bu nedenle 1996 yılında toplanan XV.Milli Eğitim Şurası'nda zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması karara bağlanmıştır. 1997 yılından itibaren uygulanmaya başlayan zorunlu eğitim en fazla eleştiri aldığı noktalar ise, yeterli alt yapının olmaması, din öğretimi ve meslek okullarının önünün kesilmesi konularındaki eleştirilerdir.

Zorunlu eğitim, devletin yasa yoluyla yükümlü tutması ve ekonomik olarak okuyan öğrenciyi desteklemesinden dolayı hızlı bir şekilde ülkemizde yayılmıştır. Zorunlu eğitime geçişin hızlı olması bazı uyumsuzlukları ve aksamaları beraberinde getirmiştir.

Anayasanın 42.maddesinde 'kimse,eğitim ve öğretim hakkından mahrum bırakılamaz.'Bu madde ile eğitim anayasal güvence altına alınmıştır.

2.4. Türkiye'de Zorunlu Eğitim

Zorunlu eğitimin Türkiye' deki en önemli atılımları cumhuriyet döneminden itibaren başlamıştır. Özellikle beş yıllık kalkınma planlarında ilköğretimin geliştirilmesine daha fazla yer verilmiştir. Kalkınma planlarında, okuma-yazma oranının % 100'e ulaştırılması amaçlanmıştır. Özellikle 1973 yılında 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda; ilköğretimin örgün eğitim sistemi içindeki yeri, amacı ve görevi geniş kapsamlı olarak yeniden ele alınıp tanımlanmıştır (Öztürk, 2001: 102).

1981 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şurası'nda ise temel eğitim, 6-14 yaşları arasındaki çocukları kapsamak üzere sekiz yıllık ilköğretim okulu olarak bütünleştirecek programlarının geliştirilmesi karara bağlanmıştır (Öztürk, 2001:102).

Sosyal refah düzeyinin yükseltilmesi ve sosyal kalkınmanın sağlanması için sadece ilköğretimlerin geliştirilmesi yeterli olmayıp orta okulların da geliştirilmesi ve mesleğe

yönelimlerinin sağlanması gerekmektedir. Özellikle XII. beş yıllık kalkınma planında zorunlu eğitimin gerekliliği vurgulanmıştır (Balcı, 2002:7). XII. beş yıllık kalkınma planı öncesinde okullaşma oranı % 100 iken, ortaokullardaki okullaşma oranı ise, % 66 da kalmıştır. Okullaşma oranının düşük olmasının nedeni; sekiz yıllık zorunlu temel eğitime geçilmemesidir (Balcı, 2002: 7).

Zorunlu eğitimin ilk 5 yılını kapsayan ilkokulların durumu 8 yıla geçiş için oldukça elverişlidir. İlkokulda sağlanan okullaşma oranı yüzde 99.8'dir. Taşınmalı ilköğretim ve yatılı bölge ilköğretim okulları yoluyla bilinen ve ulaşılabilen bütün ilköğretim çağındaki çocuklara zorunlu ilköğretim hizmeti verilmektedir. Zorunlu eğitimin son üç yılını kapsayan kısmında (ortaokul) okullaşma oranı yüzde 74.3'tür. Bu oran da geçiş için elverişli bir zemin (Aydoğan, 1997:1).

Görüldüğü gibi her beş yıllık planda zorunlu eğitimin eksikliği daha fazla fark edilmiştir. 1999 yılında ise ilkokul ve ortaokul ayırımına alınan şu kararlar son verilmiştir: “İlköğretim kesintisiz sekiz yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanmalı, sekiz yıl sonunda tek tip diploma verilmeli” (MEB, 1997). Alınan bu kararlar zorunlu ve kesintisiz eğitimin eksikliği ve önemi kesin olarak ortaya konulmuştur. Zorunlu eğitim,1997 yılında 4306 sayılı yasa ile tüm yurttan uygulanmaya başlanmıştır.

Tablo.3 : İlköğretim Okullarının Son Yıllardaki Durumu (1996-1997, 2000-2001)

ÖĞRETİM YILI	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ/ ÖĞRETMEN ORANI
		TOPLAM	ERKEK	KIZ		
1996-1997	6.195	4.044.687	-	-	136.870	30
1998-1999	17.195	7.993.526	4.328.511	3.665.015	268.519	30
1999-2000	15.702	8.540.005	4.587.259	3.952.746	275.449	31
2000-2001	14.749	8.836.612	4.696.501	287.445	287.445	31

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Araştırma Ve Planlama Kurulu, Milli Eğitim Sayısal Veriler (Balcı, 2002: 13).

Çizelgede görüldüğü gibi zorunlu eğitime geçişle beraber hem okul sayısında hem öğrenci sayısında ve hem de öğretmen sayısında artış görülmüştür. Bu durum, toplumdaki okullaşma oranını ve eğitilmiş nüfus oranını artırıp, bilinçli vatandaş oranında da artışa neden olduğu söylenebilir.

Zorunlu eğitime geçişle beraber taşınmaz, pansiyonlu ve yatılı ilköğretim okulları yaygınlaşmıştır. Bu sayede köydeki çocuklar da okuma imkanına kavuşmuş olup, fırsat ve imkan eşitliği sağlanmıştır.

Özellikle gelir seviyesi düşük olan ve ulaşım imkanları yeterli olmayan kırsal kesimler başta olmak üzere, zorunlu eğitim sayesinde Türkiye'nin tüm kesimlerinin devlet imkanlarından faydalanması amaçlanmıştır. Böylece toplumsal tabakalaşmanın önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Zorunlu eğitim ile Türkiye'deki en uçra köşelerine bile eğitim hizmeti götürmesiyle devlete olan güvenin artırılması, devlete karşı işlenen suçlarda (bölücü ve yıkıcı faaliyetlerde) azalma sağlanması amaçlanmıştır.

Eğitimin gerek ekonomik olarak ve gerekse coğrafi olarak tüm kesimlere yaygınlaştırılması, toplumdaki farklılıkları azaltıp benzerlikleri arttırmayı amaçlamıştır. Bu durum toplumsal bütünleşmeyi kolaylaştırmaktadır.

Türkçe'nin kullanım oranı; zorunlu eğitim sayesinde artışa neden olmaktadır. Türkçe'nin tüm kesimlerde kullanılması ile ortak kültürün öğrenilmesi ve aktarılmasının kolaylaşacağı söylenebilir.

2.5. Bazı ülkelerde Zorunlu Eğitim

Zorunlu eğitim, dünyanın çoğu ülkesinde Türkiye'den önce yürürlüğe giren bir eğitim modelidir. Dünya Bankasının yaptırdığı 1965-1980 yılları arasındaki 15 yıllık dönemi kapsayan bir araştırma sonucuna göre; zorunlu eğitim süresi arttıkça milli gelirden de bir artış görülmektedir. (Öztürk, 2001: 7). Bu durum eğitimin sosyal

sonuçlarının bir göstergesidir. Eğitimin ekonomik kalkınmaya etkisinin reel bir göstergesidir.

Yine Dünya Bankası'nın yaptığı çalışmaya göre; eğitimin tarımsal verimlilik üzerindeki etkilerini inceleyen bir dizi çalışmada, 4 yıllık eğitim görmüş bir çiftçinin, hiç eğitim görmemiş bir çiftçiye oranla, %8,7 daha yüksek bir gelir elde ettiği; sulama, tohum, pazarlama ve taşıma tamamlayıcı girdilerle bu oranın % 13.1'e kadar çıktığı tespit edilmiştir (Öztürk, 2001:8).

Dünyada ve Türkiye'de eğitimi en çok tehdit eden unsur düzensiz nüfus artışıdır. Unesco` un 1993 yılı verilerine göre; zorunlu eğitim öğrencisi 620 milyon civarındadır. Bunun yanında zorunlu eğitim çağında 130 milyon çocuk okul dışında kalmıştır (Öztürk, 2001:10). Türkiye'de ise okur-yazarlık oranı Asya ve Afrika'ya göre ileride iken, Avrupa'dan geridir.

Eğitimin süresi açısından da ülkemiz diğer ülkelere göre farklılık arz etmektedir.Türkiye'de bu süre 8 yıl iken,Avrupa ülkelerinde ise bu süre ; 12 yılın üzerindedir.

Zorunlu eğitim ülkelerin sosyo-ekonomik yapısı bakımından da farklılık arz eder. Gelişmemiş ülkelerde,gelişmekte olan ülkelerde ve gelişmiş ülkelerde zorunlu eğitim farklılık göstermektedir. Toplumsal beklentiler, kültürel yapı, eğitimin kalitesi vb. gibi nitelikler eğitimin yapısını belirtmektedir.

Araştırma konusu, zorunlu eğitimin sosyal yönü olduğundan ülkelerin model aldığı eğitim sistemlerinin sosyal yönleri ele alınmıştır.

Sanayileşen ülkelerde zorunlu eğitim daha çok çocuğu erken yaşta ele alan ve ona temel eğitimi vermeyi amaçlayan bir model uygulanmaktadır. Zorunlu eğitim, erken yaşta başlayıp, mesleki yönelim dönemine kadar devam etmektedir. Verilen zorunlu eğitim, mesleki yönelime temel olacak şekilde verilmektedir. Zorunlu eğitim sosyal sonuçları açısından dünya ülkelerinden; Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D), Hollanda, Fransa, İngiltere ve Japonya ele alınmıştır.

2.5.1. Amerika Birleşik Devletleri (A.B.D)

Amerika'da ilköğretimin temel amacı, 6-12 veya 15 yaşları arasındaki çocukların genel zekalarını ve sosyal yönlerini geliştirmektir. İlköğretim modeli:hem özel hem de resmi okullarda aynı programı uygulamaktadır. İlköğretim çağındaki nüfusun okullaşma oranı, % 99'dur (Okuyucu, 2001:14). Dünyadaki eğitim harcamalarının % 25'i, bu ülke tarafından yapılmaktadır. Amerikanın sosyal ve ekonomik refah düzeyi, bunun en önemli sonucudur.

2.5.2. Hollanda

Hollanda'daki zorunlu eğitimin temel felsefesi; çoğulculuktur. Endüstri ülkesi olan Hollanda'da mesleki ve teknik eğitime daha fazla önem verilmektedir. Eğitim tamamen parasız olup, devlet eliyle yürütülmektedir.

Okulların % 70 i özel okul, % 30 'u devlet okuludur. Zorunlu eğitim 5 yaşında başlar ve 8 yıl ilköğretim, 4 yıl orta öğretim olmak üzere toplam 12 yıl zorunlu eğitim verilmektedir (Okuyucu, 2001:15-16). Zorunlu eğitim sayesinde bu ülke gelişmişlik düzeyine ulaşmış olup, sosyo-kültürel açıdan refaha ulaşmıştır.

2.5.3. Fransa

Fransa'da her vatandaş 16 yaşına kadar eğitim görmek zorundadır.Devlet eğitim hizmetini topluma karşı olan bir borcu gibi görüp,en iyi şekilde hizmet vererek ödemeyi düşünmektedir.Okul öncesi kurumlarının gelişmesinin altında kadınların toplumsal ve ekonomik yaşama katılması sonucu çocukların bakımı konusunda ortaya çıkan ihtiyaçlardır (Okuyucu, 2001:21).

Görüldüğü gibi zorunlu eğitim sayesinde eğitimin kalitesi yükselmiş ve toplumun her kesimine yansımıştır.Bu durum kalifiyeli ve aktif bireyin oluşumunu ortaya çıkarmıştır.

2.5.4. İngiltere

İngiltere`de zorunlu eğitim, fırsat imkanı tanımak ve yeteneklerin ortaya çıkarılarak yönlendirilmesi amacı taşımaktadır. Zorunlu eğitim, 11 yıl olup, parasızdır. İlköğretim okulları, mesleğe ve amaca göre farklılık gösterir. Çok amaçlı okullar eğitim hizmeti bu nedenle farklı şekilde eğitim hizmeti sunmaktadır.

Böylece eğitimin amacı çocuğu geliştirmeye yöneliktir. Öğrenciler yetenek ve isteklerine göre uygun olan okulu seçip, öğrenimine devam eder.

2.5.5. Japonya

Japonya`daki eğitim sistemi üç devre halinde ve süreklilik arz eder. Okullar; ilkökul, orta dereceli okul ve üniversite olmak üzere üç devreye ayrılmıştır.

Japonya`da eğitim, 6-15 yaş arası 9 yıl zorunludur. İlkokullar, 6-12 yaşlar arasındaki çocukların bedensel ve ruhsal gelişimlerini sağlamak için çaba gösterirler. Ders yılı mali yıllarla beraber başlar, ortaokulu bitiren her çocuk, liseye tavsiye mektubu ve giriş sınavı ile kayıt olur (Öztürk, 2001:27).

Yukarıda görüldüğü gibi, gelişmiş ülkelerde zorunlu eğitim temelde bireyi topluma hazırlamayı ve ona mesleki bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlamaktadır. Sanayileşen ülkelerde toplumsal kalkınma, bireyden başlayıp, tüm topluma yayma amacı taşımaktadır. Sanayileşen ülkelerde toplumsal kalkınmanın temeli, eğitimin temelden verilip, bireyin ilk şekillendiği andan itibaren bir amaca doğru yöneltilmektedir.

2.6. Zorunlu Eğitimin Yasal Temelleri:

Zorunlu eğitiminin yasal temelleri, bu alanda çıkan mevzuat ile sınırlandırılmıştır. Zorunlu eğitim mevzuatı, genel olarak aşağıda belirtilen maddelerden ve konulardan oluşmaktadır. Fakat yapılan çalışma, zorunlu eğitimi toplumsal açıdan ele aldığı için mevzuatta daha çok sosyal boyutu ile ilgili konular ele alınmıştır.

1. GENELLİK VE EŞİTLİK:

MADDE 4: Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanımaz. Bu madde ile toplumsal eşitsizliğin giderilmesi amaçlanmıştır. herkesin eğitimden eşit şekilde faydalanabilmesi amacı güdülmüştür. Coğrafi, etnik.kültürel v.b. gibi farklılıkların eğitimde faydalanmada bir engel olmayacağı belirtilmiştir. Genel olarak toplumsal barışın sağlanması ve toplumsal gelişimin topyekün ve aynı derecede olması amaçlanmıştır.

2. FERDİN VE TOPLUMUN İHTİYAÇLARI:

MADDE 5: Milli eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

Bu madde ile eğitimin genel hizmet anlayışı, milli çerçevede vatandaşın yetenekleri ve beklentilerini tespit ederek bunlara uygun hizmet vermektir.

3. YÖNETME:

MADDE 6: Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yönlenecek şekilde yetiştirilir.

Milli eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeye gerçekleştirecek biçimde düzenlenir.

Yönetmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır.

4. EĞİTİM HAKKI:

MADDE 7: Temel eğitim görmek her tür vatandaşın hakkıdır. Temel eğitim kurumlarındaki eğitim kurumlarından vatandaşlara ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanır.

5. FIRSAT VE İMKAN EŞİTLİĞİ:

MADDE 8: Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır. Maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğretim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılı, burs, kredi, ve başka yollarda gerekli yardım yapılır.

Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

6. SÜREKLİLİK:

MADDE 9: Fertlerin genel ve mesleki eğitiminin hayat boyunca devam etmesi esastır.

Gençlerin eğitim yanında, hayat ve iş alanında olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almakta bir eğitim görevlidir.

7. ATATÜRK İNKILAP VE İLKELERİ VE ATATÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ:

(Bu başlık "Atatürk İnkılapları Ve Türk Milliyetçiliği" iken 16.6.1983 tarih ve 2842 sayılı kanunun 2. maddesi ile bu şekilde değiştirilmiştir.)

(Bu madde 16.6.1983 tarih ve 2842 sayılı kanunun 2. maddesi ile aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.)

MADDE 10: Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk Milliyetçiliği temel olarak alınır. Milli ahlak ve Milli kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup yetiştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Milli birlik ve bütünlüğün temel unsurlardan biri olarak Türk dilinin eğitimin her kademesinde özellikleri bulunmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir: çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile işbirliği yapılarak Milli Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

8. DEMOKRASİ EĞİTİMİ:

(Bu madde 16.6.1983 tarih ve 2842 sayılı kanunun 3. maddesi ile aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.)

MADDE 11: Güçlü ve istikrarlı hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olması gereken demokrasi bilincinin yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarından öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarından Anayasa ifadesinin bulan Atatürk Milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karşılanmasına hiç bir şekilde meydan verilmez.

9. LAİKLİK:

(Bu madde 16.6.1983 tarih ve 2842 sayılı kanunun 4. maddesi ile aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.)

MADDE 12: Türk Milli Eğitiminde Laiklik esastır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilkökul ve ortaokullar ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

10. BİLİMSELLİK:

MADDE 13: Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

Eğitimde verimliliğin artırılması ve s¼rekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji ¼retmek ve k¼lt¼r¼m¼z¼ geliştirmekle g¼revli eğitim kurumları gereğince donatılıp g¼çlendirilir; bu y¼ndeki ¼alıřmalar maddi ve manevi bakımdan teşvik edilir ve desteklenir.

11. PLANLILIK:

MADDE 14: Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve k¼lt¼rel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim - insan g¼c¼ - istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biyimde planlanır ve ger¼ekleřtirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir, ve her derece ve t¼rdeki ¼rg¼n ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak d¼zenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri donatım araç, gere¼ ve kapasiteleri ile ilgili standartlar ¼nceden tespit edilir ve kurumlarının bu standartlara g¼re optimal b¼y¼kl¼kte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

12. KARMA EĞİTİM:

MADDE 15: Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitim t¼r¼ne, imkan ve zorluklara g¼re bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek ¼đrencilere ayrılabilir.

13. OKUL VE AİLENİN İŞBİRLİĞİ:

(Bu madde 16.6.1983 tarih ve 2842 sayılı kanunun 5. maddesi ile aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.)

MADDE 16: Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır.

Bu maksatla okullarda okul - aile birliği kurulur. Okul - aile birliklerinin kuruluş ve işbirliği Milli Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

14. HER YERDE EĞİTİM:

MADDE 17: Milli eğitim araçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil. aynı zamanda evde çevrede işyerlerinde her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.

Resmi özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri Milli eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Milli Eğitim Bakanlığının denetlemesine tabidir. (MEB. 2003: 1).

Zorunlu eğitimin yasal temelleri incelendiğinde ; bireyin meslek ve iş edinmesi, kültürel sürecinin tamamlanması, çocuğun psiko-sosyal gelişimini sağlaması, eğitim sisteminin toplumsal ihtiyaçlara göre şekillenmesi gibi konuların temel hedefler arasında olduğu söylenebilir.

2.7. Sivrice İlçesi'nde Zorunlu Eğitimin Uygulanışı

Sivrice İlçesi'nde zorunlu eğitim, tüm Türkiye'de olduğu gibi aynı zamanda başlamıştır. Taşınalı eğitim, 1998 yılından, 2001 yılına kadar devam etmiştir. 2001 yılında, pansiyonlu ilköğretim okullarının kurulmasıyla taşınalı eğitim kaldırılmıştır. Gerek pansiyonlu okullarının ulaşım açısından köylere yakın olması ve gerekse ekonomik olması taşınalı eğitimin kaldırılmasını gerektirmiştir.

Pansiyonlu okullarda maliyetler, öğrencinin günlük maliyeti üzerinden yılın başında hesaplanır. Pansiyonlu okullarda, öğrencilerin, giyecek, yiyecek, yatacak ve harçlık dahil olmak üzere tüm ihtiyaçları karşılanmaktadır. Aynı zamanda kaymakamlık tarafından sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfî bütçesinden öğrencilere giyecek yardımı yapılmaktadır. Pansiyonlu okullarda okuyan öğrencilere harçlık yardımı 2004-2005 eğitim –öğretim yılında her ay verilmek üzere ödeme planına dahil edilmiştir (Sivrice İlçesi Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Fonu, 2004).

Örneklem alanı olarak seçilen Sivrice ilçesinde ilköğretim verileri aşağıdaki gibidir:

Tablo.4 : Sivrice İlçesinde, 2003-2004 Eğitim-Öğretim yılı Öğretmen, Öğrenci, derslik ve Okul Sayıları

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik sayısı
PIO	2	35	<u>K</u> 204 <u>E</u> 373	30
DÜZ	2	25	<u>K</u> 259 <u>E</u> 222	21
KÖY	16	13	<u>K</u> 60 <u>E</u> 235	23
	20	73	523+830=1353	74

Kaynak: Sivrice İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2003-2004 Eğitim- Öğretim Yılı Sayısal Verileri.

Yukarıda görüldüğü gibi Sivrice İlçesinde ilköğretimdeki okul sayısı: 20, öğretmen sayısı: 73, öğrenci sayısı: 1353 ve derslik sayısı; 74 olarak verilmiştir.

Zorunlu eğitim Sivrice ilçesinde;

1. Taşınmalı eğitim 1998 yılından 2001 yılına kadar uygulamada iken, 2001 yılında bu uygulama kaldırılmıştır. Çünkü pansiyonlu ilköğretim okulu açılmıştır.

2. Pansiyonlu okullarda maliyet öğrenci başına, günlük olarak hesaplanıp, sene başında İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bildirilir.

3. Cumhuriyet pansiyonlu ilköğretim okulunda ihtiyaçların karşılanması ihale ile olmakta, Gözeli köyü pansiyonlu ilköğretim okulunda ise uygulama devlet tarafından yapılmaktadır.

Böylece ilçeye ekonomik girdi sağlanıp, okulların topluma ekonomik etkisi olmaktadır.

4. Köy okullarından pansiyonlu okula devam için köy öğretmeni ve muhtar önce girişimde bulunur, çocuğunu okulu göndermeyen aileler jandarmaya bildirilir. Jandarma tarafından ihtar yapılır Son aşamada göndermeyen aile hakkında adli soruşturma açılır. Şu ana kadar Sivrice ilçesinde zorunlu eğitim ile ilgili adli soruşturma açılmamıştır.

Bu bağlamda ilçede, çocukların okula gönderilmesi konusunda halkın duyarlı davrandığı söylenebilir.

5. Zorunlu ilköğretim okullarına kaydı yapılacak öğrencilerde; yaşı büyük olanlar ve nüfusa geç yazılanlar için tam teşekküllü rapor istenilir. Rapora göre çocuk okula devam etmeyebilir.

Genellikle aileler, işgücü kaybı olduğundan ve çocuklarının küçük çocukların yanında gerileyebileceğini düşündüklerinden büyük çocuklarını okula göndermek istememekteler.

6. Pansiyonlu ilköğretim okulunun olduğu köylerde çalışanlar o köyün halkından seçilmekte, ekonomik olarak istihdam alanı yaratılmakta, gelir seviyesini ve işsizlik etkilemektedir.

7. Pansiyonlu okullarda tüm sağlık taramaları düzenli olarak yapılmaktadır. Gözeli köyünde, gözeli sağlık ocağı, merkezde ise merkez sağlık ocağı sağlık taramasını yapmaktadır.

Böylece hastalıkların erken teşhisi mümkün olmakta, sağlıklı bir toplum için önemli adımların atılması sağlanmaktadır.

8. Pansiyonlu okullar ve merkez ilköğretim okulları haricindeki köy okullarının tümü birleştirilmiş sınıf olarak eğitim vermektedirler.

9. Pansiyonlu okullarda çocukları okuyan köylüler, isterlerse hafta sonları çocukların almaya gelebilirler. Okul idaresi ise sadece 1.derece akrabaya, (baba, anne, kardeş), izin vermektedir.

10. Pansiyonlu okullara kayıt yapacak öğrencinin ikametinin en az 3 km uzaklıkta olması gerekmektedir.

11.Gözeli köyünde bulunan pansiyonlu ilköğretim okulunda, 2003-2004 eğitim öğretim yılında öğrenci sayısı 80 iken, 2003-2004 eğitim-öğretim yılında bu sayı 123'e yükselmiştir. Ortalama % 40'a ulaşan bir artış görülmüştür (Gözeli P.İ.Ö.Müdürlüğü).

İlköğretim Okullarındaki Durum:

Sivrice ilçesinde zorunlu eğitim, 2 adet pansiyonlu ilköğretim okulu, 2 adet merkez ilköğretim okulu ve 16 adet köy okulu verilmektedir. Pansiyonlu ilköğretim okullarının açılmasıyla köy okulları kapanmıştır. Bu köylerin öğrencileri pansiyonlu okullara yönlendirilmiştir.

Köy Okullarındaki Durum:

Sivrice İlçesine bağlı toplam 50 adet köy bulunmaktadır. Bu köylerden sadece 22 köy okulunda eğitim ve öğretim hizmeti devam etmekte iken pansiyonlu okulların açılmasıyla, 6 köy okulu kapanmıştır. Şu anda 16 köy okulu eğitim- öğretime devam etmektedir. Diğer köylerde ise, köy halkının göç etmesi, okulun fiziki şartlarının uygun olmaması nedeniyle köy okulları kapatılmıştır. Ayrıca bazı köy okulları ise, öğretmen eksikliği nedeniyle eğitim ve öğretime açılmamıştır.

Köylerde 1 tane pansiyonlu ilköğretim okulu ve 15 tane köy okulu bulunmaktadır. Köy okulları, birleştirilmiş sınıf ilköğretim okulu (BSİÖ) şeklinde olup, bu okullarda 1.2.3.4 ve 5.sınıfa kadar okutulmaktadır. Pansiyonlu ilköğretim okulunda ise köy okullarına ek olarak 6.,7., ve 8.sınıflarda eğitim ve öğretim verilmektedir. Köy okullarında toplam 13 öğretmen görev yapmaktadır. Köy okullarında branş öğretmeni bulunmayıp, tüm derslere sınıf öğretmenleri girmektedir. Öğretmeni olmayan köylere kısa süreli ve ücretli öğretmen atanmakta ise de uzak olması yaşam koşullarının ağır olmasından dolayı tercih edilmemektedir. Köy okullarındaki öğrenci sayısı, 60 kız ve 235 erkek olmak üzere toplam 295' dir.

Pansiyonlu ilköğretim okulunda okuyan öğrencilerde, öğrencilerin aileden ayrı kalmaklarından dolayı, aile özlemi,isteksizlik,sinirlilik v.b. gibi ruhsal rahatsızlıklar görülmektedir (MEB, 2003:1).

Ayrıca yatılı okullarda okul aile birliği dayanışmasının yeterli düzeyde olmaması, öğrenci başarısını ve eğitimin kalitesini düşürmektedir. Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrencilerin tüm gereksinimleri devlet tarafından karşılandığından ailelerin ilgisinin diğer okullarda okuyan çocuklara göre daha az olduğu görülmüştür (MEB, 1997:1).

Sivrice ilçesinde bulunan 2 pansiyonlu ilköğretim okulu ile uzak yerleşim yerlerinden gelen ve okuma imkanı yeterli düzeyde olmayan öğrenciler burada hem okumakta hem de tüm ihtiyaçları devlet tarafından karşılanıp yatılı olarak kalmaktadırlar. Böylece imkanı olmayan öğrencilerin devletin tanıdığı imkan ve fırsat ile diğer öğrenciler gibi eğitim ve öğretim hizmetinden tam olarak faydalanmaktadır. Bu durumun devlete olan güveni etkilendiği söylenebilir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitim ile toplumsal eşitsizlik ve tabakalaşmanın önüne geçilip her kesimin eğitimden faydalanma imkanı yaratılmıştır. Bu durum toplumsal barışı sağlayıp, bütünleşmeyi etkilemektedir. Eğitimin parasız ve devlet eliyle olması ile, hem toplumsal sorunların çözümü hem de toplumsal kalkınma hedeflemiştir.

Sivrice ilçesinde zorunlu eğitim ile birlikte 5.sınıftan sonra eğitime devam eden öğrenci sayısındaki artış, Sivrice Milli Eğitim Müdürlüğü' den alınan verilerden anlaşılmaktadır. Bunun nedeni yasal yaptırımların ve devletin tanıdığı kolaylıklardan olduğu söylenebilir. Köylerde ve merkezde yaşayıp, ekonomik durumu çocuğunu okutacak kadar yeterli olmayan aileler, sekiz yıllık eğitim sayesinde bu fırsatı yakalamışlardır..

III.BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde görüşme tekniği kullanılarak öğretmen, imam ve muhtarlar ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular, alt problemlere paralel olarak verilmiştir.

3.1. Sekiz Yıllık Eğitime Geçiş, Evlenme Yaşını Yükseltmekte Midir?, Alt Problemine İlişkin Bulgular:

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin evlenme yaşına etkisi alt problemine ilişkin veriler, cevaplara göre, kategorilere ayrılmıştır. 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam; 56 görüş bildirilmiştir.

3.1.1. İmam Görüşleri:

1. Eğitim düzeyi yükseldiği için, bilinçlenme olmuş ve evlenme yaşı yükselmiştir.(n=6).
2. Beşinci sınıftan sonra devam zorunluluğu olduğundan, okuyan çocuk evlendirilmemektedir. Böylece evlenme yaşı yükselmiştir (n=4).
3. Küçük yaşta evlenmeyi engellemiştir. (n=2).
4. Merkezde kızlar ve erkekler zaten beşinci sınıftan sonra okutulmaktadır. Merkezde zaten kızlar ortalama 17 yaşından önce evlendirilmez. Etkilememiştir (n=6).

Görüldüğü gibi imamların çoğunluğu zorunlu eğitimin evlenmeyi etkilediğini belirtirken, bir kısım imamın ise, zorunlu eğitimin evlenme yaşını etkilemediğini ifade ettiği ortaya çıkmıştır.Zorunlu eğitimin evlenme yaşını etkilediği görüşü imamların görüşlerinde ortaya çıkmaktadır.

İmamların özellikle dini ve geleneksel yaşam tarzını benimsediğini varsayılırsa, zorunlu eğitimin sosyolojik açıdan hem geleneksel hem de dini açıdan evlenme olayına etkisinin olduğunu söylenebilir. Böylece geleneksel yapıyı yansıtan bu görüş, törelerdeki değişimi de yansıtmaktadır.

Zorunlu eğitim ile beraber, törelerde ve aile kurumunda bir değişim olduğu söylenebilir. Özellikle berdel, beşik kertmesi, görücü usulü gibi evlilik olayında süre gelen toplumsal davranış kalıplarının kırılmasına etkisi olacağı sonucu çıkarılabilir. Aynı zamanda muhafazakar ve gelenekçi tutumu sürdüren kesimlerin bu yönüyle zorunlu eğitime olumsuz bakacağı söylenebilir.

Zorunlu eğitimin aile kurumunun yapısını, süresini, boyutunu ve amacını da etkilediği sonucu bulgulardan çıkarılabilir. Özellikle evlenme yaşının yükselmesi ve bireyin eş seçiminde söz hakkının olmaya başlaması evlilik olayının yapısını etkilemiştir. Bireyin bilinçlenmesine bağlı olarak tercihlerinin de değişmesi söz konusu olduğundan kurulacak ailelerin yapısı değişecektir. Bu durum toplumsal değişime neden olacaktır.

3.1.2. Muhtar Görüşleri:

1. Eğitim düzeyi yükseldiği için, bilinçlenme olmuş ve evlenme yaşı yükselmiştir (n=3).
2. Beşinci sınıftan sonra devam zorunluluğu olduğundan, okuyan çocuk evlendirilmemektedir. Böylece evlenme yaşı yükselmiştir (n=9).
3. Merkezde kızlar ve erkekler zaten beşinci sınıftan sonra okutulmaktadır. Merkezde zaten kızlar ortalama 17 yaşından önce evlendirilmez. Etkilememiştir (n=6).

Muhtar görüşlerinde, görüldüğü gibi muhtarların çoğunluğu (n=12), zorunlu eğitimin evlenmeyi etkilediğini belirtirken, bir kısım muhtarın ise (n=6), zorunlu eğitimin evlenme yaşını etkilemediğini ifade etmişlerdir.

Köylerde muhtarların nikah kıymasından dolayı evlenme yaşındaki değişme, muhtarların iş yükünü ve çalışma tarzını etkileyeceği sonucu çıkarılabilir.

Küçük yaşta evlenmelerin azalması aynı zamanda ailenin kuruluş amaçlarını da etkileyecektir. Eskiden mirasın bölünmemesi için, aile dışında evlenmemek için, güçlü aileler güç birliği yapmak için vb. gibi nedenlerden dolayı evlenmeler gerçekleşmekteydi. Bireyin bilinçlenmesi, evlenme yöntemlerini de etkilediği söylenebilir.

Muhtarların görüşlerine bağlı olarak, eğitimin bilinçlenme yarattığı ve buna bağlı olarak bireyin hem eş seçimini hem de evlenme yaşını etkilediği söylenebilir.

3.1.3. Öğretmen Görüşleri:

1. Eğitim düzeyi yükseldiği için, bilinçlenme olmuş ve evlenme yaşı yükselmiştir (n=8).
2. Beşinci sınıftan sonra devam zorunluluğu olduğundan, okuyan çocuk evlendirilmemektedir. Böylece evlenme yaşı yükselmiştir (n=7).
3. Küçük yaşta evlenmeyi engellemiştir (n=3).
4. Merkezde kızlar ve erkekler zaten beşinci sınıftan sonra okutulmaktadır. Merkezde zaten kızlar ortalama 17 yaşından önce evlendirilmez. Etkilememiştir (n=3).

Görüldüğü gibi öğretmenlerin çoğunluğu (n=18) zorunlu eğitimin çocuk yaşta evlenmeyi etkilediğini belirtirken, bir kısım öğretmenin ise (n=2), zorunlu eğitimin evlenme yaşını etkilemediğini ifade etmişlerdir.

Yapılan bir görüşmede pansiyonlu okul öğretmeninden şu görüşler elde edilmiştir:

“Pansiyonlu okulumuzda fiziksel olarak gelişmiş, 16 yaşında kız çocuğu okuyordu. Babası evlendirmek istiyordu. Fakat okuduğu için okulu bitene kadar bu isteğini erteledi. Böylece kız çocuğunun evlenmesi gecikmiş, evlenme yaşı yükselmiştir”.

Çocuk yaşta evlenmenin önlenmesine bağlı olarak, çocuk düşürme, doğum esnasında çocuk ölümü, erken doğum ve sağlıksız çocuk yetiştirilmenin de engelleneceği söylenebilir.

Evlenme yaşının yükselmesi, annenin doğum yapma erişkinliğine kavuşarak erken yaşta doğum yapmasını engellemiştir. Bu durumun çocuk ve anne ölümlerinin azalmasına sağlayacağı söylenebilir.

Eğitim, bireyin evliliğinin yöntemini de belirlemektedir. Yani günümüzde tamamen duygusal kararlı “aşk Evliliği” ile faydacı yaklaşımlı, “mantık evliliği”nin de eğitimden etkilendiği söylenebilir. Bu nedenle eğitimin tercihleri etkilediği sonucuna ulaşılabilir.

Evlilikte tercihin doğru yapılması ve bireyin evlilikte “ne aradığını, ne beklediğini” bilmesi boşanma olaylarına da tesir etmektedir. Sosyal bir olay olan boşanma etkileyen eğitim, sosyal sonuçlarını tekrar önümüze koymaktadır.

Zorunlu eğitim sayesinde anne adayı olan kız çocuğunun eğitim ve bilinç düzeyinin arttığı söylenebilir. Annenin bilinçli olması, aldığı eğitim ile ilişkilidir. Annenin bilinçli olması, çocuğun gelişimini olumlu etkilemektedir. Böylece çocuğun gelişiminde kritik dönemi olan, 0-2 yaş arası dönemin sağlıklı geçmesini sağlanacaktır.

Çocuğun sağlıklı yetişmesi, düşünce tarzını, eğitimini, toplumsal yönünü, ruhsal ve fiziksel yapısını olumlu etkilemektedir.

Böylece, hem sağlıklı bir toplumun oluşmasını hem de sakat ve sağlıksız bireylerin ortaya çıkmasını engelleyerek, bu alandaki harcamaları azaltıp, milli gelirin artışına neden olduğu söylenebilir.

Bu alt probleme ilişkin oluşturulan, sekiz yıllık eğitim, evlenme yaşını etkilemektedir, hipotezini doğrulanmıştır.

3.2. Sekiz Yıllık Eğitim İle Suç İşleme Yaşı Yükselmek⁺ Midir?, Alt Problemine İlişkin Bulgular:

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin suç işlemeye ve suç işleme yaşına etkisi alt problemine ilişkin görüşler, benzerliklerine göre kategorilere ayrılmıştır. 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam; 56 görüş bildirilmiştir.

3.2.1. İmam Görüşleri:

Çocuk suçluluğu ile ilgili belirtilen görüşler dört ana başlık kategoriye ayrılmıştır.

1. Zorunlu ilköğretim okuluna devam eden öğrencilerin, yangın çıkarma, cam kırma ve hayvanlara kötü muamelede bulunma gibi olumsuz davranışları azalmıştır. (n=2).
2. Çocuğun aldığı eğitim arttıkça, bilinçlenmesi de artmıştır. Bu durum suç işleme oranını azaltmıştır (n=6).
3. Çocuk, zamanının çoğunu okulda geçirdiğinden ve köyde çocuk sayısı azaldığından suç oranı azalmıştır (n=2).
4. Çocuk, ahlaki değerleri, toplumsal kuralları ve yaptırımları öğrendikçe suç azalmıştır. (n=8).

Görüldüğü gibi imamlar, zorunlu ilköğretim okullarında toplumsal ve ahlaki değerlerin-kuralların öğretilmesinin, çocuk suçluluğunu azalttığını belirtmişlerdir.

Özellikle imamlar, okullardaki dini ve ahlaki gelişimin bireyin toplumsallaşması açısından önemli olduğunu belirttikleri söylenebilir.

Çocukların sosyal çevresinin genişlemesine bağlı olarak suç işlenmesinin de azaldığı, çevreye uyum sağlamak ve toplum tarafından kabul görmek için yazılı ve yazılı olmayan kurallara uymaya çalıştığı sonucu çıkarılabilir.

Zorunlu eğitim sayesinde çocuk suçlarındaki azalmanın aynı zamanda ekonomik sonuçları da olmaktadır. Adli olaylara harcanan paranın, suçun azalmasına bağlı olarak azalması milli geliri artırıp, ekonomik refah düzeyini olumlu etkilemektedir.

Çocuk suçluluğundaki azalma, Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) 'ne girmesine olumlu yönde etkileyeceği sonucu çıkarılabilir.

3.2.2. Muhtar Görüşleri:

Çocuk suçluluğu ile ilgili belirtilen görüşler beş ana başlık kategoriye ayrılmıştır.

1. Zorunlu ilköğretim okuluna devam eden öğrencilerin, yangın çıkarma, cam kırma ve hayvanlara kötü muamelede bulunma gibi olumsuz davranışları azalmıştır(n=5).
2. Çocuğun aldığı eğitim arttıkça, bilinçlenmesi de artmıştır. Bu durum suç işleme oranını azaltmıştır (n=5).
3. Çocuk, zamanının çoğunu okulda geçirdiğinden ve köyde çocuk sayısı azaldığından suç oranı azalmıştır (n=3).
4. Pansiyonlu okula ve çevresine, dışardan gelen çocuklar uyum sağlayamadıkları için ilk zamanlar merkezdeki çocuklarla kavga etmişlerdir. Bu durum suçun oluşumuna neden olmuştur (n=3).
5. İlçede zorunlu eğitimden dolayı suç işleme oranında bir değişiklik fark edilmemiştir (n=2).

Görüldüğü gibi muhtarlar daha çok çocukların bilinçlenmesinin çocuk suçluluğunu azalttığını belirtmişlerdir.

Çocukların okulda aldığı eğitime bağlı olarak, gerek köyde ve gerekse merkezde eski davranışlarında bazı değişimler olduğu söylenebilir. Özellikle, köylerde hayvanlara kötü muamele, cam kırma, yangın çıkarma gibi olumsuz davranışlardaki azalma, zorunlu eğitimin çocuğun olumsuz davranışlarına etkisinin göstergesidir.

Bu konuyla ilgili bir muhtarın görüşü şöyledir;

“Eskiden köydeki çocuklar otları, anızları yakardı.hayvanlara kötü davranırlardı. Sapan lamba ve camları kırarlardı. Çocuklar okula gitmeye başladıktan sonra bu olaylarda büyük azalma gözlendi.”

3.2.3. Öğretmen Görüşleri.

Öğretmenlerin çocuk suçluluğu ve suç işleme yaşına etkisi ile ilgili görüşleri, kategorize edilerek üç kısma ayrılmıştır.

1. Okullarda verilen eğitim ile çocuğun bilinç düzeyi arttığından suç işleme yaşı yükselmiş, suç işleme oranı düşmüştür (n=10).
2. Zorunlu ilköğretim okuluna devam eden öğrencilerin, yangın çıkarma, cam kırma ve hayvanlara kötü muamelede bulunma gibi olumsuz davranışları azalmıştır (n=3).
3. Çocuk ahlaki değerleri, toplumsal kuralları ve yaptırımları öğrendikçe suç işleme oranı azalmıştır (n=7).

Cevaplardan da anlaşılacağı üzere, eğitim süresi uzadıkça suç miktarının azaldığı ve suç işleme yaşının yükseldiği söylenebilir. Çocuğun bilinç düzeyinin artmasına bağlı olarak, daha dikkatli davranması ve kurallara uygun davranışlar sergilemesinden dolayı suç işleme oranının azaldığı söylenebilir.

Çocukların suç işleme oranındaki azalma, bulunduğu toplumsal yapının ekonomik düzeyine de olumlu etkisi olmaktadır. Yangınların azalması, cam kırılma olaylarındaki azalma v.b. gibi olumlu gelişmeler köyün giderini azaltıp, ekonomik düzeyini arttırmaktadır. Bu alanlara yapılan harcamalar başka alanlara kaydırılıp, yeni bir ekonomik ve sosyal ilişki ağı oluşturulmaktadır.

Bilindiği gibi nüfusu yeterli olmayan yerlerde ve köylerde adliye bulunmamaktadır. Bu nedenle davalar il veya ilçe merkezinde görülmektedir. Davalar için il- ilçe merkezine gitmenin ve davanın masraflarının fazla olması ekonomik olarak köylüyü zor durumda bırakmaktadır.

Çocuk suçluluğundaki azalmaya bağlı olarak bu alandaki harcamalar azalır, köylünün cebindeki para, ihtiyaçları veya yatırım için harcanacaktır. Bu durum yeni ekonomik ve sosyal ilişkiler doğuracaktır.

Çocuk suçluluğundaki azalma aynı zamanda toplumsal barışı ve sosyal bütünleşmeyi kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda çocuk kavgalarının neden olduğu aile kavgalarının da azalmasına neden olduğu söylenebilir. Bu durum adli davalarda bir azalmaya neden olup, devletin görevini daha iyi ve zamanında yapmasını sağlayacaktır. Ağır işleyen ve hantal devlet anlayışının yerine aktif ve hizmet amaçlı bir yönetim anlayışının oluşmasına neden olacağı söylenebilir.

Terörün özellikle kırsalda daha rahat eylem yapması, buralardaki halka baskı yapmasına neden olmaktadır. Halkın bilinçli olması, teröre ve kışkırtıcı faaliyetlere desteği kesecektir. Bu durum özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde terörün bitmesini sağlayacaktır. Zorunlu eğitim ile bilinçlenen birey bu konuda daha duyarlı olacaktır.

Sekiz yıllık eğitimin suç işleme yaşını etkilediği hipotezi, yukarıda elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere doğrulanmıştır.

3.3. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim İle Kız Çocuklarının Okula Gönderilmesi,Kadına Verilen Değeri Arttırmış Mıdır?, Alt Problemine İlişkin Bulgular:

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin kız çocuğuna verilen değeri arttırmış mıdır? problemine ilişkin görüşler, benzerliklerine göre kategorilere ayrılmıştır. 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam; 56 görüş bildirilmiştir.

3.3.1. İmam Görüşleri:

Kız çocuğunun zorunlu ilköğretim okullarına devam etmesiyle ilgili üç görüş bildirmişlerdir.

1. Kız çocuğunun zorunlu okutulması, çocuğu dini eğitimden mahrum bırakmış, başörtüsü takmasını ve inancını yaşamasını engellemiştir. Aileler kız çocuğuna, istemeden gönderdikleri için, bazen suçlu gibi bakmaktadırlar (n=5).
2. Kız çocuğunun bilgisi görgüsü artmış. bilinçlenmiş, misafir ağırlamayı öğrenmiş, öğrendiklerin ailesine aktardığından ona verilen değeri arttırmıştır (n=10).
3. Kız çocuğu verilen değer merkezde pek değişmedi. Zaten değer verilmektedir (n=3).

İmamların görevleri ve yaşam tarzları bakımından daha çok dini açıdan görüş bildirdikleri söylenebilir. Özellikle imamların geleneksel yapıyı yansıtan görüşlerine bağlı olarak, zorunlu eğitimin dini eğitimi aksattığı fakat kız çocuğunun sosyal gelişimini olumlu etkilediği sonucu çıkarılabilir.

Köylerde kız çocukları okutulmaz iken, zorunlu eğitim ile okuma imkanı bulmuş, buna bağlı olarak kız çocuklarının kendini ifade etmesi ve kendini göstermesi onun sosyal konumunu ve görevlerini etkilemiştir.

3.3.2. Muhtar Görüşleri:

Muhtarların zorunlu eğitimin kız çocuğuna verilen değeri etkimesiyle ilgili görüşleri dört kategoride toplanmıştır.

1. Kız çocuğunun bilgisi görgüsü artmış, bilinçlenmiş, misafir ağırlamayı öğrenmiş, öğrendiklerin ailesine aktardığından ona verilen değeri arttırmıştır (n=8).
2. Yatılıya göndermek istemeyen aileler, kız çocuğuna ev tutmakta, annesi ona bakmaya yanına gitmektedir. Bu ona verilen önemi göstermektedir (n=5).
3. Kızlar ve erkekler arasındaki fark azalmıştır. Özellikle fakir ailelerin çocuğunu okutma şansı yakalaması ile kız çocuğu daha aktif görevler alıp önemsenmiştir (n=3).
4. Merkezde kız çocuğuna zaten değer verilip okutulduğu için değişim olmamıştır (n=2).

Kişinin aldığı eğitim arttıkça ona verilen değer artmaktadır, denilebilir. Kız çocuklarının okutulmasıyla beraber, kız çocuğuna verilen görevlerin önem derecesinde artış olduğu ve aktif olarak toplumsal birey olmaya başladığı söylenebilir.

3.3.3. Öğretmen Görüşleri:

Öğretmenlerin bu konuyla ilgili görüşleri dört kategoride toplanabilir.

1. Kız çocuğunun bilgisi görgüsü artmış, kültürel düzey artmış, bilinçlenmiş, misafir ağırlamayı öğrenmiş, öğrendiklerin ailesine aktardığından ailenin kız çocuğuna verdiği değeri arttırmıştır (n=9).
2. Merkezde kız çocuğuna zaten değer verilip okutulduğu için değişim olmamıştır (n=4).

3. Kız çocuğunun bilgisi, görgüsü ve kültürü artığından söz hakkı olmuştur. Kız çocuğuna söz hakkı vermek ona verilen değer en büyük göstergesidir (n=2).
4. Kız çocuğunun başarılı olması, meslek edinme şansının artması, ona verilen değeri arttırmıştır (n=3).

Genel olarak zorunlu eğitimin çocuklara aktardığı bilgi, beceri gibi unsurlar çocuğa verilen değeri olumlu etkilemiştir. Çocuğunu okutma imkanı olmayan ailelerin pansiyonlu okullar sayesinde, kız çocuklarını okutma imkanı sağlanmıştır. Böylece kız çocuklarının okumasına bağlı olarak, bilinç düzeyleri ve kültürel düzeyleri yükselmiştir. Bu durum kız çocuğuna verilen değeri olumlu etkilemiştir.

Kız çocuğunun okuma şansı bulmasına bağlı olarak, ailenin ona verdiği önem ve değer de bir artış görüldüğü söylenebilir. Kız çocuğuna aktif görevler verilip, önemli kararlarda söz sahibi olmuştur.

Kız çocuğunun okutulmasına bağlı olarak önemsenmesi, çocuğun psikolojik olarak kendine olan güvenini arttırmış, kendini değerli ve önemli hissetmesi onun psiko-sosyal gelişimini olumlu etkilemiştir. Böylece çocuğun başarılı olması ve mücadeleci bir kişiliğe sahip olmasını sağladığı sonucu çıkarılabilir.

Genel olarak tüm toplumlarda eğitilmiş ve bilinçli insana değer verilmektedir. Kız çocuğunun okuma imkanı bulması ve buna bağlı olarak bilinç ve eğitim düzeyinin yükselmesi, ona verilen değeri olumlu etkileyecektir. Böylece zorunlu eğitim sayesinde kadının toplumsal yapı içindeki önemi artacaktır. Kadına verilen değer, kadın-erkek eşitliği açısından atılmış önemli bir adımdır.

Zorunlu eğitim ile kız çocuğuna verilen değer artışına bağlı olarak, cinsiyete bağlı eşitsizlik ve ayrımın önüne geçilmesi sağlanabilir. Bu durum, toplumdaki dengenin ve eşitliğin sağlanması açısından önem arz etmektedir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitim ile kız çocuğ
değeri arttırmıştır. hipotezi görüşmelerden e

3.4. Sekiz Yıllık Eğitim,Çocuğun Sosyal İlişkin Bulgular:

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin çocuğ
problemine ilişkin görüşler,benzerliklerin
muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplar

3.4.1. İmam Görüşleri:

Çocuğun sosyalleşmesiyle ilgili dört

1. Zorunlu ilköğretim okullarına kuralları öğrenme, uyum sağlama
2. Daha geniş arkadaş çevresi oluş
gelenlerle kültürel alış-veriş sağ
3. BÜYÜKLERİNE KARŞI DAHA SAYGILI
(n=2).
4. Çocukların pansiyonlu okullar
çektikleri fark edilmiştir. Ç
köylüleriyle arkadaşlık etmey

İmamların görüşlerinden zorunlu
yaptığı görüşü ortaya çıktığı söyler
becerisinin arttığı, temel yaşam be
ifade etme, çevreye kolay uyum
söylenebilir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitim ile kız çocuklarının okula gönderilmesi, kadına verilen değeri arttırmıştır, hipotezi görüşmelerden elde edilen verilere göre doğrulanmıştır.

3.4. Sekiz Yıllık Eğitim,Çocuğun Sosyalleşmesini Etkilemiş Midir?, Alt Problemine İlişkin Bulgular:

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin çocuğun sosyalleşmesine etkisi olmuş mudur?, problemine ilişkin görüşler,benzerliklerine göre kategorilere ayrılmıştır. 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam; 56 görüş bildirilmiştir.

3.4.1. İmam Görüşleri:

Çocuğun sosyalleşmesiyle ilgili dört kategoride toplanacak görüşler belirtilmiştir.

1. Zorunlu ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerde, paylaşım,toplumsal kuralları öğrenme, uyum sağlama gibi olumlu gelişmeler gözlenmiştir (n=11).
2. Daha geniş arkadaş çevresi oluşmuş, yeni arkadaşlar edinmiştir. Farklı yerden gelenlerle kültürel alış-veriş sağlanmıştır (n=4).
3. Büyüklerine karşı daha saygılı, samimi ve iletişime açık olduğu fark edilmiştir (n=2).
4. Çocukların pansiyonlu okullara gittikten sonra içine kapandıkları, yabancılık çektikleri fark edilmiştir. Çocuk ortama uyum sağlayamamışsa sadece kendi köylüleriyle arkadaşlık etmeye başlamıştır (n=3).

İmamların görüşlerinden zorunlu eğitimin, çocuğun sosyalleşmesine olumlu etki yaptığı görüşü ortaya çıktığı söylenebilir. Zorunlu eğitim ile çocuğun iletişim kurma becerisinin arttığı, temel yaşam becerileri edinmelerine, sosyal ilişki kurma, kendini ifade etme, çevreye kolay uyum sağlama gibi alanlarda olumlu katkılarının olduğu söylenebilir.

İmamlar, çocuğun büyüklerine daha saygılı ve hürmetkar olmalarını olumlu gelişme olarak görmekte. bu durumdan imamların geleneksel saygı anlayışının devam ettirilmesinden yana oldukları sonucu çıkarılabilir.

Çocukların eğitimi olması, isteklerini ve şikayetlerini daha rahat ifade etmesini sağlayacaktır. Bu durumdan, çocuğun eğitim sayesinde kendini ifade etmesinin kolaylaştığı ve buna bağlı olarak sosyal ilişki kurmasının kolaylaşacağı sonucu çıkarılabilir.

3.4.2. Muhtar Görüşleri:

Muhtarların sosyalleşme ile ilgili görüşleri incelenip, üç kategori oluşturulmuştur.

1. Çocuklar, okulda disiplinli, kurallara uygun davranma, paylaşımcı olma konusunda eğitim aldıklarından daha sosyal olmuşlardır (n=6)
2. Bazı çocuklarda pansiyonlu okula gitmeye başladıktan sonra, durgunlaşma, sakin, içine kapanık, yalnızlığı tercih etme gibi davranışlar gözlenmiştir (n=2).
3. Zorunlu ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerde, paylaşım, toplumsal kuralları öğrenme, uyum sağlama gibi olumlu gelişmeler gözlenmiştir. Çocuklar, sosyal faaliyetlere daha da ilgili olmuştur (n=10).

Muhtarların, çocuğun okulda aldığı eğitime bağlı olarak sosyalleştiği görüşüne sahip oldukları söylenebilir. Muhtarların, sosyalleşmenin temelini eğitime bağladığı sonucu çıkarılabilir. Aynı zamanda, çocuğun iletişimin düzeyi ve yoğunluğunun eğitim ile şekillendiği, muhtar görüşleriyle ortaya çıkmaktadır.

3.4.3. Öğretmen Görüşleri:

Öğretmenler sosyalleşmeyle ilgili dört farklı görüş belirtmişlerdir.

1. Pansiyonlu okullarda okuyan çocukların, köydeki çocuklara göre daha sosyalleştikleri, kültürlenme sürecinin daha hızlı olduğu ve kişiler arası iletişimlerini daha rahat yaptıkları fark edilmiştir. (n=2).
2. Zorunlu ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerde, paylaşım, toplumsal kuralları öğrenme, uyum sağlama gibi olumlu gelişmeler gözlenmiştir. Çocuklar, sosyal faaliyetlere daha da ilgili olmuştur (n=6).
3. Çocuklar daha çok kendi akraba ve köylüleriyle arkadaşlık yapmaktadır. Grup yapısı oluşmuştur. Uyum sağlayamayanlar yalnızlığı tercih etmekte, sahilde yalnız gezip, oturmaktadır. Ailesinden ayrı olması da çocuğun iletişim kurma isteğini kırmaktadır (n=5).
4. Pansiyonlu okullardaki çocuklar yalnız ve aileden ayrı olduklarından dolayı daha samimi, içtin, paylaşımcı ilişkiler kurup, sosyal ilişkilerine duygularını da katmaktadırlar (n=7).

Öğretmenler tarafından zorunlu eğitimin çocuğun sosyalleşmesine etkisi hakkında, 15 olumlu, 5 olumsuz görüş bildirilmiştir. Çocuğun pansiyonda yalnız kalması onu zorunlu olarak sosyal ilişkiye zorlamaktadır. Uyum sağlayamayanlar ise, asosyal davranışlar göstermektedir.

Aynı zamanda çocuğun köy dışına çıkmasıyla beraber yeni arkadaşlar edinme imkanı artmış, daha geniş çevreye kavuşmuştur. Fakat, pansiyonlu okulun kurulduğu köylerde ise, çocuk köye hapsolmuştur. Köyün dışına çıkma ihtimali azalmıştır.

Çocuğun sosyalleşmesine bağlı olarak, çevresini tanınmasını, güncel gelişmeleri takip etmesini, dünya görüşünün şekillenmesini ve bireyin toplumsal yönünün gelişmesini sağlamaktadır, sonucu çıkarılabilir.

Çocuğun toplumsal yapının aktif bir parçası olması, onun daha iyi eğitilmesine teknolojik ve bilimsel gelişmelerden faydalanmasına neden olmaktadır. Bu yönüyle de çocuğun eğitim alanındaki gelişimini etkilemektedir, denilebilir.

Fakat yatılı ilköğretim okullarının kurulduğu yerlerde çocuğun köy dışına çıkma şansı azalmış olduğundan, çocuk yeni yerleri görmek, yeni kültürleri tanımak, yeni arkadaşlar edinmek fırsatından mahrum kaldığından, psiko-sosyal gelişimi olumsuz etkilenmiştir.

Yatılı okullara yeni kayıt yapıp, köyden merkez okullara gelen çocuklardan uyum sorunu yaşayanların daha çok kendi köyündeki çocuklarla grup arkadaşlığı yaptığı elde edilen görüşlerden anlaşılmaktadır. Bu durum, çeteleşmenin önünü açmaktadır. Aynı zamanda grup kavgalarının da oluşmasının temelini atmaktadır.

Çocuğun uyum sağlayamayıp içine kapanması tüm çevreyi tehlike olarak görmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda çocuk, bulunduğu toplumda yabancılaşma özelliği göstermektedir.

Çocuğun sosyalleşmesinin zorunlu eğitim ile hız kazanması bazı psiko-sosyal sorunların yaşanmasını engellemektedir. Asosyal, içine kapanık, yabancılaşma gibi sorunların ileriki dönemlerde görülme oranı düşecek, çocuğun sosyal yönünü gelişimi sağlanacaktır.

Zorunlu temel eğitim: bireylere dünyayı tanıtmak, yaşama hazırlama, temel insanlık değerlerini kavratma, toplumsal değerlere uyum sağlama, bilimsel ve özgür düşünme gibi değerlerin kazandırılması amaçlanan bir öğretim kademesi olarak ifade edilebilir (Baş, 2001:14). Bu görüş, zorunlu eğitimin çocuğun sosyalleşmesine olumlu etkide bulunduğu görüşleri doğrulamaktadır.

Sekiz yıllık zorunlu eğitim, çocuğun sosyalleşmesini etkilemiştir. hipotezini verilere göre desteklenip, doğrulanmıştır.

3.5. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Devlete Olan Bağlılığa Ve Devletin Hizmet Anlayışına Bakışı Etkilemiş Midir?, Alt Problemine İlişkin Bulgular

Sekiz yıllık zorunlu eğitim devlete olan bağlılığa ve devletin hizmet anlayışına bakışı etkilemiş midir?, problemine ilişkin görüşler, benzerliklerine göre kategorilere ayrılmıştır. 15 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam; 53 görüş bildirilmiştir. 3 imam görüş bildirmemiştir.

3.5.1. İmam Görüşleri:

İmam görüşleri dört kategoride toplanmıştır.

1. Pansiyonlu okullardaki çocukların tüm ihtiyaçlarının (kitap, giyecek, yiyecek vs.) devlet tarafından giderilmesi devlete olan bağlılığı arttırmış, devletin hizmet anlayışına olumlu etki yapmıştır (n=5).
2. Tamamen siyasi bir karardır. Belli bir kesimin önünün kesilmesi için yapıldığından olumsuz bakılmaktadır (n=3).
3. Özellikle kırsaldaki ve ekonomik gücü olmayan kesim tarafından bu uygulamadan dolayı devlete olan saygı, sevgi, güven ve bağlılığı artmıştır (n=5).
4. Alt yapının yetersiz olması ve taşınmalı eğitimin olmaması devlete olan güveni biraz zedelemiştir. Eksikler giderilmelidir (n=2).

İmamların görüşleri daha çok eleştirel bir nitelik göstermektedir. Bunun nedeni olarak zorunlu eğitimin yürürlüğe girdiği 1997 yılında, bu uygulamanın siyasi bir karar olarak yansıtılmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum gösteriyor ki zorunlu eğitim uygulaması halen daha siyasi bir kararın parçası ve sonucu gibi algılanmaktadır. Fakat yine de veriler genel olarak zorunlu eğitim uygulamasının kırsalda yaşayan ve fakir ailelere daha çok fayda sağladığı ve memnuniyet oranının bu kesimde daha fazla olduğu sonucun vermiştir.

Zorunlu eğitim ile her kesimin eğitimi hizmetinden faydalanmasına bağlı olarak, geleneksel devlet anlayışına sahip kesimlerin “kutsal Devlet anlayışı” görüşünü destekleyeceği sonucu çıkarılabilir

3.5.2. Muhtar Görüşleri:

Muhtar görüşleri daha çok üç kategoride toplanmıştır.

1. Pansiyonlu okullardaki çocukların tüm ihtiyaçlarının (kitap, giyecek, yiyecek vs.) devlet tarafından giderilmesi devlete olan bağlılığı arttırmış, devletin hizmet anlayışına olumlu etki yapmıştır (n=10).
2. Özellikle kırsaldaki vatandaşların ve ekonomik gücü olmayan kişilerin bu uygulamadan dolayı devlete olan saygı, sevgi, güven ve bağlılığı artmıştır (n=5).
3. İlçe merkezinde zorunlu eğitimden dolayı devlete bakış açısında bir değişiklik olduğu söylenmez (n=3).

Muhtarların çoğunluğunun olumlu görüş belirttiği ve bu uygulamadan halkın memnun olduğu sonucu çıkarılabilir.

Muhtarların devleti köyde temsil eden bir makam olması, devlete olan bakışlarını etkilemektedir. Bu uygulama ile devlete karşı halkın daha olumlu bakış açısı olduğu ve bu durumun da muhtarların otorite ve makam gücünü güçlendirdiği sonucuna varılabilir.

3.5.3. Öğretmen Görüşleri:

Öğretmen görüşleri, cevapların benzerliklerine göre dört kategoride toplanmıştır.

1. Pansiyonlu okullardaki çocukların tüm ihtiyaçlarının (kitap, giyecek, yiyecek vs.) devlet tarafından giderilmesi devlete olan bağlılığı arttırmış, devletin hizmet anlayışına olumlu etki yapmıştır(n=13).
2. Sosyal devlet özelliği ortaya konulmuş.devlet herkese fırsat ve imkan tanımış olup, her kesime hitap ettiğinden devlete karşı olumlu ve ılımlı bakış açısı oluşmuştur (n=4).
3. İlçe merkezinde zorunlu eğitmeden dolayı devlete bakış açısında bir değişiklik olduğu söylenmez (n=3).

Devletin okullardaki öğrencilerin tüm ihtiyaçların karşılaması, ailelerin ekonomik yükünü azaltması, toplumda adaletli bir hizmet anlayışı getirmesi devlete karşı olumlu bir bakış geliştirmesine neden olmuştur. Bu durumun, devlete karşı işlenen suçlarda azalmaya neden olacağı düşünülebilir.

Siyasal yapı açısından şiddetin ve devlet aleyhine propagandanın önü kesilmiştir. Devletin sosyal yönü halka yansımıştır. Yoksul kesimde eğitilmiş nüfus artmıştır. Vatandaş kendini değerli hissetmiştir.

Devlete güvenin artması, tarihten günümüze askeri gücün ve devlet yapısının ön plana çıktığı Türk toplumunda kendisini devletiyle özdeşleştiren halkın da kendine olan güveninin de arttığı sonucu çıkarılabilir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde terörün daha fazla destek bulmasının altında yatan temel neden; eğitimsizlik ve devletin halkı yeterince bilinçlendirmemesi olarak düşünülebilir. Bu uygulama ile vatandaş kendisinin devleti tarafından önemsendiğini, onun gelişimi ve eğitimi için devletin tüm imkanları seferber ettiğini gördüğünde devlete karşı işlenen suçlara destek vermeyecektir. Aynı zamanda Türk Ceza Kanununun 312. maddesinin halka uygulanma oranı azalacaktır.

Bu sayede Avrupa Birliği için engel teşkil eden terör konusunun çözümü kolaylaşacak ve Türkiye'nin dünyadaki önemi her alanda artacaktır.

Sekiz yıllık eğitim devlete olan bağlılığı ve devletin hizmet anlayışına bakışı olumlu etkilediği varsayımı veriler ile desteklendiğinden ve olumlu etkilediği tespit edildiğinden, bu hipotez doğrulanmıştır.

3.6. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Birey Sağlığına Ve Toplum Sağlığına Etkisi Olmuş Mudur?, Alt Problemine İlişkin Bulgular:

Sekiz yıllık zorunlu eğitim birey sağlığına ve toplum sağlığına etkisi olmuş mudur? problemine ilişkin görüşler benzerliklerine göre kategorilere ayrılmıştır. 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam; 56 görüş bildirilmiştir.

3.6.1. İmam Görüşleri:

Yapılan görüşmelerde imamların altıncı alt probleme ilişkin görüşleri üç kategoriye ayrılmıştır.

1. Çocukların bilinç ve bilgi düzeyi arttığından, hastalıklardan korunma, düzenli diş fırçalama, temiz giyinme gibi davranışlar kazanması sağlanmıştır. Sağlıklı yaşama becerisi artmıştır (n=9).
2. Okullarda üç öğün düzenli yemek verilmesi, periyodik sağlık taramalarının yapılması, ailede verilmeyen özbakım, tuvalet eğitimi gibi beceriler, çocuğun sağlıklı olmasını sağlamıştır (n=5).
3. Olumsuz etkilemiştir. Çünkü ailesinden ayrılan çocukta; iştahsızlık, yemeklere alışmama isteksizlik ve üzüntü görülmüş, bu durum çocuğun hastalanma olasılığını ortaya çıkarmıştır (n =4).

İmamların sağlık ve özbakım ile ilgili görüşleri çoğunlukla olumlu olup, sadece çocuğun aileden ilk ayrıldığı ve okula kayıt yaptığı dönemde sorunlar yaşadıkların belirtmişlerdir. Bireyin sağlıklı olması, bireyden oluşan toplumun da sağlıklı olmasını sağlamaktadır, denilebilir.

3.6.2. Muhtar Görüşleri:

Yapılan görüşmelerde altıncı alt probleme ilişkin görüşler dört kategoride toplanmıştır:

1. Çocukların bilinç ve bilgi düzeyi arttığından, hastalıklardan korunma, düzenli diş fırçalama, temiz giyinme gibi davranışlar kazanması sağlanmıştır. Sağlıklı yaşama becerisi artmıştır (n=5).
2. Okullarda üç öğün düzenli yemek verilmesi, periyodik sağlık taramalarının yapılması, ailede verilmeyen özbakım, tuvalet eğitimi gibi beceriler, çocuğun sağlıklı olmasını sağlamıştır (n=7).
3. Merkezdeki öğrenci için zorunlu eğitime geçişin sağlık açısından pek değişikliği olmamıştır (n=2).
4. Olumsuz etkilemiştir. Çünkü ailesinden ayrılan çocukta; iştahsızlık, yemeklere alışamama isteksizlik ve üzüntü görülmüş. bu durum çocuğun hastalanma olasılığını ortaya çıkarmıştır (n =4).

Yapılan bir görüşmede şöyle bir görüş elde edilmiştir:

“ Çocuğum, pansiyonlu okula gittikten sonra kilosunu arttı, daha bakımlı oldu Devlet benden daha iyi bakıyor çocuğuma. Çocuk daha temiz. Üstüne başını temiz tutuyor. Bana sigaranın zararlarını anlatıyor.”

Muhtarların görüşlerinde zorunlu eğitimin sağlıklı bireyin oluşumuna ve toplum sağlığına olumlu etkisi olduğu sonucu çıkarılabilir.

3.6.3. Öğretmen Görüşleri:

~~Zorunlu eğitimin sağlık alanına etkisi ile ilgili sonuçlar dört kategoriye ayrılmıştır.~~

1. Çocukların bilinç ve bilgi düzeyi arttığından, hastalıklardan korunma, düzenli diş fırçalama, sigara ve zararlı maddeler hakkında bilgi verilmesi, temiz giyinme gibi davranışlar öğretilerek sağlıklı yaşama becerisi kazanması sağlanmıştır. Pansiyonda, 24 saat sıcak su olması, yemekhanelerin temiz ve kontrollü olması, tırnak bakımı, diş fırçalama eğitiminin verilmesi bireyin sağlıklı olması için gereken temelin atılmasını sağlamıştır (n=7).
2. Okullarda üç öğün düzenli yemek verilmesi, periyodik sağlık taramalarının yapılması, ailede verilmeyen özbakım, tuvalet eğitimi gibi becerilerin öğretilmesi, çocuğun sağlıklı olmasını sağlamıştır (n=5).
3. Olumsuz etkilemiştir. Çünkü ailesinden ayrılan çocukta; iştahsızlık, yemeklere alınamama isteksizlik ve üzüntü görülmüş, bu durum çocuğun hastalanma olasılığını ortaya çıkarmıştır (n =4).
4. Sağlık hizmetleri yetersizdir. Okulun doktoru, hemşiresi, psikologu ve sağlık malzemesi yetersizdir (n=4).

Bireylere sigara,alkol ve uyuşturucu madde kullanımının zararlarının anlatılması, toplum sağlığını olumlu etkilemekte, bu maddelerin kullanımından kaynaklanan suç oranlarının düşmesi sağlanmaktadır.

Zorunlu eğitimin bireysel ve toplumsal sağlığa olumlu etkileri aynı zamanda ekonomik ve psikolojik sonuçları da doğurmaktadır.

Bireyin sağlıklı olması, bu alandaki ailenin ve devletin yapacağı harcamaların azalmasına ve milli gelirin artmasına neden olacağı sonucu çıkarılabilir. Sağlık harcamalarının azalması, bu alana ayrılan paranın başka alanlara kaymasına ve yeni ekonomik ve sosyal hareketlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Psikolojik açıdan sağlıklı bireyin daha başarılı olması, daha verimli ve üretken olmasına neden olmaktadır. Bu durum bireyin kendine olan güvenini etkileyip, topluma daha faydalı olmasını sağlamaktadır.

Fiziksel ve ruhsal olarak sağlam bireylerin oluşması için elde edilen görüşlerden anlaşılacağı üzere, psikolog, doktor, hemşire ve sağlık malzemelerinin yeteri düzeyde bulunması gerekmektedir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitim, birey ve toplum sağlığını etkilemiştir. hipotezi elde edilen veriler ile desteklenip, doğrulanmıştır.

3.7. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim İle Türkçe'yi Kullanma Oranı Artmış mıdır?, Alt Problemine İlişkin Bulgular:

Türkçe'yi konuşma ve düzgün kullanma açısından zorunlu eğitimin etkisi hakkındaki probleme ilişkin görüşler, benzerliklerine göre kategorilere ayrılmıştır. 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam; 56 görüş bildirilmiştir.

3.7.1. İmam Görüşleri:

Türk dilini kullanma açısından imam görüşleri iki kategoriye ayrılmıştır.

1. Çocuk, zorunlu okullara başladıktan sonra, daha düzgün konuşmaya başlamış. Türkçe kullanma oranı artmış, konuşmalardaki şive ve lehçe farkı azalmıştır (n=12).
2. Çocuk Türkçe konuşmayı öğrendikçe kendini daha iyi ifade etmekte ve sosyal iletişimi artmakta ve köydeki ailesine yardımcı olmaktadır. (n=6).

Zorunlu ilköğretim okulları sayesinde çocukların dil gelişimi artmış, buna bağlı olarak iletişimi kolaylaştırarak kendini ifade etmesi imkanı oluşmuştur.

Çocukların zorunlu eğitim veren okullara devam etmelerinden sonra, Türkçe'yi kullanma oranı artmaktadır. Gerek eğitim dilinin Türkçe olması ve gerekse okul içinde Türkçe' den başka dilin konuşulmaması, çocuğun Türkçe öğrenmesini, düzgün konuşmasını ve iletişiminin kolaylaşmasını sağlamaktadır.

Türkçe'yi düzgün konuşması, bireyin kendini ifade etmesi, kendini geliştirmesini ve sosyalleşmesini olumlu etkilemektedir. Çocuğun kendini rahatça ifade etmesinden dolayı çocuğun psiko-sosyal gelişimi olumlu yönde ve hızlı şekilde olacağı söylenebilir.

3.7.2. Muhtar Görüşleri:

Türk dilini kullanma ve Türkçe konuşma açısından muhtar görüşleri iki kategoriye ayrılmıştır.

1. Çocuk, zorunlu okullara başladıktan sonra, daha düzgün konuşmaya başlamış, Türkçe kullanma oranı artmış, konuşmalardaki şive ve lehçe farkı azalmıştır (n=10).
2. Türkçe konuşmayı öğrendikçe kendini daha iyi ifade etmekte ve sosyal iletişimi artmakta ve köydeki ailesine yardımcı olmaktadır.(n=8).

Zorunlu ilköğretim okulları sayesinde çocukların dil gelişimi artmış, buna bağlı olarak iletişimi kolaylaştırarak kendini ifade etmesi imkanı oluşmuştur. Özellikle köyden gelen çocuklarda lehçe ve şive farklılıkları fazla görülürken, merkezdeki çocuklarda bu duruma daha az rastlanmaktadır.

Çocuk, dilini geliştirdikçe konuşmasını ve düşüncesini bu paralelde şekillendirecektir. Köyüne döndüğünde, ailesine bu konuda bilgi aktarımında bulunacak, onların Türkçe'yi güzel ve düzgün konuşması için onlara müdahalelerde bulunacaktır.

3.7.3. Öğretmen Görüşleri:

Türk dilini kullanma ve Türkçe konuşma açısından öğretmen görüşleri üç kategoriye ayrılmıştır.

1. Okuldaki Türkçe güzel konuşma ve yazma derslerinin olması ve branş öğretmenlerinin olması çocuğun daha düzgün, sade, şive ve lehçeden arınmış şekilde konuşmasını sağlamaktadır (n=9).
2. Okulda sadece Türkçe konuşulup, Türkçe eğitim verildiğinden çocuğun Türk dilini kullanımı artmış, arkadaşları ve öğretmenleri ile iletişimi için zorunlu olmuştur (n=7).
3. Köyden gelen öğrencilerin ilk zamanlar şiveli ve lehçeli konuşması diğer arkadaşları tarafından alay konusu olmuş, çocuk Türkçe'yi daha iyi konuşmak ve alay konusu olmamak için daha çok çaba sarf etmiştir (n=4).

Zorunlu eğitim veren okullara devam eden öğrencilerdeki dil gelişimine bağlı olarak, çocuğun kendini ifade etmesi, kitle iletişim araçlarını takip etmesi, toplumsal-teknojik gelişmeleri takip etmesi kolaylaşıp, hızlanacaktır. Buna bağlı olarak çocuğun toplumsal yönünün ön plana çıkması daha da artacaktır.

Zorunlu eğitime geçiş ile Türk dilinin kullanım ve düzgün konuşulması artmıştır. Aynı zamanda çocuklar okul ve pansiyon ortamına uyum sağlamak için zorluk çekmiş, daha fazla çaba sarf etmiştir. Çocuk okula ilk geldiği dönemde dilinden dolayı alay ve espri malzemesi olmuş, içine kapanmış, sosyalleşme oranı düşmüştür.

İletişim dilinin çocuk tarafından doğru ve güzel kullanılması çocuğun bakış açısını etkilemektedir. Özellikle dil felsefecilerinin; "diliminin sınırları, düşüncemin sınırlarıdır." görüşü, dilin güzel kullanılmasının bireyin düşüncesini de etkileyeceği görüşünü desteklemektedir.

Zorunlu eğitim okullarına yeni başlayan öğrencilerin geldikleri yerlerin, (köy, mezra, kom v.b. gibi) özelliklerini taşımasına bağlı olarak, çocuğun arkadaşları tarafından dili ve şivesinden dolayı alay konusu olması, taklit edilmesi, çocuğun girişimcilik yönünü ve sosyalleşme isteğini azaltacağı söylenebilir. Buna bağlı olarak çocuğun içine kapanacağı, iletişime kapalı olacağı söylenebilir. Bu durum çocuğun yalnız kalmasına ve uyum sorunu yaşamasına nedene olabilir.

Sekiz yıllık eğitim, Türkçe'yi kullanma oranını etkilemiştir, hipotezi doğrulanmış olup, çocukların bu okullar sayesinde daha düzgün ve güzel Türkçe konuştukları söylenebilir.

3.8. Zorunlu Eğitimin,İstihdam Sağlamaya Ve Meslek Edinmeye Etkisi Olmuş Mudur?, Alt Problemine ilişkin Bulgular:

Sekiz yıllık zorunlu eğitim, çocuğa istihdam sağlama ve çocuğun meslek edinmesine etkisi olmuş mudur?, problemine ilişkin görüşler, benzerliklerine göre kategorilere ayrılmıştır. Bu alt probleme ilişkin, 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam: 56 görüş bildirilmiştir.

3.8.1. İmam Görüşleri:

Sekiz yıllık zorunlu eğitim, çocuğa istihdam sağlama ve çocuğun meslek edinmesine etkisi hakkında imam görüşleri dört kategoride toplanmıştır.

1. Çocukların meslek edinme şansı azalmıştır. Kapasitesi olmayan çocuğun zorunlu okutulması çocuğa zarar vermekte, diğer çocukların eğitimi aksamakta, çocuğun mesleğe yönelmesini geciktirmektedir (n=9).
2. Eğitim süresi uzadığı için çocuğun bilgisi artmakta, üst öğrenime geçme olasılığı artmaktadır (n=4).
3. Çocuk tarlada, bahçede çalışmamak veya çobanlık yapmamak için daha başarılı olup, köye dönmek istememektedir (n=3).

4. Üniversite mezunlarının işsiz olduğu bir zamanda zorunlu eğitimin istihdam yaratması mümkün değildir (n=2).

Verilen cevapların çoğunluğu, zorunlu eğitimin istihdam ve meslek edinmeye etkisi olmadığı gibi engellediği görüşünün ağır bastığını göstermektedir. Özellikle imamlar, imam hatip liselerine geçişin zorlaşmasından dolayı zorunlu eğitimin bu açıdan olumsuz sonuçlar doğurduğunu belirtmişlerdir.

Burada yine zorunlu eğitim uygulamasının, siyasi niteliği olduğu anlamı çıkarılabilir. Yani bazı imamlar halen zorunlu eğitimi uygulamasını siyasi bir karar olarak görmektedir, sonucu çıkarılabilir. Fakat ülkemizdeki işsizlik oranının yüksekliğine bağlı olarak, cevapların çoğunluğunun bu paralelde değerlendirildiği söylenebilir.

3.8.2. Muhtar Görüşleri:

Sekiz yıllık zorunlu eğitim, çocuğa istihdam sağlama ve çocuğun meslek edinmesine etkisi hakkında muhtar görüşleri dört kategoride toplanmıştır.

1. Çocukların meslek edinme şansı azalmıştır. Kapasitesi olmayan zorunlu okutulması çocuğa zarar vermekte, mesleğe yönelmesini geciktirmektedir (n=3).
2. Eğitim süresi uzadığı için çocuğun bilgisi artmakta, üst öğrenime geçme olasılığı artmaktadır (n=8).
3. Çocuk tarlada, bahçede çalışmamak veya çobanlık yapmamak için daha başarılı olup, köye dönmek istememektedir (n=5).
4. Üniversite mezunlarının işsiz olduğu bir zamanda zorunlu eğitimin istihdam yaratması mümkün değildir.(n=2).

Verilen cevapların çoğunluğu, zorunlu eğitimin istihdam ve meslek edinmeye etkisi olduğu görüşü ağır basmaktadır. Özellikle çocuğun aldığı eğitimin çocuğa yararlı olduğunu belirtmektedirler.

Aynı zamanda çocuğun köy ortamına mahkum olmaması için daha azimli ve istekli olduğu, bu durumun çocuğun meslek edinmesine olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

3.8.3. Öğretmen Görüşleri:

Sekiz yıllık zorunlu eğitim, çocuğa istihdam sağlama ve çocuğun meslek edinmesine etkisi hakkında öğretmen görüşleri dört kategoride toplanmıştır.

1. Mesleki rehberliğin olması, çocukların ikinci kademedeki sonra üst okullara yönlendirici eğitim verilmesi, öğretmenin uzun süre öğrenciyi okuttuğundan onu daha iyi tanması ve onun yeteneklerine göre yönlendirmesi, çocuğun meslek edinmesini sağlamaktadır (n=9).
2. Çocuk tarlada, bahçede çalışmamak veya çobanlık yapmamak için daha başarılı olup, köye dönmek istememektedir (n=3).
3. Yatılı ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin lisede de yatılı okuma ve burs imkanının olması, çocuğun başarılı olmasına ve meslek edinmesine olumlu katkı sağlamaktadır (n=6).
4. Çocukların meslek edinme ve iş sahibi olma şansı azaldı. Kapasitesi olmayanın zorunlu okutulması çocuğa zarar vermekte, mesleğe yönelmesini geciktirmektedir (n=2).

Öğretmen görüşleri, verilen eğitimin mesleki ve iş bulma açısından olumlu sonuçlar doğurduğunu belirtmektedirler. Gözeli pansiyonlu okulu yaptırma iş adamlarının ilköğretimi bitirenlerin üniversitedeki masraflarını da karşılaması, çocukların başarılı olmasını pekiştirmekte, mesleğe yönelmeleri ve iş sahibi olmalarını olumlu etkilemektedir.

Köy okullarında branş öğretmenlerinin olmaması, mesleki rehberliğin yeteri düzeyde olmamasına rağmen zorunlu ilköğretim okullarında ise bu konuların köy okullarına göre daha verimli olması, bu okulların meslek ve istihdam açısından önemini ortaya koymaktadır.

Çocukların meslek edinme ve iş bulma şanslarının artmasına bağlı olarak, ülke ekonomisinin bu gelişmelerden olumlu etkileneceği söylenebilir. Çocuğun ileride iş bulması, meslek sahibi olması, genel işsizliğin azalması, gelir düzeyinin artması, ekonomik girdinin artması demektir. Böylece ekonomik refah düzeyinin ve toplumsal kalkınmanın yükselmesine neden olacağı söylenebilir.

Çocuk ilköğretimi bitirdikten sonra köye mahkum olmamak için iş bulmak, meslek edinmek istemektedir. Bu durum çocuğun daha fazla çalışmasına neden olmaktadır.

Aileler de başarılı olan çocukları okutmak istemektedir. Böylece hem okuyan nüfus oranında artış olduğu hem de ailenin gelirinde bir artış ve ek kaynak sağlandığı söylenebilir.

Fakat çocukların meslek liselerine küçük yaşta kayıt yaptırma imkanlarının olmaması, çocukların meslek edinme imkanını azaltmıştır. Çocukların küçük yaşta eğitilmesi yani " ağaç yaş iken eğilir. " sözünün gereği olarak çocuğun mesleki eğitimi gecikmiştir.

Elde edilen verilere bağlı olarak, zorunlu eğitimin, çocuğu meslek kazandırma ve iş imkanı yaratmasına etkisi hipotezi doğrulanmıştır.

3.9. Sekiz Zorunlu İlköğretim Okullarında Okuyan Çocuklarda Psikolojik Gelişmeler Olmuş Mudur?, Alt problemine İlişkin Bulgular:

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim okullarında okuyan çocuklarda psikolojik gelişmeler olmuş mudur?, problemine ilişkin görüşler, benzerliklerine göre kategorilere ayrılmıştır.

Bu alt probleme ilişkin 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam: 56 görüş bildirilmiştir.

3.9.1. İmam Görüşleri:

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim okullarında okuyan çocuklarda psikolojik gelişmeler olmuş mudur?. problemine ilişkin imam görüşleri, benzerliklerine göre iki kategoriye ayrılmıştır.

1. Olumsuz etkisi olmuştur. Çocuk küçük yaşta okulu verildiğinden, aile sevgisinden mahrum kalmıştır. Çocukta, özlem, isteksizlik, iştahsızlık görülmüştür. Aynı zamanda kız çocukları buluş çağına geldiği halde dini gereği olan başörtüsünü takamadıklarından psikolojik açıdan rahatsızlık duymaktadırlar (n=8).
2. Olumlu etkisi olmuştur. Çocuğun kendine olan güveni artıp, özgüveni gelişmiştir. Atılgan olmuştur. Bilgisi arttığından daha kolay iletişim kurmaktadır. Paylaşımçı olmuştur (n=10).

İmamlar, olumlu ve olumsuz olmak üzere iki görüş belirtmiştir. Olumsuz görüş, özellikle çocuğun okula başladığı ilk zamanları için geçerlidir. Aynı zamanda konuya dini sonuçları açısından bakılmaktadır. Olumlu olarak ise, çocuğun kişilik gelişiminin olumlu etkilediği görüşü hakimdir.

Dini kesimin kanaat önderi olan imamlar, çocuğun dinin gereklerini, eğitimden dolayı, yerine getirememesinden dolayı zorunlu eğitimi eleştirmektedirler. Genel olarak bazı imamlar, uygulamayı halen siyasi boyutu ile değerlendirmektedir, sonucu çıkarılabilir.

Fakat çocuğun gelişimi açısından zorunlu eğitimin faydalı olduğu ve çocuğun psikolojik gelişimine olumlu katkı sağladığı görüşünün hakim olduğu söylenebilir.

3.9.2. Muhtar Görüşleri:

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim okullarında okuyan çocuklarda psikolojik gelişmeler olmuş mudur?. problemine ilişkin muhtar görüşleri, benzerliklerine göre iki kategoriye ayrılmıştır.

1. Olumsuz etkisi olmuştur. Çocuk küçük yaşta okula verildiğinden, aile sevgisinden mahrum kalmıştır. Çocukta, özlem, isteksizlik, iştahsızlık görülmüştür (n=5).
2. Olumlu etkisi olmuştur. Çocuğun kendine olan güveni artıp, özgüveni gelişmiştir. Atılgan olmuştur. Bilgisi arttığından daha kolay iletişim kurmaktadır. Paylaşıcı olmuştur (n=13).

Muhtarlar, psikolojik açıdan zorunlu eğitimin çocuğu olumlu etkisi olduğu görüşünü belirtmektedirler. Merkezde oturan çocuklar köyden gelenlere yardımcı olmaktadır. Daha paylaşımcı olmuşlardır.

Çocukların okulun ilk zamanları uyum sorunu yaşamaları ve ailelerinden ayrılması, psikolojik yönden olumsuz etkilemektedir. Özellikle psikolojik sorunların bedensel tepkileri olan: iştahsızlık, isteksizlik, halsizlik, okulun ilk zamanlarında çocuklarda görülmektedir.

3.9.3. Öğretmen Görüşleri:

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim okullarında okuyan çocuklarda psikolojik gelişmeler olmuş mudur?. problemine ilişkin öğretmen görüşleri, benzerliklerine göre iki kategoriye ayrılmıştır.

1. Olumsuz etkisi olmuştur. Çocuk küçük yaşta okula verildiğinden, aile sevgisinden mahrum kalmıştır. Çocukta, özlem, isteksizlik, iştahsızlık görülmüştür. Tuvalet eğitimi almayan çocuklar zorluk çekmekte, ileride suçluluk duygusuna kapılmaktadırlar (n=9).

2. Olumlu etkisi olmuştur. Çocuğun kendine olan güveni artıp, özgüveni gelişmiştir. Atılgan olmuştur. Bilgisi arttığından daha kolay iletişim kurmaktadır. Paylaşıcı olmuştur. Sorunlarını paylaştığından samimi ilişkiler kurmaktadır (n=11).

Çocuğun eğitim aldıkça kendine olan güveni artmaktadır. Buna bağlı olarak girişimci ruhlu bireyler yetişmektedir.

Bireyin eğitilmiş olması, boş zamanlar sosyolojisi açısından onun boş zamanlarını değerlendirilmesi ve zamanını iyi kullanmasını etkilemektedir.

Çocukların yatılı ve pansiyonlu okullarda ailelerinden uzak yalnız arkadaşlarıyla kalması, paylaşıcı olmasına ve samimi davranışlar sergilemesine neden olmaktadır. Böylece çocuğun daha sosyal olması, daha rahat ilişkiler kurması sağlanmaktadır.

Özellikle yatılıda görev yapan öğretmenler çocuğun ailesinden uzak olmasının çocuk ve kendileri için çok büyük sıkıntılar yarattığını belirtmişlerdir. Yalnızlık duygusuna kapanan öğrencilerin kimseyle gezmedikleri, içine kapandıkları, fakat zamanla dış çevreye açıldıklarını gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

Elde edilen bulguları aşağıda görüş desteklemektedir:

Pansiyonlu ilköğretim okulunda okuyan öğrencilerde, aileden ayrı kalmaktan dolayı: aile özlemi, isteksizlik, sinirlilik v.b. gibi ruhsal rahatsızlıklar görülmektedir (MEB,1997:1). Bu görüş elde edilen bulguları desteklenmektedir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitimin, çocuğun kişilik gelişimini olumlu etkilediğini, fakat okulun ilk dönemlerinde, uyum sorunlarının yaşanmasından dolayı, oryantasyon hizmetlerinin verilmesi için rehberlik hizmetlerinin yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Köyden gelenlerin merkezdeki öğrencilerle kaynaşması sağlanmalıdır. Çocuğun psikolojik durumunun gelişimi, sorunların çözümünü, sosyalleşmesini, daha rahat düşünmesini sağladığı söylenebilir.

Sekiz yıllık zorunlu eğitim, çocukların psikolojik yapısını etkilemektedir. hipotezi elde edilen olumlu ve olumsuz görüşler ile test edilip, doğrulanmıştır.

3.10. Zorunlu Eğitimin Fırsat Ve İmkan Eşitliği Sağlamaya Etkisi Olmuş Mudur?, Alt Problemine İlişkin Bulgular:

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim okullarının fırsat ve imkan eşitliği sağlamaya etkisi olmuş mudur?, problemine ilişkin görüşler, benzerliklerine göre kategorilere ayrılmıştır. Bu alt probleme ilişkin 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam; 56 görüş bildirilmiştir.

3.10.1. İmam Görüşleri:

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim okullarının fırsat ve imkan eşitliği sağlamaya etkisi olmuş mudur?, problemine ilişkin imam görüşleri, benzerliklerine göre iki kategoriye ayrılmıştır.

1. Sekiz yıllık zorunlu eğitim ile pansiyonlu okulda okuyan çocukların giyecek, içecek, barınma, kırtasiye ihtiyaçlarını ve harçlıklarının devlet tarafından karşılanması, özellikle fakir ailelere ve ulaşım sorunu olup, çocuğunu gönderemeyen ailelere çocuklarını okutma fırsatı ve imkanı sağlamıştır. Ekonomik eşitsizlik eğitim açısından azalmıştır (n=15).
2. Alt yapı yetersiz olduğundan, herkes eğitimden eşit şekilde faydalanamamaktadır. Uzak köydekiler hafta sonu gelip çocuklarını alamamaktadırlar. Taşımalı eğitim gerekmektedir (n=3).

Zorunlu eğitim ile, eğitim alanında fırsat ve imkan eşitliği sağlanıp, sosyal dengesizliğin azaldığı söylenebilir.

Aynı zamanda devletin halka eğitim hizmetini tüm imkanları sağlayarak sunması, devlete karşı işlenecek suçların azalmasına neden olacağı sonucu çıkarılabilir. Bu

durum. fırsat ve imkan eşitliğinin kriminolojik sonuçlarının da olduğunu göstergesidir.

3.10.2. Muhtar Görüşleri:

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim okullarının fırsat ve imkan eşitliği sağlamaya etkisi olmuş mudur?. problemine ilişkin 18 muhtar görüşü, benzerliklerine göre iki kategoriye ayrılmıştır.

1. Sekiz yıllık zorunlu eğitim ile pansiyonlu okulda okuyan çocukların giyecek, içecek, barınma, kırtasiye ihtiyaçlarını ve harçlıklarının devlet tarafından karşılanması, özellikle fakir ailelere ve ulaşım sorunu olup, çocuğunu gönderemeyen ailelere çocuklarını okutma fırsatı ve imkanı sağlamıştır. Ekonomik eşitsizlik eğitim açısından azalmıştır (n=16).

2. Alt yapı yetersiz olduğundan, herkes eğitimden eşit şekilde faydalanamamaktadır. Uzak köydekiler hafta sonu gelip çocuklarını alamamaktadırlar. Taşımali eğitim gerekmektedir. Aynı zamanda bu uygulamadan haberi olmayan köyler bulunmaktadır (n=2).

Pansiyonlu okullara daha çok fakir ailelerin çocukları gitmektedir. Zengin aileler merkez ev tutmakta veya akrabalarının yanına göndermektedir. Böylece hem zengin ve fakir ailelerin çocukları okumakta, eşitsizlik giderilmektedir.

Toplumdaki eşitsizliğin, devletin her kesime eğitimden yararlanma fırsatı tanınmasıyla azaldığı söylenebilir. Buna bağlı olarak toplumsal bütünleşmenin ve toplumsal dayanışmanın kolaylaşacağı sonucu çıkarılabilir.

3.10.3. Öğretmen Görüşleri:

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim okullarının fırsat ve imkan eşitliği sağlamaya etkisi olmuş mudur?. problemine ilişkin 20 öğretmen görüşü, benzerliklerine göre iki kategoriye ayrılmıştır.

1. Sekiz yıllık zorunlu eğitim ile pansiyonlu okulda okuyan çocukların giyecek, içecek, barınma, kırtasiye ihtiyaçlarını ve harçlıklarının devlet tarafından karşılanması, özellikle fakir ailelere ve ulaşım sorunu olup, çocuğunu gönderemeyen ailelere çocuklarını okuma fırsatı ve imkanı sağlamıştır. Ekonomik eşitsizlik eğitim açısından azalmıştır (n=18).
2. Alt yapı yetersiz olduğundan, herkes eğitimden eşit şekilde faydalanamamaktadır. Uzak köydekiler hafta sonu gelip çocuklarını alamamaktadırlar. Taşınmalı eğitim gerekmektedir. Aynı zamanda bu uygulamadan haberi olmayan köyler bulunmaktadır (n=2).

Devlet öğrencinin tüm ihtiyaçların karşıladığından, ailelerin maddi yükü azaltılmıştır. Maddi imkanı olmayan ailelerin çocukları okutulmuş, devletin sosyal yönü halka yansımıştır. Yoksul kesimde eğitilmiş nüfus artmıştır. Vatandaş kendini değerli hissetmiştir.

Sosyal tabakalaşma açısından ekonomik güce bağlı, eşitsizlik azalmıştır, denilebilir. Aynı zamanda köy-şehir eğitim farkı zorunlu eğitime geçiş ile azaldığı söylenebilir.

Devletin halka fırsat ve imkan tanınması, devlete olan güveni artırmakta, devletin saygınlığı artmaktadır.

Aynı zamanda devletin sosyal yönünün, yani sosyal devlet olma özelliği halka yansımaları sağlanmıştır, denilebilir.

Okulun en önemli hedefi, ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına esas teşkil edecek bilgi ve beceriye sahip, sosyal yeterliliği, sorumluluk duygusu, manevi değerleri, istedik bilgileri, toplumun düşünme duygusunu ve iyi bir yurttaşlık özelliklerinin oluşturulabilecek bir eğitim ortamı gerçekleştirerek, eğitilmiş insan gücünün yetiştirilmesini sağlamaktır. Ayrıca eğitimde fırsat eşitliğine (özellikle kız öğrenciler açısından) sekiz yıllık eğitim süreci, ilköğretim zorunluluğu ve yaygınlaşmasıyla sağlanabilir (Kılıç, 2001:3). Bu görüşler araştırmada elde edilen bulguları desteklemektedir.

Fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması, bölgesel dengesizliklerin giderilmesini sağlayıp, bölgesel dengesizlik üzerine devlet aleyhine propagandaların azalmasına veya halk tarafından destek bulmasının önünü keseceği, sonucu çıkarılabilir. Bu durumdan, fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanmasının, toplumdaki suç oranını azaltıp devlete karşı işlenen suçların azalmasına neden olacağı görüşü çıkabilir.

Elde edilen bulgulara bağlı olarak: sekiz yıllık eğitim, fırsat ve imkan eşitliği sağlamayı etkilemiştir. hipotezinin doğrulandığı ortaya çıkmıştır.

3.11. Sekiz Yıllık Eğitimin Toplumsal Beklenti Ve Toplumsal Sonuçları Açısından, İmam, Muhtar Ve Öğretmen Görüşleri Nelerdir?, Alt Problemine İlişkin Bulgular:

Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim okullarının toplumsal beklenti ve toplumsal sonuçları açısından öğretmen, muhtar ve imam görüşleri nelerdir?, problemine ilişkin görüşler, benzerliklerine göre kategorilere ayrılmıştır. Bu alt probleme ilişkin 18 imam, 18 muhtar ve 20 öğretmen olmak üzere toplam; 56 görüş bildirilmiştir. Elde edilen görüşler: Beklentiler ve eğitimin niteliği, ekonomi, aile.sosyal hareketlilik gibi kategorilere ayrılmıştır.

3.11.1. Beklentiler; Bu soruya; 8 imam, 10 muhtar ve 18 öğretmen cevap vermiştir.

İmamlar, meslek liselerinin önü açılmalı, istemeyen öğrenci zorunlu eğitime tabi tutulmamalıdır. Alt yapı yetersiz olduğundan,derslik sayısı öğretmen sayısı arttırılmalıdır. Çocuğun birinci kademeyi ailesinin yanında okuması için köy okulları açılmalı veya taşınmalı eğitime geçilmelidir.

Muhtarlar, ailelerin göç etmesini önlemek için taşınmalı olmalı veya köy okulu açılmalıdır. Derslik sayısı,okul sayısı, öğretmen sayısı arttırılmalıdır. Okullarda sosyal faaliyetler arttırılmalıdır. Kız çocuklarının devamı için okullardaki bayan öğretmen sayısı arttırılmalıdır.

Öğretmenler, sınıflar çok kalabalık olduğundan, derslik veya okul yapılmalıdır. Öğretmen sayısı artırılmalıdır. Özellikle rehber öğretmen ihtiyacı giderilmelidir. Laboratuvar, bilgisayar ve sosyal faaliyet alanı ihtiyacı giderilmelidir. Bu görüşlere paralel sonuçlar aşağıdaki paragrafta ele alınmıştır.

8 Yıl Sınıfta Kaldı, 8 yıllık eğitim, öğretmenlerden kırk no. oldu. 400'den fazla öğretmenle konuşularak gerçekleştirilen anket, okullarda gerekli laboratuvarların henüz kurulmadığını, branş öğretmeni açığı bulunduğunu ortaya koydu. Buna karşılık öğretmenler, zorunlu eğitimin 11 yıla çıkarılmasını istiyor (Dinçer, 2000:1). Bu görüş, araştırma bulgularından çıkan alt yapı eksikliği görüşlerin desteklemektedir.

Toplumsal sonuçları: eğitim, ekonomi, aile ve sosyal hareketlilik açısından ele alınmıştır.

3.11.2. Eğitim açısından: 12 imam,13 muhtar ve 20 öğretmen görüş belirtmiştir.

Eğitimin süresinin artmasına bağlı olarak:okullaşma oranı artmış, okur-yazarlık oranı artmış, kız çocuklarının okullaşma oranı artmış, toplumun bilinç düzeyi yükselmiştir. Bunun yanında,olumsuz sonuçları olarak: öğrenci sayısı yükselmiştir. Derslik sayısı yetersiz kalmıştır.

Birinci kademedeki ile ikinci kademedeki öğrencinin aynı pansiyonda kalıp, aynı okulda okuması, ikinci kademe öğrencisini geriletmiştir. Çocukların kişilik gelişimi olumsuz etkilenmiştir.

3.11.3. Ekonomik açıdan;16 imam,15 muhtar ve 18 öğretmen görüş belirtmiştir.

Pansiyonlu ve merkez okullarının kurulduğu yerde ekonomik canlanma görülmüştür. Çocukların esnafta alış-veriş yapması, okul malzemelerinin esnaftan alınması ekonomik yapıyı canlandırmıştır. Pansiyondaki işlerin yapılması için yeni eleman alınması hem okulların kurulduğu yere gelir kaynağı olması, hem de işsizlik oranında düşüş sağlamıştır.

Devlet, çocukların tüm ihtiyaçların karşıladığından, ailelerin ekonomik yükü azalmıştır. Ekonomik eşitsizlik, eğitimi engelleyen bir unsur özelliği olmaktan çıkmıştır. Çocukların okumasından dolayı çocuk işçiliği azalmıştır. Olumsuz olarak; çocuk işçiliğinin azalması, köylerde işgücü kaybına neden olmuştur. Böylece ailelerin ekonomik kazancı azalmıştır.

Ticari hayatta, çirak,kalfa ve yardımcı eleman sıkıntısı doğmuştur. Meslek liseleri kapandığından çocuğun iş hayatına atılması gecikmiştir. Hafta sonu çocuğunu almaya gelen veliler, hem alış veriş yapmış hem de köye dönmek için taksit olarak ekonomik girdiyi sağlamıştır.

Çocuk işçiliğinin önüne geçilmiş, küçük yaşta çocuk çalıştırılmanın engellenmesiyle çocuklara büyük sorumluluklar yükletilmesi engellenmiştir.

Yine Dünya Bankası'nın yaptığı çalışmaya göre; eğitimin tarımsal verimlilik üzerindeki etkilerini inceleyen bir dizi çalışmada, 4 yıllık eğitim görmüş bir çiftçinin, hiç eğitim görmemiş bir çiftçiye oranla, %8.7 daha yüksek bir gelir elde ettiği; sulama, tohum, pazarlama ve taşıma tamamlayıcı girdilerle bu oranın % 13.0'e kadar çıktığı tespit edilmiştir (Öztürk,2001:8). Bu görüş, araştırma ile elde edilen ekonomik sonucu desteklemektedir.

3.11.4. Aile açısından; 15 imam, 5 muhtar ve 8 öğretmen görüş belirtmiştir.

Evlenme yaşı büyüdüğü ve evlenme geciktiği için, aile sayısının azalış, yatay bir seyir izledi. Çocuğunu yatılı okula göndermek istemeyen aileler, pansiyonlu ve merkez okulların bulunduğu yerleşim yerlerine göç etmiştir. Köyde çalışan devlet memurları, ev kiralayıp, eşini çocuğuna bakmak için gönderdiğinden aile parçalanması olmuş, aile içi dayanışma zayıflamıştır. Kız çocuğunu pansiyonlu okula vermek istemeyen aileler taşınmış, gittikleri yerde uyum sorunu yaşamıştır.

3.11.5. Sosyal hareketlilik açısından; 8 imam, 12 muhtar ve 10 öğretmen görüş belirtmiştir.

Pansiyonun ve merkez okullarının bulunduğu yerleşim yerlerinde nüfus artmış, çocukların arkadaş çevresi genişlemiştir. Köyden merkez göç olduğundan iç göç yaşanmıştır. Kültürel alış-veriş sağlanmıştır. Köyde kurulan pansiyonlu okul sayesinde, öğretmenler köye merkeze yerleşmiş,köye ve merkeze canlılık gelmiş sosyal ilişkiler artmıştır.

Zorunlu eğitime geçişin, önceki eğitim sistemine göre daha iyi olduğu ve daha olumlu sonuçlar verdiği söylenebilir. Fakat eksiklikler, özellikle eğitim alanındaki eksiklikler, beklentilerin çoğunluğunu oluşturmaktadır. Okulların fiziki ve ekonomik ihtiyaçları giderilmelidir. Taşınmalı eğitime geçişin sağlanması halinde sıkıntıların azalacağı ve tüm kesimlerce olumlu karşılanacağı söylenilebilir.

Elde edilen görüşlere bağlı olarak,imam,muhtar ve öğretmenlerin görüşleri varsayımları desteklemekte, tüm varsayımlarda belirtilen, (suç, sağlık, evlenme yaşı v.s.) gibi etkenlerin, zorunlu eğitimden etkilendiği ortaya çıkmış olup, testi edilen hipotezler doğrulanmıştır.

IV.BÖLÜM: SONUÇLAR VE ÖNERİLER

SONUÇLAR

Araştırmanın temel amacı olan sekiz yıllık kesintisiz, zorunlu eğitimin sosyal sonuçları; zorunlu eğitimin yürürlüğe girdiği 1997 yılından itibaren Sivrice ilçesindeki etkileri ve sonuçlarının tespiti amaçlanmıştır. Yapılan araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir;

Zorunlu eğitiminin evlenme yaşına etkisinin tespiti için yapılan görüşmelerden elde edilen verilerde; zorunlu eğitimin evlenme yaşını yükselttiği, evlenme olayının geciktiği verileri ortaya çıkmıştır. Buna bağlı olarak kız çocuğunun, bilgisi, kültürü ve bilinç düzeyi yükseldiğinden eş seçiminde söz hakkının doğduğu söylenebilir. Evlenme yaşının yükselmesiyle beraber küçük yaşta doğumun azalması, çocuk düşürmenin azalması, evlenmeyle ilgili eski adetlerin (beşik kertmesi gibi) azaldığı sonucu çıkarılır. Böylece bu alt probleme ilişkin kurulan, sekiz yıllık eğitim, evlenme yaşını etkilemektedir, hipotezi doğrulanmıştır.

Eğitim süresinin beş yıldan sekiz yıla çıkması ve kesintisiz olması, çocuğun suç işlemesini azaltmış ve/veya engellemiştir. Çocuğun okulda toplumsal ve hukuksal kuralları öğrenmesi, suça yönelimini azalttığı söylenebilir. Çocuğun okulda aldığı eğitime bağlı olarak, arkadaş sevgisinin gelişmesi, hümanist ve evrensel düşünce edinmesi ve aynı zamanda bulgulardan da elde edilen verilerden anlaşılacağı gibi eskiden yaptığı; hayvanlara eziyet etme, ağaçlara zarar verme, cam kırma gibi olumsuz davranışları terk etmesine neden olduğu sonucu çıkarılabilir. Sekiz yıllık eğitimin, suç işleme yaşını etkilediği ortaya çıktığından, hipotez doğrulanmıştır.

Zorunlu eğitim kız çocuğuna verilen değeri arttırmıştır. Kızların okullaşmasıyla beraber kültürel ve bilgi düzeyleri artmış, bu durum ailelerin kız çocuğuna verdiği değeri arttırmıştır. Fakat kız çocuklarının küçük yaşta dini eğitim almamaları ve başörtüsü takamamaları, ailelerin kız çocuklarını okula gönderme tutumlarını olumsuz

Çocuğun sosyalleşmesi açısından zorunlu eğitim: çocuğa daha geniş bir sosyal çevre fırsatı tanımıştır. Daha farklı kesimlerden arkadaş edinme şansı bulunmuştur. Pansiyonda kalan öğrencilerin: paylaşımı, hürmanist ve samimi olmasını ve rahat iletişim kurmasını sağlamış, çocuğun sosyalleşmesine olumlu katkısı olmuştur. Bu bağlamda, zorunlu eğitimin çocuğun sosyalleşmesini etkilediği hipotezi doğrulanmıştır.

Devletin kırsal kesimde (köy, oba vs.) ve ekonomik durumu yeterli olmayan ailelere eğitim hizmetini sunması, devlete olan bağlılığı ve güveni arttırmaktadır. Sosyal devlet anlayışının gelişmesini sağlamıştır. Fakat dini ve mesleki eğitim açısından tepkilere neden olmuştur. Bu açıdan da olumsuz bakış oluşmuştur, denilebilir. Verilere bağlı olarak zorunlu eğitim, devlete bakışı olumlu etkilediğinden, hipotez doğrulanmıştır.

Zorunlu eğitimin sağlık açısından bakıldığında: sağlık hizmetlerinin etkili ve yeterli olması, öğrenci giderlerinin devlet tarafından karşılanması, okullarda düzenli ve çocuğun gelişimine uygun beslenmenin olması, temiz ve bakımlı olmak için verilen eğitim ve okul kuralları, çocuğun sağlıklı olmasını sağladığı ve toplumsal açıdan sağlıklı bireylerin sağlıklı toplum oluşturup, daha iyi düşünme, daha bağatılı olma, daha sosyal olmaya neden olduğu sonucu çıkarılabilir. Bu tespit hipotezi doğrulanmıştır.

Zorunlu eğitimin okullarında sekiz yıl boyunca eğitimin Türkçe verilmesi, Türkçe'nin daha iyi ve düzgün kullanılması için branş derslerinin olması, Türkçe konuşmayı ve iletişimi arttırmıştır. Dili iyi kullanması, bireyin kendini daha iyi ifade etmesini sağlamıştır. Böylece hipotez doğrulanmıştır.

Zorunlu eğitim sayesinde, çocuğun üst okullara hazırlanması eğitimin kesintisiz ve uzun süreli olmasından dolayı daha da kolaylaşmıştır. Köy okullarına göre daha iyi eğitimin verilmesi, branş derslerinin olması, ders araç-gereçlerinin olması, çocuğun meslek edinmesini olumlu etkilemiştir. Fakat çocuğun meslek lisansını yöneliminin gecikmesi, çıraklık ve kalfalık eğitimi alma imkanının kaldırılması, çocuğun meslek edinmesini olumsuz etkilemiştir, sonucu çıkarılabilir. Zorunlu eğitim ve çocukların iş ve meslek edinmesinin tespit edilmesi, hipotezi doğrulanmıştır.

Zorunlu eğitim ile, çocukların kendine olan güveni artmıştır. Daha girişken, daha samimi olduğu, bireyselleştiği, paylaşımcı olduğu, daha uyumlu olduğu söylenebilir. Fakat, çocuğun aileden ayrılması, yalnız kalması, özlem çekmesi, aileden uzak, sevgiden yeterli ilgiden mahrum kalması, çocuğun psikolojik durumunu olumsuz etkilemektedir, sonucu çıkarılabilir. Zorunlu eğitimin psikolojik etkisinin tespit edilmesi ile hipotez doğrulanmıştır.

Devletin yatılıda okuyan çocuğun tüm ihtiyacını karşılaması, aileden ekonomik yükünü azaltması, çocuğa daha iyi bakması, toplumun her kesimine ve eğitim imkanı tanımıştır. Özellikle ekonomik imkanı olmayan kesime fırsat tanımıştır. Toplumun her kesimine eğitim hizmeti açısından fırsat ve imkan eşitliği tanınmıştır. Varsayımda belirtilen etkiler tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmada, imam.muhtar ve öğretmenlerin beklentileri genel olarak :

- Köy okullarının açılması,
- Taşınmalı eğitimin olması,
- Derslik ve öğretmen sayısının artırılması,
- Bayan öğretmen sayısının artırılması,
- Okullarda bilgisayar ve laboratuvar sayısının artırılması,
- Okullarda sosyal ve kültürel faaliyet alanlarının yapılması,
- Öğretmenlerin özlük haklarının iyileştirilmesi,
- Pansiyonda kalan öğrencilerin hafta sonları,uzak köylere,devlet tarafından ailelere teslim edilmesi gibi beklentilerin olduğu tespit edilmiştir.

Zorunlu eğitim, iç göçe neden olmuştur. Çocuklarını pansiyonlu okullara göndermeyen aileler, okul zamanı merkez okullarının bulunduğu yerleşim yerlerine taşınmakta, tatil zamanı ise köye dönmektedirler. İmamların çoğunluğunun, merkezde ev tuttuğu, eşlerini çocuklarına bakmaları için merkeze, çocuklarının yanına gönderdiği, bunun sonucu olarak ailelerin parçalandığı, çocuğun annesini veya babasını uzun süre görmediği ortaya çıkmıştır.

Sosyal hareketlilik açısından: ailelerin taşınması, merkez okullara bulunduğu yerleşim yerlerinin nüfusunu arttırmış, ev kiralari artmış, aileler ile zamanlar uyum sorunu yaşamıştır. Köydeki öğrencilerin merkezlere taşınması merkezdeki çocuk sayısını artırmış, merkezdeki çocukların arkadaş çevresi genişlemiş, sosyal alış-veriş olmuştur. Merkeze gelen öğrenciler, okulun ilk aylar uyum sorunu yaşamışlardır. Bunun sonucu olarak köyden gelenler ile merkezde oturanlar arasında kavgalar olmuştur.

Pansiyonlu ve merkez okulların bulunduğu yerleşim yerlerinin nüfusunun artmasına bağlı olarak, ekonomik girdi artmış, esnafın kazancı artmış, yeni yatırımlara gerek duyulmuştur. Okullara çalışan ihtiyacı olduğundan, işgününe biridam alanı doğmuştur.

Ana problemi açıklamak için oluşturulan alt problemler ve varsayımlar, elde edilen veriler ile desteklenip, doğrulanmış ve sonucun tespiti sağlanmıştır.

Sonuç olarak kesintisiz zorunlu eğitim: Türk eğitim sisteminin kırsal kesimine uygulanması için oryantasyon süreci getirmiştir. Şehirlerde ise, öğrenci sayısı artmış, nüfus artmış, eğitimin alt yapı ihtiyaçları artmıştır.

Kanaat önderlerinden, şehirdekiler, zorunlu eğitimi olumlu olarak değerlendirirken, kırsal kesim ise, çocukların uyum sorunu yaşadıklarını belirttiklerinden, olumsuz görüş belirtmişlerdir. Köyde ve merkezde görev yapan imamlar, daha çok kız çocukları ve dini eğitim açısından olumsuz görüşler belirtmekte iken, merkezde görev yapan öğretmenler ile köy öğretmenleri eğitimin niteliği açısından yararlı görmektedir. Köy öğretmenleri en çok özlük hakları hakkında beklentilerini ifade etmişlerdir. Muhtarlar ise genel olarak taşınmalı eğitim ve kapalı olan köy okullarının açılmasını istenmektedirler. Kanaat önderleri, genel olarak sekiz yıllık zorunlu eğitimi: eğitimin niteliği açısından olumlu bir adım olarak görmekte, alt yapı eksikliklerinin ortak görüş olarak belirtmektedir.

ÖNERİLER

Bu kısımda bulgulara ve sonuçlara bağılı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

1. Okulların içinde bulunduğu toplumsal yapıdan kopmalarını için, idareciler, halk ve aileler ile işbirliği içinde olmaları gerekmektedir.
2. Sekiz yıllık zorunlu eğitimin çocuk suçluluğunu azalttığından, kalitesinin niteliğini arttırdığından dolayı 12 yıla çıkarılmalıdır.
3. Köyden merkeze gelen dil sorunu yaşıyan çocuklar için okul öncesi eğitim programı uygulanmalı veya uzman kişiler tarafından oryantasyon sürecine alınmalıdır. Böylece çocuğun sosyalleşmesi daha kolay ve hızlı olacağı söylenebilir.
4. Çocuklarını okula göndermeyen aileler için yolu olmayan veya uzak olan köylerin okullaşmasını sağlamak için köy okulu yapılmalı veya taşınalı eğitime geçilmelidir. Böylece iç göç engellenmiş olur. Aynı zamanda okullaşma oranında artış sağlanabilir.
5. Çocukların küçük yaşta pansiyonlu okullara verilmesi çocukların psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkilediğinden, okullardaki oryantasyon süreci için psikolojik danışman ve rehber öğretmen sayısı arttırılmalıdır.
6. Kız çocuklarının pansiyonlu okullara aileleri tarafından tanıtılıp gönderilmesi için bayan öğretmen sayısı arttırılmalıdır.
7. Sekiz yıllık kesintisiz eğitim okullarının faydaları ve tanıtımı hakkında velilerin bilgilendirilmesi için komisyon kurulup, çalışmalar yapılmalıdır. Nüfus planlaması, erken doğum, çocuk yaşta evlenme açısından zorunlu eğitimin önemi basın yayın yoluyla topluma anlatılmalıdır.

8. Okullardaki derslik sayısı, öğretmen sayısı, araç-gereç sayısı artırılmalıdır. Böylece toplumun devlete olumlu bakış açısı geliştirilmesi sağlanabilir.
9. Okulların alt yapı eksikliği (su, kanalizasyon, kalorifer vb.) giderilmelidir. Bu durum eğitim kurumlarına olan güveni arttıracaktır. Böylece, velilerin çocuklarını okula göndermesi sağlanacaktır.
10. Köylerde ve pansiyonlu okullarda görev yapan öğretmenlerin ulaşım sorunu giderilmeli ve sosyal avantajlar sağlanmalıdır. Öğretmenlerin daha verimli olmasını sağlayacaktır.
11. Öğrencilere, ikinci kademedeki üst okullara yönlendirmek için mesleki rehberlik yapılmalı, okul gezileri düzenlenmelidir. Eğitim, 8 yıl ile sınırlanmamalıdır.
12. Yatılı ve merkez okullarının eğitim kalitesinin artırılması için, branş öğretmen ihtiyacı giderilmelidir.
13. Köyden gelen öğrencilerle merkezdeki öğrencilerin kaynaşması için ortak sosyal projeler yapılmalı, çocuklara aktif görevler verilmelidir. Böylece çocukların ortama uyumu sağlanabilir.
14. Öğrencilerin kendilerini yalnız hissetmemeleri için, okul-aile işbirliği sağlanmalı, düzenli toplantılar yapılmalı, ortak faaliyetler düzenlenmelidir.
15. Öğrencilerin, yeteneklerini ortaya çıkarmak ve geliştirmek için, sosyal, kültürel ve spor alanlarını yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Akyüz H, (2001) ; “ **Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram Ve Alanları Üzerine Bir Araştırma**” , MEB Yayınları, İstanbul.
2. Aralpcan H, (1998) ; “ **Yatılı İlköğretim Bölge Okullarının Sayısal Gelişimi Ve Hizmet Sunduğu Çevre**” , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Y. Lisans Tezi. Ankara.
3. Aydoğan H, (1997) ; “ **Meb: Kesintisiz Sekiz Yıl**”, [http: // www. milliyet. com.tr](http://www.milliyet.com.tr).29 Mart 1997.Ankara.
4. Baş M, (2001) ; “ **Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim Uygulamasında Taşıma Merkezi Kabul Edilen İlköğretim Okullarının Sorunları.Bolu İli Örneği,**” Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Yüksek Lisans Tezi. Bolu.
5. Balcı A, (2002) ; “ **İlköğretim Okullarının Sosyal Etkilerinin Değerlendirilmesi Araştırması**” , MEB Yayınları, Ankara.
6. Dinçer A, (2000) ; “ **Sekiz Yıl Sınıfta Kaldı**”,[http:// arşiv.hürriyetim.com.tr](http://arsiv.hurriyetim.com.tr) 14.Şubat 2000. Ankara.
7. Erden M, Akman Y, (1990) ; “ **Eğitim Psikolojisi**” , Arkadaş Yayınları, Ankara.
8. Kaptan S, (1983) ; “ **Bilimsel Araştırma Teknikleri Ve İstatistik Yöntemleri**” , Işık Yayınları, Ankara.
9. Karasar N, (1976) ; “ **Araştırmada Rapor Hazırlama Yöntemi**”, Pars Yayınları, Ankara.

10. Kılıç D. (2001) : “ **Yıbo İle Diğer İlköğretim Okullarının Toplumsal Fonksiyonlarını Gerçekleştirme Düzeylerinin Karşılaştırılması**” , Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Erzurum.
11. Mayring P. (2000) : “ **Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş** ” , Çeviren: Gümüş A.Durgun M.S. Baki Kitabevi. Adana.
12. Mert K.(1999) : “**Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulanması Konusunda Öğretmen Görüşleri (Niğde İi Örneği)**” , Niğde Üniv.Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Niğde.
13. MEB. (1997) : “**Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim Uygulanması İle İlgili Sorular Ve Cevaplar**”, <http://Meb.gov.tr>. Ankara
14. MEB. (2003): “ **Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri**”, <http://Meb.gov.tr>. Ankara.
15. Okuyucu M. (2001) : “**Zorunlu Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitimin İlk Uygulanışı Ve Problemleri (D.Bakır Silvan Örneği)**” Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
16. Öztürk H. (2001) : “**Zorunlu Eğitim**” . Nobel Yayınları. Ankara.
17. Sivrice İlçesi. Gözeli Pansiyonlu İ.Ö.Okulu Müdürlüğü Öğrenci İşleri. 2003-2004 Verileri.
18. Sivrice Milli Eğitim Müdürlüğü. Personel Şefliği. 2003-2004 Personel Bildirim Formu
19. Sivrice İlçesi. Sosyal Dayanışma Ve Yardımlaşma Fonu. 2003-2005 Harcama Planı.

20. Sivrice İlçesi, Sosyal Dayanışma Ve Yardımlaşma Fonu 2001-2004 Harcama Verileri.
21. Taymaz H. (1997): **“Uygulamalı Okul Yönetimi”** . Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
22. Tezcan M. (1981): **“Eğitim Sosyolojisine Giriş”** . Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
23. Tezcan M. (2000): **“Eğitim Sosyolojisi”** , Abe Matbaa, Ankara.
24. Türkmen F. (2002): **“Eğitimin Ekonomik Ve Sosyal Faydaları Ve Türkiye’de Eğitimin Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması”**. Uzmanlık Tezi, Dpt. Yayınları, Ankara
25. Varış F. (1981): **“Eğitim Bilimine Giriş”** . A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.
26. Yetiz F. (1998): **“Türkiye’de 8 Yıllık Kesintisiz Zorunlu Eğitim Kapsamı İçindeki Yabancı Dil Öğretim Programında Bilgi Teknolojisi Araçlarından Yararlanma”** , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
27. Yıldırım A, Şimşek H. (2000): **“Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”** . Seçkin Yayınları, Ankara.

EKLER

1. Görüşme Formu
2. İmam Listesi
3. Öğretmen Listesi
4. Muhtar Listesi
5. Araştırma İzin Yazısı

GÖRÜŞME FORMU

1. Mesleğiniz:

2. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Okullarında Okuyan Çocuğunuz Var Mı?

( ) Evet ( ) Hayır

3. Görev Yaptığınız Yerleşim Yeri Neresidir?

A) Köy B) Mezra C) İlçe D) Merkez

4. Sizce Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim, Toplumsal İhtiyaçları Karşılıyor Mu? Belirtiniz.

A) Evet B) Hayır

5. Zorunlu Eğitim; Çocuk Yaşta Evlenme Olayına Ne Gibi Etkisi Olmuştur? Belirtiniz.

A) Olumlu B) Olumsuz

6. Zorunlu Eğitim, Kız Çocuğunun Eğitiminin Devamlılığını Nasıl Etkilemiştir? Belirtiniz.

A) Olumlu B) Olumsuz

7. Zorunlu Eğitim, Kız Çocuğuna Verilen Değeri Olumlu Mu Olumsuz Mu Etkilemiştir? Belirtiniz.

8. Zorunlu Eğitim Veren Okullara Devam Eden Öğrencilerin Kültürel (Düşünce Tarzı, Yaşam Tarzı, Giyinme, Kitap Okum Vs.) Yönlerinde Ne Gibi Değişmeler Görülmüştür? Belirtiniz.

9. Zorunlu Eğitim'in ocuğun Sosyalleşmesine (Arkadaş Edinme, Kurallara Uyuma, Paylaşım Vs.) Olumlu Mu Olumsuz Mu Etkisi Oldu? Belirtiniz.

10. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim, Toplumsal Yapıda Ne Gibi Değişmeler Olmuştur? Belirtiniz.

11. Zorunlu Eğitim'in, Çocukların Sağlık Ve Öz Bakımına Olumlu Mu Olumsuz Mu Etkileri Olmuştur? Belirtiniz.

12. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim'in; Toplumun Devletin Hizmet Anlayışına Olan Bakışını Olumlu Mu Olumsuz Mu Etkilemiştir

13. Zorunlu Eğitim Okullarında Okuyan Çocuklarda Psikolojik Değişmeler (Özgüven, Sorunlarının Farkında Olma, İletişim Vb. Gibi.) Olumlu Mu Olumsuz Mu Olmuştur? Belirtiniz.

14. Zorunlu Eğitim Sayesinde Çocuk Suçluluğunda Olumlu Mı Olumsuz Mu Değişmeler Olmuştur? Belirtiniz.

15. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Uygulamasının, Öğrenciye İhtiyaç Sağlama Ve Meslek Sahibi Yapma Konusunda Ne Gibi Etkisi Olmuştur? Belirtiniz.

A)Olumlu

B)Olumsuz

16. Bu Okullara Devam Eden Çocukların, Ailesiyle Ve Çevresiyle Olan İlişkilerinde Ne Gibi Değişmeler Olmuştur? Belirtiniz.

17. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Uygulamasının Fırsat Ve İhtikap Eşitliği Sağlamadaki Katkıları Hakkındaki Görüşlerinizi Belirtiniz.

18. Sekiz yıllık zorunlu eğitimin Türkçe kullanımına ne gibi etkisi olmuştur?

19. Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu Eğitimin Sosyal Sonuçları Hakkında Ayrıca Belirtmek İstedığınız Görüş Ve Önerileriniz Varsa Belirtiniz.

Sivrice Müftülüğü İmam Listesi

No	Adı Soyadı	Ünvanı	Görev Yeri
	Turan TUNCEL	İmam-Hatip	Başkaynak Köyü
	A. Halit Tabur	İmam-Hatip	Sürek Köyü
	Zülfü KARAHAN	İmam-Hatip	Dedeyolu Köyü Uluova Mezrası
	Mustafa GÜN	İmam-Hatip	Dörtbölük Köyü
	Abdullah GÜNDOĞDU	İmam-Hatip	Gözeli Köyü
	Yaşar DENK	İmam-Hatip	Kavallı Köyü
	Kemal ERNEK	İmam-Hatip	Akbuğday Köyü Elbistan Mezrası
	Orhan KUŞ	İmam-Hatip	Düzbağçe Köyü
	Cihan AYTEKİN	İmam-Hatip	Kamışlık Köyü
0	Ahmet TURGUT	İmam-Hatip	Gözeli Köyü Eylolar Mezrası
1	Yılmaz ÖZEN	İmam-Hatip	Kavak Köyü
2	Aydın BABAYİĞİT	İmam-Hatip	Kösebayır Köyü
3	Hamza DEMİR	İmam-Hatip	Akbuğday Köyü
4	Halit KARAKAYA	İmam-Hatip	Güney Köyü
5	Mehmet KİPER	İmam-Hatip	Başkaynak Köyü
6	Ömer ÖZDEMİR	İmam-Hatip	Kürk Köyü
7	Özkan FIRAT	İmam-Hatip	Bekçitepe Köyü
8	Talip DARTAY	İmam-Hatip	Uslu Köyü
9	Y. Teyyar Karlıdağ	İmam-Hatip	Soğukpınar Köyü
0	H.İbrahim Ataş	İmam-Hatip	Akseki Köyü
1	Selçuk TANRIVERDİ	İmam-Hatip	Çortunlu Köyü
2	Faruk KARŞI	İmam-Hatip	Doğanbağı Köyü
3	Zülfü POLAT	İmam-Hatip	Elmasuyu Köyü
4	Nevzat BABÜR	İmam-Hatip	Görgülü Köyü
5	Zülfü KARAOĞLAN	İmam-Hatip	Kılınçkaya Köyü
6	Yasin KIPÇAK	İmam-Hatip	Güney Köyü Yeniköy
7	Selahattin KILINÇ	İmam-Hatip	Üçlerce Köyü
8	Mehmet MEYDAN	İmam-Hatip	Yürekaya Köyü
9	Ahmet ÖKSÜZTEPE	İmam-Hatip	Dedeyolu Köyü
0	Murat BOZKURT	İmam-Hatip	Dikmen Köyü
1	Mükrem İŞİK	İmam-Hatip	Çevrimtaş Köyü
2	Mahmut ÖZCAN	İmam-Hatip	Çatakkaya Köyü
3	M. Tark Gezer	İmam-Hatip	Kayapınar Köyü
4	Fatih BULUT	İmam-Hatip	Taşlıyayla Köyü
5	Ramazan GÖK	İmam-Hatip	Üğrük Canbeg Mezrası
6	Erdal KARATAŞ	İmam-Hatip	Üğrük Köyü
7	Hüseyin GÜNAY	İmam-Hatip	Hacılar Köyü
8	Fatih BEBEK	İmam-Hatip	Dereboynu Köyü
9	Recep KÜÇÜK	Vekil İmam-Hatip	Aşağı Çanakçı Köyü
0	M. Raşit Güven	Vekil İmam-Hatip	Ilıncak Köyü
1	Cebeli ÇAKIR	Vekil İmam-Hatip	Doğansu Köyü
2	Lokman ÖZDEMİR	Vekil İmam-Hatip	Akseki Köyü Venk Mezrası
3	Serhat AKIN DAŞ	Vekil İmam-Hatip	Duygulu Köyü
4	Cevdet ÇAKIR	Vekil İmam-Hatip	Kayabağları Köyü
5	Murat BAY	Vekil İmam-Hatip	Tarlatepe Köyü
6	Yener YELMEN	Vekil İmam-Hatip	Canuşağı Köyü
7	Yusuf YEREBASAN	Vekil İmam-Hatip	Yedipınar Köyü
8	İsa BALCIOĞLU	İmam-Hatip	Sivrice Merkez Camii
9	Muhittin KOVAYÇIN	Müezzin-Kayyım	Sivrice Merkez Camii
0	M.Çetin Şeker	İmam-Hatip	Merkez Fatih Camii
1	Telat ERBAY	Müezzin-Kayyım	Merkez Fatih Camii
2	Mehmet KOVAYÇIN	Müezzin-Kayyım	Merkez Yeni Camii
3	M.Veyssel Dünder	İmam-Hatip	Sanayi Mahallesi Camii
4	Rıfat ÇEVİK	Müezzin-Kayyım	Tügsaş Fabrika Camii
5	Sadık ÇAÇA	İmam-Hatip	Karaçalı Mahallesi Camii

MUHTAR LİSTESİ

SIRA NO.	MAH. VE KÖY ADI	MUH.ADI SOYADI
1.	Akbuğday KÖYÜ	Bilal DEMİRTAŞ
2.	Akseki Köyü	Mehmet AYTEKİN
3.	Alaattin Köyü	Şakir TUTAL
4.	Alıncık Köyü	Ramazan ÇELİK
5.	Aşağı Çanakçı Köyü	Cevdet KARAU LU
6.	Başkaynak Köyü	Mehmet SALKIM
7.	Bekçitepe Köyü	Zülfü DOĞU
8.	Canuşağı Köyü	Hüseyin ALTUNBAŞ
9.	Çatakakaya Köyü	Ahmet ALKAN
10.	Çevrimtaş köyü	Ramazan ALPASLAN
11.	Çortunlu köyü	Afif ERKUŞ
12.	Dedeyolu Köyü	Çetin AKTAŞ
13.	Dereboynu Köyü	Fevzi ÇETİNKAYA
14.	Dikmen Köyü	Abdi BAŞARA
15.	Doğanbağı Köyü	Hikmet YILDIRIM
16.	Doğansu Köyü	Kenan SUSAM
17.	Dörtbölük Köyü	Mehmet AYAZ
18.	Duygulu Köyü	Fahri BAYKARA
19.	Düzbahçe Köyü	Şahin TAŞ
20.	Elmasuyu Köyü	Nedim GÜL
21.	Gelindere Köyü	Selahattin DENİZHAN
22.	Görgülü Köyü	Temur KARAMAN
23.	Gözeli Köyü	Aydın ÇAKAN
24.	Günbalı Köyü	Özcan GÜNDEM
25.	Güney Köyü	Kemal DURMUŞ
26.	Hacılar Köyü	Kazım BAYDİLİ
27.	İlincak Köyü	Yaşar ERBAY
28.	Kalaba Köyü	A.Turan KARAKÖSE
29.	Kamışlık köyü	Mehmet KAPTAN
30.	Kavak Köyü	Nurettin KAYALI
31.	Kavallı köyü	Mehmet ASLAN
32.	Kayabağları Köyü	Muzaffer OKYAY
33.	Kayapınar Köyü	Mustafa ALPTEKİN
34.	Kılıçkaya Köyü	Yelmen ÖZENEY
35.	Közebayır Köyü	Metin ORHAN
36.	Kürk Köyü	M.Zeki AYDOĞAN
37.	Mollaali Köyü	Vahdettin BAŞ
38.	Soğukpınar Köyü	Necip AKYİĞİT
39.	Sürek Köyü	Harun TARGUT
40.	Tarlatepe Köyü	F.Ahmet AYDIN
41.	Taşlıyavla Köyü	Nurettin KARAASLAN
42.	Topaluşağı Köyü	Celal AKBABA
43.	Uslu Köyü	Ahmet UNAK
44.	Üçlerce Köyü	Yaşar ÇANAKÇI
45.	Üçrük Köyü	Bayram DOĞAN
46.	Yaruşağı Köyü	Mülayim EROL
47.	Yedigardeş Köyü	Zülfü BABÜR
48.	Yedigöller Köyü	Selahattin AKTAŞ
49.	Yukarı Çanakçı Köyü	Mehmet SARIŞIK
50.	Yürekaya Köyü	A. Akif ERCAN
51.	Göi başı Mahallesi	Selami AKDENİZ
52.	Akpınar Mahallesi	Mustafa SUSAM
53.	Hazar Mahallesi	Celal AYDOĞAN
54.	Köprü Mahallesi	Süleyman AYTEKİN
55.	Oluklar Mahallesi	Nihat APAYDIN
56.	Sanayi Mahallesi	Sebahattin ÖZBAY

SİVRİCE İLÇESİ ÖĞRETMEN LİSTESİ

İLİ :ELAZIĞ
İLÇESİ: SİVRİCE

(OKUL VE ÖĞRENCİ LİSTESİDİR)

No	Okulun Adı	Öğretmen sayısı	Toplam Derslik Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
1	Aşağı Çanakçı İlköğretim Okulu	1	1	16
2	Akseki Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu	-	1	15
3	Atatürk İlköğretim Okulu	5	5	131
4	Başkaynak Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu	1	3	25
5	Cumhuriyet Pansiyonlu İlköğretim Okulu.	23	22	452
6	Ddeyolu Uluova Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	1	1	10
7	Akbuğday Eelbistan Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	2	1	40
8	Elmasuyu Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	1	1	15
9	Gözeli Celal İlaldı Pansiyonlu İlköğretim Okulu	12	8	125
10	Günbalı Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	1	1	11
11	Kavallı Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	1	2	14
12	Kayapınar Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu		2	16
13	Başkaynak Rabat Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	1	1	10
14	Şeh.J.Kom.Er.Hasan Burunsuz Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	1	2	25
15	Topaluşağı Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	1	1	15
16	Uslu Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	2	3	19
17	Üçlerce Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	-	1	31
18	75.Yıl İMKB İlköğretim okulu	18	16	350
19	Sanayi Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	2	1	22
20	Kürk Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu	1	1	11

T.C.
SİVRİCE KAYMAKAMLIĞI
Yazı işleri Müdürlüğü

08.07.2004

SAYI :Yaz.İşl./23 628
KONU :İzin Belgesi

İLGİLİ MAKAMA

İLGİ : Hazar Mah. Sağlık Sokak No:22 adresinde ikamet eden Serhat YABANCI'nın, 08.07.2004 tarihli dilekçesi

İlgi tarihli dilekçede halen F.Ü. Sosyoloji Bölümünde Yüksek lisans yapmakta olan Serhat YABANCI'nın hazırlanacak olan TEZ 'e esas olmak üzere Sivrice Merkez ve köylerinde anket çalışması yapacağından, 08.07.2004, 08.08.2004 tarihleri arasında anket yapmak üzere kendisine gerekli izin verilmiştir.

Mehmet Suat İLHAN
KAYMAKAM

ÖZGEÇMİŞ

Serhat Yabancı, 02.11.1979 yılında Elazığ'ın Sivrice ilçesinde doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Sivrice ilçesinde tamamlayan Yabancı, 1997 yılında Fırat Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümüne girmiştir. 2001 yılında mezun olmuştur.

2001 yılında Adalet Bakanlığı'nda çalışmaya başlamıştır. 2002 yılında Fırat Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü'nde yüksek lisans yapmaya hak kazanmıştır.

2004 yılında ise: Milli Eğitim Bakanlığı emrine İstanbul İli, Kartal ilçesi, Semiha Şakir Lisesi'ne rehber öğretmen olarak atanmıştır. Halen bu yerdeki görevine devam etmektedir.

